

Inhoud

Inhoud	2
Leeswijzer	4
Deel I - Rechtspraak	5
Aanbesteding en overheidsopdrachten.....	5
Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers.....	5
Asiel, migratie en burgerschap (S - V)	8
Belastingen	14
Belastingen, accijns	15
Belastingen, btw (Fi - S).....	16
Belastingen, douane en tariefindeling	18
Belastingen, vennootschapsbelasting	20
Beroepskwalificaties en beroepen	20
Brexit.....	21
Broeikasgasemissierechten	21
Burgerinitiatief	22
CETA.....	22
Civiel.....	22
Computerprogramma's	23
Consumenten (C)	23
Detentie, politiebehandeling en politieonderzoek (S)	25
Diensten, elektronische communicatiediensten en kansspelen	28
Eigendomsrecht.....	29
Europese subsidies	30
Euthanasie.....	30
Familieleven en familierecht	31
Financiële diensten en markten	32
Gewasbeschermingsmiddelen	33
Gezondheid, geneesmiddelen en etikettering.....	34
Grondrechten (Handvest) en EVRM, algemeen.....	35
Handel	36
Huiselijk geweld	36
IE - Intellectuele eigendom	37
Insolventie.....	38
IPR	39

Landbouw en visserij (B)	40
Levenslang	42
LHBT-rechten	42
Luchtvaart (C).....	42
Mededinging	45
Milieu, natuur, duurzame energie.....	45
Nationale veiligheid.....	47
Nationaliteit en paspoort.....	47
Ne bis in idem (S).....	49
Overlevering en uitlevering (S).....	49
Prejudiciële verwijzing HvJEU	50
Privacy en persoonsgegevens (B-S)	50
Procesrecht en recht op eerlijk proces – civiel	56
Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht	56
Rechten van het kind	57
Rechtsstaat en rechterlijke macht	57
Recht op leven	59
Staatssteun	59
Statuut van het HvJ	60
Studiefinanciering	60
Strafrecht	60
Terrorisme en witwassen	64
Toegang tot documenten	64
Vennootschapsrecht	65
Vervoer	65
Verzekeringen	67
Vrijheid van meningsuiting.....	68
Wapens	69
Deel II - Algemeen	70
Algemeen	70
Cursus en opleiding.....	70
Nieuwsbrieven.....	72
NL zaken bij het HvJEU.....	73
NL zaken bij het EHRM	83

Leeswijzer

De redactie heeft ervoor gekozen om de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU) en het Gerecht per rubriek gezamenlijk aan te bieden. De toenemende vervlechting van het EU recht en het EVRM sinds het Verdrag van Lissabon (2009) is met name zichtbaar op het terrein van de grondrechtenbescherming. Deze ontwikkeling naar een Europees ius commune maakt dat beide kenbronnen in een juridische casus gelijktijdig relevant kunnen zijn. De redactie wil aldus recht doen aan die Europese realiteit.

- Om sneller te scrollen: klik op tweede icoon van boven "bladwijzers", de index blijft dan in de linkerkolom staan.
- De nieuwsbrief is ingedeeld in alfabetisch gerangschikte onderwerpen.
- Prejudiciële verwijzingen bevatten een link naar de verwijzingsuitspraak op de website van het ECER. Voor de samenvattingen wordt gebruik gemaakt van de samenvattingen van ECER. Als de verwijzing nog niet beschikbaar is verwijst de link, voorzien van een * naar de algemene pagina van ECER.
- In de index is tussen haakjes aangegeven voor welke rechtsgebieden de informatie relevant is: Bestuursrecht (B), Civiel recht (C), Familierecht (Fa), Fiscaal recht (Fi), Strafrecht (S), Vreemdelingenrecht (V)

Volledigheid en selectiecriteria

- Voor wat betreft de Europese uitspraken streeft de redactie ernaar een volledig overzicht te geven van de voor Nederland relevante uitspraken.
- Alle prejudiciële verwijzingen uit alle lidstaten worden opgenomen in de nieuwsbrief.
- De Nederlandse uitspraken die in de nieuwsbrief staan, worden opgenomen omdat er een blog over is of omdat iemand de redactie heeft gewezen op een bepaalde uitspraak. Het overzicht van de Nederlandse jurisprudentie is dus niet volledig. Signalering van een relevante Nederlandse uitspraak wordt zeer op prijs gesteld.
- De redactie houdt ontwikkelingen bij via Twitter, Legal Intelligence etc. Uiteraard is dit overzicht niet volledig. Datzelfde geldt voor opleidingen, literatuur en noten bij arresten. Ook hiervoor geldt dat signalering door lezers op prijs wordt gesteld.

Deel I - Rechtspraak

Aanbesteding en overheidsopdrachten

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Litouwen – 20 februari 2020 – zaak C-927/19 - Klaipėdos regiono atlieku tvarkymo centras*

Aanbestedingsvoorwaarde – Bepaald niveau bedrijfsinkomsten

Richtlijn 2014/24/EU. De vraag is o.a. of een aanbestedingsvoorwaarde volgens welke leveranciers moeten aantonen een bepaald niveau van gemiddelde jaarlijkse bedrijfsinkomsten te behalen uit activiteiten die uitsluitend verband houden met de uitoefening van specifieke diensten, binnen de werkingssfeer van artikel 58, leden 3 of 4, van de richtlijn valt.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Denemarken – 25 februari 2020 – zaak C-23/20 - Simonsen & Weel*

Aankondiging opdracht – Maximale waarde

Richtlijn 2014/24. Moet de aankondiging van een opdracht informatie bevatten over de geraamde hoeveelheid/waarde of maximale hoeveelheid/waarde? En als de aankondiging niet voldoet aan deze vereisten, staat het dan gelijk aan de omstandigheid dat er helemaal geen aankondiging is bekendgemaakt?

OVERIG

Hoe de EU haar eigen regels overtreedt bij openbare aanbesteding in Afrika ([Verblijfblog](#))

Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers

HvJ – ARREST – 27 februari 2020 – zaak C-298/18 – Grafe en Pohle – Duitsland - ECLI:EU:C:2020:121 – conclusie – arrest

Overgang van onderneming – Behoud van de rechten van de werknemers – Geen overgang materiële activa - Exploitatie van het openbaar vervoer per autobus

Richtlijn 2001/23/EG. De verwijzende rechter stelt de vraag of er hier sprake was van overgang van een onderneming in de zin van richtlijn 2001/23 als er geen substantiële overgang van materiële activa heeft plaatsgevonden, maar de meerderheid van het personeel dat in dienst was bij de vorige exploitant door de nieuwe exploitant in dienst is genomen. Ook vraagt de verwijzende rechter of het arrest van het Hof in de zaak Liikenne, dat de toepassing betreft van EU-wetgeving inzake rechten van werknemers bij de overgang van ondernemingen die een dienst voor openbaar busvervoer exploiteren, in dit geval van toepassing is

Hof: Artikel 1, lid 1, van richtlijn 2001/23/EG moet aldus worden uitgelegd dat het feit dat een economische eenheid in het kader van een overname, volgens een procedure voor het plaatsen van een overheidsopdracht, van een activiteit waarvan de uitoefening aanzienlijke bedrijfsmiddelen vereist, die bedrijfsmiddelen – die eigendom zijn van de economische eenheid die deze activiteit voorheen uitoefende – niet overneemt wegens door de aanbestedende dienst opgelegde wettelijke, technische en milieueisen, niet noodzakelijkerwijs een belemmering vormt voor de kwalificatie van deze overname van bedrijfsactiviteiten als overgang van onderneming, voor zover op grond van andere feitelijke omstandigheden, zoals de overname van de meerderheid van het personeel en de voortzetting, zonder onderbreking, van die activiteit, kan worden vastgesteld dat de identiteit van de betrokken economische eenheid behouden is, hetgeen de verwijzende rechter dient te beoordelen.

HvJ – ARREST – 27 februari 2020 – gevoegde zaken C-773/18 t/m C-775/18 – Land Sachsen-Anhalt – Duitsland - ECLI:EU:C:2020:125 – geen conclusie – arrest

Gelijke behandeling in arbeid en beroep – Salaris ambtenaren en rechters - Discriminerend bezoldigingssysteem? – Doeltreffendheidsbeginsel en vervaltermijn

Richtlijn 2000/78/EG. De zaak betreft drie verzoeken tot schadevergoeding wegens discriminatie op grond van leeftijd bij de indeling in een salaristrap bij hun aanstelling als rechter of ambtenaar van de deelstaat.

Hof: De artikelen 2 en 6 van richtlijn 2000/78/EG, staan niet in de weg aan een maatregel waarbij aan ambtenaren en rechters, teneinde hun een passende bezoldiging te waarborgen, een bezoldigingsnabetaling wordt toegekend ten belope van een percentage van het basissalaris dat zij voordien ontvingen op basis van met name een basissalaristrap die bij hun aanstelling binnen elke salarisgroep werd bepaald op basis van hun leeftijd, voor zover die maatregel beantwoordt aan de noodzaak tot bescherming van verworven rechten in een context die wordt gekenmerkt door met name zowel een groot aantal betrokken ambtenaren en rechters als het ontbreken van een bruikbaar referentiesysteem en deze maatregel er niet toe leidt dat een verschil in behandeling op grond van leeftijd wordt bestendigd.

Het doeltreffendheidsbeginsel moet aldus worden uitgelegd dat het zich ertegen verzet dat een lidstaat bepaalt dat een vervaltermijn van twee maanden voor de indiening van een verzoek om vergoeding van de schade die voortvloeit uit een maatregel die discriminatie op grond van leeftijd inhoudt, ingaat op de dag waarop het Hof een arrest heeft gewezen waarin is geoordeeld dat een soortgelijke maatregel een discriminerend karakter heeft, indien het gevaar bestaat dat de betrokken personen niet binnen die termijn ermee bekend kunnen raken of en in welke mate zij het slachtoffer waren van discriminatie. Dit kan met name het geval zijn wanneer in die lidstaat onenigheid bestaat over de vraag of hetgeen in dat arrest is beslist, ook geldt voor de betrokken maatregel.

HvJ – CONCLUSIE A-G PITRUZZELLA – 13 februari 2020 – zaak C-107/19 – Dopravní podnik hl. m. Prahy – Tsjechië - ECLI:EU:C:2020:96 – conclusie

Begrip arbeidstijd – Oproepbaarheid tijdens pauze – Geen binding rechter aan rechtsoordeel hogere rechter bij strijd met Unierecht

Richtlijn 2003/88/EG. Het betreft een geding tussen verzoeker en Dopravní podnik hl. m. Prahy over de weigering om een bedrag van ongeveer EUR 3 735 te betalen als vergoeding voor de pauzes tijdens zijn beroepswerkzaamheden als brandweerman van november 2005 tot december 2008.

A-G: Artikel 2 van richtlijn 2003/88/EG moet aldus worden uitgelegd dat een pauze die een werknemer krijgt tijdens zijn dagelijkse arbeidstijd, waarin hij indien nodig binnen twee minuten voor zijn werkgever beschikbaar moet zijn om uit te rukken voor een oproep, ‘arbeidstijd’ in de zin van die bepaling vormt. Het incidentele en onvoorspelbare karakter van de interventies tijdens die pauze en de frequentie waarmee zij zich voordoen, zijn niet van invloed op die kwalificatie.

Het recht van de Unie verzet zich ertegen dat een nationale rechter die uitspraak moet doen nadat zijn beslissing is vernietigd door een hogere rechter en de zaak naar hem is terugverwezen, overeenkomstig het nationale procesrecht gebonden is aan het rechtsoordeel van die hogere rechter indien dat rechtsoordeel in strijd is met het Unierecht.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 4 februari 2020 – zaak C-879/19 – Format*

Sociale zekerheid - Zelfde arbeidsovereenkomst – Op elkaar volgende werkzaamheden in verschillende lidstaten

Verordening 1408/71. Heeft het begrip “degene die op het grondgebied van twee of meer lidstaten werkzaamheden in loondienst pleegt uit te oefenen” van artikel 14, lid 2 van de verordening tevens betrekking op een persoon die in het kader van één en dezelfde arbeidsovereenkomst die is gesloten met één en dezelfde werkgever, in onmiddellijk op elkaar volgende perioden van meerdere maanden, werkzaamheden uitoefent op het grondgebied van minstens twee lidstaten?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 5 februari 2020 – zaak C-914/19 - Ministero della Giustizia*

Leeftijdscriminatie - Leeftijdsgrens notaris

Richtlijn 2000/78/EG. De zaak gaat over een vergelijkend examen voor 500 notarisposten, voor zover daarbij als voorwaarde voor deelname een maximumleeftijd van vijftig jaar op de datum van dat besluit is vastgesteld. Staan artikel 6 van de richtlijn, artikel 10 VWEU en artikel 21 van het Handvest eraan in de weg dat een lidstaat een leeftijdsgrens kan vaststellen voor de toegang tot het beroep van notaris?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Frankrijk – 6 februari 2020 – zaak C-903/19 - Ministre de la transition écologique et solidaire et Ministre de l'Action et des Comptes publics*

Statuut ambtenaren van de EG – Werking bij onderbreking nationale dienstbetrekking

Verordening nr. 31 (EEG), nr. 11 EGA (statuut van de ambtenaren van de EG). De vraag is of artikel 11, lid 1, van bijlage VIII bij de verordening enkel bestemd is voor ambtenaren en arbeidscontractanten die, na als ambtenaar, arbeidscontractant of tijdelijke functionaris bij een instelling van de Europese Unie te zijn tewerkgesteld, voor het eerst als ambtenaar bij een nationale overheidsdienst worden tewerkgesteld, of dat ambtenaren en arbeidscontractanten die terugkeren naar de dienst van een nationale overheid nadat zij een functie bij een instelling van de Europese Unie hebben vervuld en in die periode vanwege persoonlijke redenen hun nationale dienstbetrekking hebben onderbroken of verlof hebben genomen, eveneens onder de werking van dit artikel vallen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Litouwen – 10 februari 2020 – zaak C-948/19 - Manpower Lit*

Uitzendarbeid - Begrip „openbare onderneming” – Agentschap EU

Richtlijn 2008/104/EG. Verzoekster, gevestigd in Litouwen, was een begunstigde inschrijver in een openbare aanbestedingsprocedure voor de verlening van uitzenddiensten, die in 2012 door EIGE, Europees Instituut voor gendergelijkheid, was uitgeschreven. Zij heeft met EIGE een overeenkomst gesloten. Verweerders hebben uitzendovereenkomsten met verzoekster afgesloten, die zich ertoe verbond hun een passend uurloon te betalen, dat tijdens de arbeidsverhouding werd aangepast. Volgens de uitzendovereenkomsten van verweerders bleven de overeenkomsten van kracht totdat de opdracht van de inlenende onderneming EIGE voor de betreffende functie ten einde liep. Er is een geschil ontstaan. De commissie arbeidsgeschillen heeft geconcludeerd dat verzoekster de verweerders had gediscrimineerd door hun een loon te betalen dat lager lag dan het loon dat zij hadden ontvangen indien zij door EIGE rechtstreeks in dienst waren genomen. Verzoekster gaat in beroep, maar dat beroep wordt afwezen. Volgens verzoekster heeft de beroepsrechter richtlijn 2008/104 en artikel 75, lid 2, van het arbeidswetboek onjuist uitgelegd en toegepast. Deze richtlijn en bepaling beogen de loonvoorwaarden niet voor alle uitzendkrachten en werknemers in vaste dienst van inlenende ondernemingen te harmoniseren, maar alleen voor werknemers die dezelfde functie hebben. Volgens verzoekster kan het begrip „dezelfde functie” niet worden gelijkgesteld met de begrippen „vergelijkbare functie” of „vergelijkbare taken”, of geacht worden identiek te zijn aan deze begrippen.

De vraag is o.a. hoe het begrip „openbare onderneming” in artikel 1, lid 2, van de richtlijn moet worden opgevat en of agentschappen van de Europese Unie vallen onder dit begrip.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Spanje – 18 februari 2020 – zaak C-942/19 - Servicio Aragonés de la Salud*

Verlof Tijdelijke functie - Ambtenaren

Richtlijn 1999/70/EG. Raamovereenkomst van het EVV, de Unice en het CEEP inzake de arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd. De vraag is o.a. of een nationale regeling - die de verlening van verlof wegens dienstverlening in de publieke sector verbiedt als het gaat om een ambtenaar die een andere functie krijgt die een tijdelijk karakter heeft, terwijl dat verlof wordt

toegekend als de nieuwe functie een vast karakter heeft – in strijd is met het non-discriminatiebeginsel.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Roemenië - 21 februari 2020 – zaak C-909/19 - Unitatea Administrativ Teritorială D.*

Organisatie van de arbeidstijd - Valt beroepsopleiding onder arbeidstijd?

Richtlijn 2003/88/EG. De vraag is o.a. of de tijd die een werknemer besteedt aan beroepsopleiding, buiten zijn gebruikelijke werkplek, op verzoek en ten behoeve van de werkgever, naast de normale arbeidstijden, gedurende de week en op de wekelijkse rustdagen, arbeidstijd is.

BREXIT

M. van Herwerden, Arbeid, medezeggenschap en pensioen - De Brexit vanuit arbeidsrechtelijk perspectief, in: JUDT 2020/21

EHRM factsheets

- [Trade union rights](#)
- [Work-related rights](#)
- [Legal professional privilege](#)
- [Slavery, servitude and forced labour](#)
- [Surveillance at workplace](#)

WIKI

- [Wiki Coördinatieverordeningen 1408 71 en 883 2004 en de bijbehorende toepassingsverordeningen](#)

Asiel, migratie en burgerschap (S – V)

EHRM – ARREST – 13 februari 2020 – N.D. en N.T. t. Spanje – Grote Kamer – persbericht – arrest (niveau 1) – [8675/15](#) - [8697/15](#) -ECLI:CE:ECHR:2020:0213JUD000867515

Geen schending van het verbod collectieve verwijdering als de migranten in grote groepen illegaal de grens proberen over te steken

Artikel 4, Vierde Protocol EVRM en artikel 13 EVRM. Klagers zijn in 2012 uit Mali gevlucht naar Marokko. Zij en andere migranten (rond de 500) probeerden in 2014 Melilla in te komen. Melilla is een autonome stad van de Spaanse enclave in Marokko. In Melilla worden klagers onmiddellijk in de boeien geslagen en direct uitgeleverd aan Marokko, zonder dat aan hen is gevraagd waarom ze probeerden Spaans grondgebied binnen te komen. De klagers klagen over schending van artikel 4 van het Protocol nummer 4 (verbod van collectieve verwijdering) en gelieerd daaraan schending van artikel 13 EVRM, omdat zij geen beroep konden instellen tegen het collectieve verwijderingsbevel. Het EHRM constateert dat de klagers illegaal de grens zijn overgestoken, terwijl er ook legale mogelijkheden waren. Door op collectieve wijze (die vaak gepaard gaat met geweld) te pogen Spaanse grondgebied binnen te komen, levert collectieve uitzetting geen schending op van artikel 4 Vierde Protocol EVRM. Bovendien leidt het collectief proberen de grens over te steken ertoe dat individuele verwijderingsbesluiten ontbreken. Het ontbreken van een rechtsmiddel in Melilla kan daarom niet aan de Spaanse autoriteiten worden tegengeworpen. Geen schending artikelen 4 Vierde Protocol EVRM en 13 EVRM. Separate opinions van twee rechters: Pejchal en Koskelo.

- [A Restrictionist Revolution? A Counter-Intuitive Reading of the ECtHR's N.D. & N.T.- Judgment on 'Hot Expulsions' \(EU immigration & law blog\)](#)
- [Push backs of "badly behaving" migrants at Spanish border are not collective expulsions \(but might still be illegal refoulements\) \(Strasbourg observers\)](#)

- 📌 Hot Returns bleiben in der Praxis EMRK-widrig ([Verfassungsblog](#))
- 📌 A Restrictionist Revolution? ([Verfassungsblog](#))
- 📌 The Elephant in the Room ([Verfassungsblog](#))
- 📌 A Painful Slap from the ECtHR and an Urgent Opportunity for Spain ([Verfassungsblog](#))
- 📌 "Unlawful" may not mean rightless. ([Verfassungsblog](#))
- 📌 Uitzetting aan de grens van Spanje en Marokko: geen schending EVRM volgens Hof ([Verblijfblog](#))
- 📌 Hot returns remain contrary to the ECHR: ND & NT before the ECHR ([EU immigration law blog](#))

EHRM – ARREST – 18 februari 2020 - Makdoudi t. België – persbericht – arrest (niveau 3) – [12848/15](#) - ECLI:CE:ECHR:2020:0218JUD001284815

Schending 8 EVRM - Gezinsleven - Geen belangenafweging bij uitzetting Tunesische veroordeelde met Belgisch kind – Schending artikel 5 EVRM ivm rechtmatigheidsoordeel detentie na vrijlating

Artikel 8 EVRM. Klager heeft de Tunesische nationaliteit en is vader van een Belgisch kind. Hij werd in 2009 in België gearresteerd en veroordeeld tot 42 maanden gevangenisstraf vanwege verschillende delicten, waarvoor hij tot december 2012 gedetineerd zat. In 2011 erkende hij het vaderschap van een meisje met de Belgische nationaliteit, geboren in maart 2010. In 2011 werd ook het eerste uitzettingsbevel uitgevaardigd, gevolgd door verschillende andere uitzettingsbevelen. Kort na het laatste uitzettingsbevel (en inreisverbod voor tien jaar) keerde de klager in juli 2016 terug naar Tunesië.

EHRM: Klager was in 2014 bijna vier maanden lang gedetineerd. De definitieve rechterlijke beslissing over de rechtmatigheid van die detentie werd pas genomen op het moment van zijn vrijlating. Schending van artikel 5 lid 4 EVRM.

Het bestaan van gezinsleven moet worden beoordeeld naar het tijdstip waarop het uitzettingsbevel onherroepelijk geworden, in dit geval 13 september 2011, twee maanden nadat klager zijn kind had erkend. Nu de nationale rechter het bestaan van het gezinsleven in België niet heeft erkend, is er geen belangenafweging gemaakt. Schending van artikel 8 EVRM.

EHRM – ARREST – 20 februari 2020 - M.A. t. Bulgarije – persbericht – arrest (niveau 2) – [5115/18](#) - ECLI:CE:ECHR:2020:0220JUD000511518

Uitzetting van Oeigoeren naar China is een schending van het Verdrag

Artikel 2 EVRM. Artikel 3 EVRM. De klagers zijn Oeigoerse moslims uit China. De klagers hebben asiel aangevraagd in Bulgarije, maar hun aanvragen zijn afgewezen. De rechtbank oordeelde dat klagers niet hadden aangetoond dat ze waren vervolgd in hun land van herkomst in de zin van de Asylum and Refugees Act, of dat ze het risico liepen op een dergelijke vervolging. Tegelijkertijd heeft het Staatsagentschap voor Nationale Veiligheid om de uitzetting van klagers gevraagd wegens de Nationale Veiligheid. De bestuursrechter concludeerde dat het Staatsagentschap overtuigend had aangetoond dat klagers een bedreiging voor de nationale veiligheid van Bulgarije kunnen vormen, onder meer vanwege banden met de Oost-Turkistan Islamitische Beweging (ETIM), die als een terroristische groep werd beschouwd.

Het Hof overweegt dat de bestuursrechter niet is ingegaan op de beweringen van klagers dat zij het risico lopen op mishandeling in geval van uitzetting. In deze omstandigheden dient het Hof de situatie in het ontvangende land en het risico voor de aanvragers te beoordelen in het licht van de vereisten van de artikelen 2 en 3. Uit relevante informatie over de huidige situatie blijkt dat de Chinese autoriteiten zijn overgegaan tot de detentie van honderdduizenden of zelfs miljoenen Oeigoeren in "heropvoedingskampen", waar gevallen van mishandeling en marteling van de gevangenen is gemeld. Er is bovendien gemeld dat veel Oeigoeren die na hun vertrek naar China zijn teruggekeerd, of die met geweld zijn gerepatriëerd, zijn vastgehouden in "heropvoedingskampen", of anderszins het risico liepen van gevangenschap en mishandeling. Gelet op het bovenstaande en de individuele omstandigheden van klagers – namelijk hun vermoeden van terrorisme en dat ze China zijn ontvlucht – oordeelt het Hof dat substantiële redenen bestaan om aan te nemen dat klagers een reëel risico op willekeurige detentie en gevangenschap lopen, evenals mishandeling en zelfs de dood, als ze naar

hun land van herkomst worden verplaatst. Het Hof moet dus onderzoeken of er effectieve garanties bestaan die klagers beschermen tegen willekeurige refoulement door de Bulgaarse autoriteiten aan China, hetzij direct of indirect. Bij de uitvoering van de repatriëring van klagers lijken er echter geen effectieve garanties te zijn. Bijgevolg concludeert het Hof dat, indien uitgevoerd, de uitzetting van klagers naar China in strijd zou zijn met de artikelen 2 en 3 van het verdrag.

EHRM – ARREST – 25 februari 2020 - A.S.N. and Others t. Nederland – persbericht – arrest (niveau 3) – [68377/17](#) en [530/18](#) - ECLI:CE:ECHR:2020:0225JUD006837717

Afwijzing asielaanvraag – Geen schending artikel 3 EVRM

Artikel 3 EVRM. Klagers zijn getrouwd, afkomstig uit Afghanistan en hebben voor zichzelf en hun twee minderjarige kinderen asiel aangevraagd in Nederland. Zij zijn gevlucht omdat de zus van de vrouw is ontvoerd en haar broer een brief met daarin een losgeld-eis had ontvangen van de Taliban. Nadat de broer was ondergedoken, ontving de vrouw brieven dat zij de onderduiklocatie van haar broer moest geven omdat zij anders ontvoerd en vermoord zou worden. Gedurende die periode heeft het gezin het huis niet durven te verlaten. Klagers hebben het huis verkocht en met dat geld zijn zij naar Nederland gevlucht. Zij hebben verklaard dat acht maanden eerder drie mensen hun huis waren binnengedrongen en dat de vader van de vrouw was overleden als gevolg van een mishandeling. Daarnaast hebben zij verklaard dat zij geïntimideerd werden omdat zij Sikhs (godsdienst) zijn. De asielaanvraag is afgewezen vanwege twijfels over de geloofwaardigheid van het verhaal, met name omdat de klagers niet direct zijn gevlucht uit Afghanistan. Klagers stellen dat terugsturen naar Afghanistan een reëel risico oplevert op een behandeling die in strijd is met artikel 2 of 3 EVRM.

EHRM: afwijzing van de asielaanvraag is geen schending van artikel 3 EVRM.

HvJ – ARREST – 27 februari 2020 – zaak C-836/18 – Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real – Spanje - ECLI:EU:C:2020:119 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Unieburger - Gezinshereniging - Chavez-Vilchez

Artikel 20 VWEU. De onderhavige zaak heeft betrekking op de wijze van toepassing van het afgeleide verblijfsrecht dat op grond van artikel 20 VWEU in een lidstaat moet worden erkend voor een onderdaan van een derde land, familielid van een burger van de Europese Unie die nooit heeft gebruikgemaakt van haar recht van vrij verkeer. Deze zaak biedt het Hof de gelegenheid om te herinneren aan de beginselen die het ter zake heeft geformuleerd in de arresten van 10 mei 2017, Chavez-Vilchez e.a., en 8 mei 2018, K.A. e.a. (Gezinshereniging in België), waarin de aanvraag voor een verblijfsvergunning is ingediend door een onderdaan van een derde land, gehuwd met een burger van de Unie, en vervolgens is afgewezen zonder dat is nagegaan of er een afhankelijkheidsverhouding tussen deze twee personen bestaat

Hof: Artikel 20 VWEU staat eraan in de weg dat een lidstaat een verzoek om gezinshereniging, wanneer het wordt ingediend door de echtgenoot-derdelander van een Unieburger die de nationaliteit van die lidstaat bezit en nooit gebruik heeft gemaakt van zijn recht op vrij verkeer, afwijst op de enkele grond dat de Unieburger voor zichzelf en zijn echtgenoot niet over voldoende bestaansmiddelen beschikt om te voorkomen dat zij ten laste komen van het nationale sociale bijstandstelsel, zonder dat is onderzocht of tussen beiden een zodanige afhankelijkheidsverhouding bestaat dat bij weigering van een afgeleid verblijfsrecht aan de echtgenoot, de Unieburger gedwongen zou zijn het grondgebied van de Unie als geheel te verlaten en aldus het effectieve genot zou verliezen van de belangrijkste rechten die hij aan zijn status ontleent.

Er is van een afhankelijkheidsverhouding die grond oplevert voor de toekenning van een afgeleid verblijfsrecht op basis van dit artikel, niet reeds sprake op de enkele grond dat de onderdaan van een lidstaat, die meerderjarig is en nooit gebruik heeft gemaakt van zijn recht op vrij verkeer, en zijn echtgenoot, die meerderjarig en derdelander is, gehouden zijn om samen te leven krachtens de verplichtingen die uit het huwelijk voortvloeien overeenkomstig het recht van de lidstaat waarvan de Unieburger onderdaan is.

B EU-Hof: samenwoonplicht echtgenoten schept geen EU-verblijfsrecht ([ECER](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 27 februari 2020 – zaak C-754/18 – Ryanair Designated Activity Company – Hongarije – ECLI:EU:C:2020:131 – [conclusie](#)

Unieburger – Schengen - Vrijstelling inreisvisumplicht - Duurzame verblijfskaart – Controle door luchtvaartmaatschappij

Richtlijn 2004/38/EG. Overeenkomst ter uitvoering van het Schengenakkoord. De bijzonderheid van de onderhavige zaak ligt in het feit dat het verzoek om een prejudiciële beslissing niet is ingediend in het kader van een weigering van toegang tot het grondgebied van een lidstaat door de nationale autoriteiten, maar in het kader van een geding tussen een luchtvaartmaatschappij en de nationale autoriteiten over een boete die aan die luchtvaartmaatschappij is opgelegd. Het hoofdgeding stelt het Hof in de gelegenheid zich uit te spreken over, ten eerste, het recht van toegang tot het grondgebied van een lidstaat voor een derdelander die familielid is van een Unieburger en in het bezit is van een duurzame verblijfskaart uit hoofde van artikel 20, lid 2, van richtlijn 2004/38, en, ten tweede, de verplichting van een luchtvaartmaatschappij om erop toe te zien dat de personen die zij vervoert, in het bezit zijn van de voor binnenkomst in de gastlidstaat vereiste reisdocumenten in de zin van artikel 26, lid 2, onder b), van de Overeenkomst ter uitvoering van het Schengenakkoord

A-G: De in artikel 5, lid 2, van richtlijn 2004/38/EG opgenomen vrijstelling van de inreisvisumplicht voor derdelanders die in het bezit zijn van een verblijfskaart uit hoofde van artikel 10 van die richtlijn, geldt eveneens voor derdelanders die beschikken over een duurzame verblijfskaart uit hoofde van artikel 20 van die richtlijn, zelfs wanneer de duurzame verblijfskaart is afgegeven door een lidstaat die geen deel uitmaakt van de Schengenruimte.

Een duurzame verblijfskaart als bedoeld in artikel 20 van richtlijn 2004/38 toont zonder meer aan dat de houder ervan over het recht beschikt om een andere lidstaat binnen te komen in zijn hoedanigheid van familielid van een Unieburger.

Artikel 26, lid 1, onder b), en lid 2, van de Overeenkomst ter uitvoering van het te Schengen gesloten akkoord van 14 juni 1985 tussen de regeringen van de staten van de Benelux Economische Unie, de Bondsrepubliek Duitsland en de Franse Republiek betreffende de geleidelijke afschaffing van de controles aan de gemeenschappelijke grenzen, ondertekend te Schengen op 19 juni 1990 en in werking getreden op 26 maart 1995, moet aldus worden uitgelegd dat de verplichting van een luchtvaartmaatschappij om zich ervan te vergewissen dat haar passagiers die derdelander en familielid van een Unieburger zijn en die zich van de ene naar de andere lidstaat verplaatsen, in het bezit zijn van de vereiste documenten, uitsluitend betrekking heeft op de documenten waaruit het inreisrecht van die derdelanders blijkt, te weten een geldig paspoort alsmede een geldige verblijfskaart voor meer dan drie maanden als bedoeld in artikel 10 van richtlijn 2004/38 dan wel een geldige duurzame verblijfskaart als bedoeld in artikel 20 van die richtlijn, en dat die verplichting niet inhoudt dat die luchtvaartmaatschappij zich ervan moet vergewissen dat die passagiers voorzien zijn van een visum of andere documenten waaruit een familieband met een Unieburger blijkt.

HvJ – CONCLUSIE A-G PIKAMÄE – 27 februari 2020 – zaak C-18/19 – Stadt Frankfurt am Main – Duitsland - ECLI:EU:C:2020:130 – [conclusie](#)

Vreemdelingendetentie – Ernstige bedreiging

Richtlijn 2008/115/EG. Artikelen 1 tot en met 4, 6 en 47 EU Handvest. Onder welke omstandigheden is het toegestaan dat een onderdaan van een derde land in afwachting van verwijdering tegelijkertijd in juridisch opzicht in bewaring kan worden gehouden en feitelijk in hechtenis kan worden genomen? Meer in het bijzonder, kan een dergelijke onderdaan in bewaring worden gesteld in een gevangenis en niet in een speciale inrichting als bedoeld in artikel 16, lid 1, van richtlijn 2008/115/EG omdat van hem een ernstige bedreiging uitgaat voor lijf en leden van derden of voor belangrijke rechtsgoederen van binnenlandse veiligheid?

A-G: Artikel 16 van richtlijn 2008/115/EG, gelezen in samenhang met artikel 15 van die richtlijn en in het licht van de artikelen 1 tot en met 4, 6 en 47 EU Handvest verzet zich niet tegen een nationale regeling die het mogelijk maakt om een onderdaan van een derde land in afwachting van verwijdering die een werkelijke, actuele en voldoende ernstige bedreiging vormt voor een fundamenteel belang van de samenleving of de interne of externe veiligheid van de betrokken lidstaat – hetgeen door de bevoegde nationale autoriteit moet worden nagegaan – in bewaring te stellen in een gevangenis, met dien verstande dat contact met veroordeelde gedetineerden verboden is.

Het is eveneens aan de bevoegde nationale autoriteit om in het geval waarin beroep is ingesteld tegen het besluit tot bewaring of verlenging van de bewaring in een gevangenis van een onderdaan van een derde land in afwachting van verwijdering, om concreet en nauwgezet na te gaan wat de detentieomstandigheden van deze persoon zijn, om zich ervan te vergewissen dat zowel de beginselen van doeltreffendheid en evenredigheid als de minimumwaarborgen in artikel 16 van richtlijn 2008/115 en de grondrechten van die persoon, zoals neergelegd in de artikelen 1 tot en met 4, 6 en 47 EU Handvest, in acht worden genomen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 3 februari 2020 – zaak C-905/19 Kreis Groß-Gerau*

Verblijfsvergunning – Werkvergunning – Euro-mediterrane overeenkomst met Tunesië

Duitse rechter stelt vragen inzake de Euro-mediterrane overeenkomst met Tunesië. Verzoeker, een Tunesische onderdaan, is in Tunesië gehuwd met een Duits onderdaan. Hij heeft een geldig visum gekregen in Duitsland met het oog op gezinshereniging. In Duitsland wordt hun zoon geboren. De echtgenote en verzoeker hebben tegen verweerder verklaard dat zij in januari 2019 uit elkaar zijn gegaan en voornemens waren te scheiden. Verweerder heeft de geldigheidsduur van de nog tot en met 8 januari 2022 geldige verblijfsvergunning van verzoeker met terugwerkende kracht verkort tot de dag waarop het besluit is betekend. Verzoeker is gesommeerd om Duitsland uiterlijk 14 augustus 2019 te verlaten omdat er volgens verweerder geen gezinsverband meer is met zijn Duitse echtgenote. Verzoeker heeft beroep ingesteld. Ter motivering voert hij aan dat hij als vader van een Duits kind recht heeft op een verblijfsvergunning.

De verwijzende rechter benadrukt dat verzoeker op het tijdstip van de betekening van het vreemdelingenrechtelijke besluit in het bezit was van een tot en met 08-01-2022 geldige verblijfsvergunning en derhalve het wettelijk recht had om arbeid te verrichten totdat deze verblijfsvergunning verliep. Volgens Duitse rechtspraak staat het discriminatieverbod van artikel 64, lid 1, van de Euro-mediterrane overeenkomst niet in de weg aan een verkorting met terugwerkende kracht van de verblijfsvergunning en een daarmee samenhangende intrekking van de wettelijke toestemming tot het verrichten van arbeid. Uit de rechtspraak van het Hof volgt dat het bij het met terugwerkende kracht beperken van de geldigheidsduur van een verblijfsvergunning, waarmee tegelijkertijd het recht op het verrichten van arbeid wordt ingetrokken, niet noodzakelijk is dat aan de migrerende werknemer met betrekking tot het verrichten van arbeid verdergaande rechten zijn verleend dan aangaande het verblijf. De verwijzende rechter kan uit de bestaande rechtspraak van het Hof echter niet afleiden welke concrete eisen moeten worden gesteld aan de status op grond van het werkvergunningenrecht. De vraag rijst dus of de status op grond van het discriminatieverbod van artikel 64 van de Euro-mediterrane overeenkomst met Tunesië naast de verblijfsvergunning, een afzonderlijke vergunning vereist om arbeid te mogen verrichten.

De vraag is o.a. of de status van een vreemdeling op grond van het discriminatieverbod van artikel 64 van de overeenkomst naast de verblijfsvergunning ook een afzonderlijke vergunning vereist om arbeid te mogen verrichten.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – België - 10 februari 2020 – zaak C-930/19 - État belge*

Recht op gezinshereniging – Verschillende behandeling van twee categorieën familieleden

Richtlijn 2003/86/EG. Richtlijn 2004/38. Verzoeker, die de Algerijnse nationaliteit bezit, is in 2010 getrouwd met S.K., van Franse nationaliteit. In 2012 is verzoeker op het Belgisch grondgebied aangekomen om zich bij zijn echtgenote te voegen die een vergunning voor verblijf in België bezit. Verzoeker heeft een verblijfskaart van een familielid van een Unieburger ontvangen. Verzoeker heeft met S.K. een kind. Na vijf jaar huwelijk en twee jaar samenwonen in België, moest verzoeker de echtelijke woning verlaten omdat hij het slachtoffer was van partnergeweld. Verzoeker heeft zich vervolgens gevestigd in Frankrijk, op een ander adres dan zijn vrouw en dochter. Verweerder, de Belgische Raad voor Vreemdelingenbetwistingen, heeft het verblijfsrecht van verzoeker beëindigd, omdat verzoeker niet over eigen bestaansmiddelen beschikt. Volgens verzoeker is er sprake van ongerechtvaardigde ongelijke behandeling die hij ondergaat als echtgenoot van een Unieburger ten opzichte van de echtgenoot van een derdelander die een onbeperkt verblijfsrecht heeft, in het bijzonder wanneer het huwelijksleven wordt beëindigd wegens partnergeweld. Verweerder geeft aan

dat de situatie van een Unieburger niet vergeleken kan worden met de situatie van een derdelander. Hetzelfde geldt voor de situatie van (ex-)familieleden.

De vraag is of de verschillende behandeling door de Uniewetgever van twee categorieën familieleden, die onder verschillende Unierechtelijke handelingen vallen, een discriminatie in het leven roept.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 12 februari 2020 – zaak C-949/19 - Konsul Rzeczypospolitej Polskiej w N.*

Studievisum

Artikel 21, lid 2 bis, Schengen uitvoeringsovereenkomst. Artikel 47 EU Handvest. Verzoeker heeft de Poolse consul in juli 2018 verzocht om afgifte van een nationaal visum voor een tweejarige masterstudie in Polen. De consul heeft de afgifte van een nationaal visum geweigerd op grond dat het doel en de omstandigheden van het voorgenomen verblijf niet gemotiveerd waren. Het door verzoeker daartegen ingestelde beroep is afgewezen. In de onderhavige zaak is rechterlijke toetsing uitgesloten uit hoofde van artikel 5, punt 4, van de wet bestuursrechtelijke procedure, waarin is bepaald dat bestuursrechters niet bevoegd zijn voor procedures betreffende de afgifte van visa door consuls. Als gevolg van de in aanmerkingneming van het arrest *El Hassani* is op 04-03-2019 artikel 5, punt 4a, van de wet bestuursrechtelijke procedure in werking getreden. Volgens deze bepaling kan er eveneens beroep bij een rechterlijke instantie worden ingesteld indien het besluit van de consul betrekking heeft op een Schengenvisum. De nationale rechter is evenwel niet zeker of overeenkomstig het Unierecht voor nationale visa moet worden voorzien in hetzelfde niveau van bescherming als het niveau dat op basis van het voornoemde arrest *El Hassani* van toepassing is op Schengenvisa. Moet het recht van vreemdelingen die een nationaal visum hebben aangevraagd om voor een bevoegde rechter op te komen tegen een weigeringsbesluit worden gewaarborgd?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 17 februari 2020 – zaak C-8/20 - Bundesrepublik Deutschland*

Asielverzoek in lidstaat – Eerdere afwijzing in Noorwegen (niet EU-land)

Richtlijn 2013/32/EU (Procedurerichtlijn). Verzoeker, een Iraans onderdaan, verzoekt om toekenning van internationale bescherming door verweerster, nadat hij reeds eerder tevergeefs in Noorwegen asiel had aangevraagd. Ongeveer 8 jaar geleden had hij in Noorwegen asiel aangevraagd en was hij verwijderd naar Iran. De Duitse federale dienst voor migratie en vluchtelingen heeft de asielaanvraag niet-ontvankelijk verklaard omdat het een tweede verzoek betreft, waarvoor geen nieuwe procedure hoeft te worden gevoerd. Tegen dit besluit heeft verzoeker bij de verwijzende rechter beroep ingesteld. Hij verzoekt om toekenning van de vluchtelingenstatus, subsidiair om subsidiaire bescherming en meer subsidiair om vaststelling van (nationale) verwijderingsverboden op grond van § 60, lid 5 en lid 7, eerste volzin, AufenthG.

De verwijzende rechter wil weten of van een volgend verzoek in de zin van de procedurerichtlijn ook sprake kan zijn wanneer de mislukte eerste procedure niet is afgesloten in een lidstaat, maar in Noorwegen, een derde land dat op volkenrechtelijke grondslag gedeeltelijk deelneemt aan het gemeenschappelijk Europees asielstelsel. Noorwegen is geen lidstaat van de Europese Unie en is derhalve niet rechtstreeks gebonden aan de procedurerichtlijn.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk – 28 februari 2020 – zaak C-18/20 - Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl*

Procedurerichtlijn – Nieuwe reden - Homoseksuele gerichtheid

Richtlijn 2013/32/EU (Procedurerichtlijn). Verzoeker heeft als nieuwe reden voor zijn vlucht opgegeven dat hij al heel zijn leven homoseksueel is en dat hij op grond daarvan in Irak voor zijn leven moet vrezen. Deze vluchtreden had hij bij zijn eerste asielaanvraag verzwegen omdat hij toen nog niet zou hebben geweten dat hij in Oostenrijk openlijk voor zijn homoseksuele gerichtheid kon uitkomen. Ook dit verzoek heeft het federaal bureau afgewezen. De vraag is o.a. hoe de bewoordingen „of er nieuwe elementen of bevindingen aan de orde zijn of door de verzoeker zijn voorgelegd” in artikel 40, leden 2 en 3, van de richtlijn moeten worden uitgelegd.

NOOT – bij HvJ 22 januari 2020, zaak C-32/19 AT

EU-Hof: geen soepeler eisen voor duurzaam verblijfsrecht gepensioneerde ([ECER](#))

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

- Court of Appeal allows European deportation appeal in part ([UK immigration law blog](#))
- Black British': Nigerian criminal wins in Court of Appeal ([UK immigration law blog](#))

EHRM factsheets

- [Accompanied migrant minors in detention](#)
- [Unaccompanied migrant minors in detention](#)
- [Migrants in detention](#)
- [Dublin" cases](#)
- [Collective expulsions of aliens](#)

REGELGEVING EU

Protocol Tussen de Europese Unie, de Zwitserse Bondsstaat en het Vorstendom Liechtenstein bij de Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en de Zwitserse Bondsstaat inzake de criteria en mechanismen voor de vaststelling van de staat die verantwoordelijk is voor de behandeling van een asielerzoek dat in een lidstaat of in Zwitserland wordt ingediend, wat betreft de toegang tot Eurodac voor rechtshandavingsdoeleinden, [PB L 32 van 4.2.2020](#)

OVERIG

- EASO publishes a COI report on Syria: socio-economic situation in Damascus City ([EASO](#))
- EASO publishes a new COI report: Syria – Situation of women ([EASO](#))
- Climate Change as a Trigger of Non-Refoulement Obligations Under International Human Rights Law ([EJILTalk](#))
- Deplorable conditions in receptions centres and police violence: still a daily reality for many migrants ([FRA](#))
- Rights Violations: German Authorities Still Examining Asylum Seekers' Phones ([liberties.eu](#))
- Begum still barred from returning to UK or reclaiming British citizenship ([UK human rights blog](#))
- Kunnen de gevolgen van klimaatverandering een reden voor asiel zijn? ([Verblijfblog](#))

Belastingen

NOOT – bij HvJ 17 januari 2020, zaak C- 310/16 Dzivev

Het Unierecht komt eraan in strafzaken: bewijsuitsluiting verplicht bij Handvest-schending? ([Bijzonder strafrecht](#))

ROADMAP

Strengthen the exchange of information framework in the field of taxation, [7 februari 2020 - 6 maart 2020](#) ([EC](#))

RAAD

Belastingen: Raad herzielt EU-lijst van niet-coöperatieve rechtsgebieden ([Raad](#))

EUROPESE COMMISSIE

Portugal voor de rechter vanwege belasting op ingevoerde auto's ([Taxlive](#))

REGELGEVING EU

Voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de administratieve samenwerking op het gebied van de belastingen (codificatie), ST 6023 2020 INIT, 13 februari 2020 ([EC](#))

LITERATUUR

Drs. B.M. van der Sar, Prejudiciële vragen aan het Hof van Justitie EU en het EHRM in het licht van de Nederlandse fiscale geheimhoudingsplicht, in: [FED 2020/21](#)

Het heeft mij altijd verbaasd dat in arresten van het HvJ EU de namen van de belanghebbenden vaak voluit worden vermeld. De vraag die dan direct opkomt, is of dat niet strijdig is met de fiscale geheimhoudingsplicht van art. 67 AWR. Die vraag dient bevestigend beantwoord te worden.

EHRM factsheet

[Taxation](#)

Belastingen, accijns

VOORSTEL PREJUDICIËLE VRAGEN aan HvJ – PARKET BIJ DE HOGE RAAD – 31 januari 2020 (publ. 14.2.2020) - [ECLI:NL:PHR:2020:101](#)

Accijnsgoederen – Goederen voorhanden hebben

Richtlijn 2008/118/EG. A-G Ettema geeft de Hoge Raad in overweging het geding te schorsen en het Hof van Justitie van de Europese Unie de volgende prejudiciële vragen te stellen:

1) Moet artikel 8, lid 1, sub b, richtlijn 2008/118/EG aldus worden uitgelegd dat een persoon die enkel administratieve en financiële handelingen heeft verleend (het ter beschikking stellen van ondernemingen, het opmaken en ondertekenen van facturen en het innen van gelden) in opdracht van een persoon die de accijnsgoederen voorhanden had, als "enig ander persoon die bij het voorhanden hebben ervan betrokken is" wordt beschouwd?

2) Moet artikel 8, lid 1, sub b, richtlijn 2008/118/EG aldus worden uitgelegd dat de in die bepaling genoemde personen hoofdelijk tot voldoening van de accijns zijn gehouden reeds als vaststaat dat de accijns voor de betrokken goederen niet is geheven, of vereist het evenredigheidsbeginsel dat de persoon die als medeschuldenaar wordt aangesproken wist of redelijkerwijs had moeten weten dat de betrokken goederen (door de ander) voorhanden worden gehouden buiten een accijnsschorsingsregeling zonder dat de verschuldigde accijns is voldaan als bedoeld in artikel 7, lid 2, sub b, van die richtlijn?

REGELGEVING EU

- Richtlijn (EU) 2020/262 van de Raad van 19 december 2019 houdende een algemene regeling inzake accijns (herschikking), [PB L 58 van 27.2.2020](#)
- Verordening (EU) 2020/261 van de Raad van 19 december 2019 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 389/2012 betreffende administratieve samenwerking op het gebied van de accijnzen wat betreft de inhoud van de elektronische registers, [PB L 58 van 27.2.2020](#)
- Besluit (EU) 2020/263 van het Europees Parlement en de Raad van 15 januari 2020 betreffende geautomatiseerde verwerking van gegevens inzake de overbrenging van en de controle op accijnsgoederen (herschikking), [PB L 58 van 27.2.2020](#)

Belastingen, btw (Fi - S)

HvJ – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 6 februari 2020 – zaak C-716/18 – AJFP Caraş-Severin en DGRFP Timișoara – Roemenië - ECLI:EU:C:2020:82 – [conclusie](#)

Btw-vrijstelling voor kleine ondernemingen – Berekening jaarmzet – Verschillende activiteiten - Handelingen met betrekking tot onroerende goederen

Richtlijn 2006/112/EG. In Roemenië is de btw-vrijstelling voor kleine ondernemingen vastgesteld op 65 000 EUR. De vraag die rijst, is hoe dit bedrag moet worden berekend wanneer de belastingplichtige verschillende activiteiten verricht. In het onderhavige geval had de belastingplichtige in 2012 inkomsten verkregen uit adviesdiensten in de hoedanigheid van accountant, belastingconsulent en advocaat, als faillissementscurator, als schrijver en uit de verhuur van een onroerend goed.

Aangezien Roemenië de inkomsten/handelingen in de hoedanigheid van advocaat niet in deze berekening opneemt, zou de omzetlimiet van 65 000 EUR alleen worden overschreden wanneer de handelingen van verhuur mee in aanmerking worden genomen. Volgens artikel 288, eerste volzin, punt 4), van de btw-richtlijn mogen „handelingen met betrekking tot onroerende goederen” echter alleen worden meegerekend wanneer die handelingen, gelet op hun samenhang met andere handelingen, niet als louter bijkomstige handelingen kunnen worden aangemerkt. Het Hof moet zich nu voor het eerst buigen over de vraag of de verhuur van een onroerend goed als een „handeling met betrekking tot onroerende goederen” moet worden gekwalificeerd en wanneer sprake is van een „met andere handelingen samenhangende handeling” die als onbeduidend kan gelden.

A-G: Onder het begrip ‚handelingen met betrekking tot onroerende goederen’ die als louter incidenteel ‚met andere handelingen samenhangende handelingen’ kunnen worden beschouwd, vallen alle vrijgestelde handelingen in de zin van artikel 135, lid 1, onder j), k) en l), van richtlijn 2006/112/EG die geen nauwe band hebben met de (eigenlijke) belastbare activiteit van de onderneming en die bijkomstig van aard zijn, dat wil zeggen transacties die niet zelf de vrijstellingsdrempel overschrijden. De nauwe band ontbreekt wanneer het gaat om eenmalige handelingen die los van het eigenlijke doel van de onderneming worden verricht of die geen aanmerkelijk gebruik van de goederen en diensten van de onderneming impliceren.

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 27 februari 2020 – zaak C-331/19 – Staatssecretaris van Financiën – Nederland – Hoge Raad - ECLI:EU:C:2020:122 – [conclusie](#)

Btw-tarief voor sekslustopwekkende middelen – Verlaagd tarief voedingsmiddelen?

Richtlijn 2006/112/EG. De Hoge Raad legt het Hof vragen voor over de omzetbelasting op een libidoverhogend middel. Is het verlaagde tarief voor voedingsmiddelen van toepassing?

A-G: Punt 1 van bijlage III bij richtlijn 2006/112/EG moet aldus worden uitgelegd dat het begrip ‚levensmiddelen voor menselijke consumptie’ in dat punt duidt op producten die voedingsstoffen bevatten en in beginsel worden geconsumeerd om het organisme van de mens van deze voedingsstoffen te voorzien. Het begrip ‚producten die gewoonlijk zijn bestemd ter aanvulling op of vervanging van levensmiddelen’ daarentegen duidt op producten die geen levensmiddelen zijn, maar voedingsstoffen bevatten en worden geconsumeerd in plaats van levensmiddelen om het organisme van deze stoffen te voorzien, alsmede op producten die worden geconsumeerd om de voedende functie van levensmiddelen of producten ter vervanging daarvan te ondersteunen.

 Geen laag btw-tarief voor lustopwekkende middelen ([Taxlive](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 4 februari 2020 – [zaak C-895/19 - A.*](#)

Recht op aftrek van voorbelasting

Richtlijn 2006/112/EG. Is een nationale regeling die aan de uitoefening van het recht op aftrek van voorbelasting in hetzelfde belastingtijdvak als dat waarin de verschuldigde belasting moest worden betaald over de handelingen die intracommunautaire verwerving van goederen vormen, de voorwaarde stelt dat de verschuldigde belasting wordt vermeld in de passende belastingaangifte die

wordt ingediend binnen de verplichte termijn na het einde van de maand waarin in de belastingplicht verband met de verwerving van de goederen en diensten is ontstaan, in strijd met de richtlijn?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk – 7 februari 2020 – zaak C-931/19 – Titanium*

Begrip „vaste inrichting“

Richtlijn 2006/112/EG. Zesde richtlijn (77/388/EEG). Richtlijn 2008/8/EG. Uitvoeringsverordening (EU) nr. 282/2011. Verzoekster is een vennootschap die haar zetel en bedrijfsleiding op Jersey heeft en actief is in de sectoren onroerend goed, vermogensbeheer en wonen en huisvesting. Zij is sinds 1995 eigenaar van een onroerend goed in Oostenrijk, dat ze met toepassing van btw verhuurde aan twee binnenlandse ondernemers. De met de verhuur behaalde omzet vormde haar enige binnenlandse inkomsten. Verzoekster had het beheer van het onroerend goed in handen gegeven van een Oostenrijkse vastgoedbeheerder die ondersteunende en beheerstechnische taken uitvoerde. Verzoekster behield de bevoegdheid om fundamentele beslissingen te nemen. De vastgoedbeheerder maakte voor zijn activiteiten gebruik van eigen kantoorruimte en technisch materieel, welke ruimtelijk en/of functioneel losstonden van het onroerend goed van verzoekster. De belastingdienst rekende over de door verzoekster verrichte diensten btw en gelastte verzoekster om de betrokken btw af te dragen. Met haar beroep bij de verwijzende rechter komt verzoekster op tegen deze beslissing.

Moet het begrip „vaste inrichting“ aldus worden begrepen dat altijd sprake moet zijn van de inzet van personeel en technisch materieel en dus dat noodzakelijkerwijs eigen personeel van de dienstverrichter in de inrichting aanwezig moet zijn, of kan, in specifieke gevallen, een inrichting ook zonder inzet van personeel als een „vaste inrichting“ worden aangemerkt?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 12 februari 2020 – C-935/19 Grupa Warzywna*

Btw-sanctie - Bijkomende belastingverplichting

Richtlijn 2006/112/EG. Artikel 4, lid 3, VEU. Artikel 325 VWEU. Het in eerste instantie bevoegd belastingorgaan heeft vastgesteld dat verzoekster geen recht had op aftrek van de voorbelasting. Verzoekster heeft hierop een correctie op de aangifte ingediend. Het in eerste instantie bevoegd belastingorgaan heeft verzoekster vervolgens een bijkomende belastingverplichting opgelegd. In het hiertegen ingediende bezwaar heeft het in tweede aanleg bevoegde belastingorgaan geoordeeld dat de ingediende correctie doel trof en dat er geen gronden bestonden voor een belastingbeschikking. Echter, werd het gedeelte van de beschikking waarin de bijkomende belastingverplichting was vastgesteld gehandhaafd. In haar beroep bij de bestuursrechter in eerste aanleg heeft verzoekster verzocht om nietigverklaring van de bestreden beschikking

Is een btw-sanctie (in de vorm van bijkomende belastingverplichting) verenigbaar met de btw-richtlijn, artikel 4(3) VEU, artikel 325 VWEU en het evenredigheidsbeginsel?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 18 februari 2020 – zaak C-7/20 - Hauptzollamt Münster*

*„Invoer“ van auto uit Turkije naar Duitsland voor privéritten gedurende enkele maanden -
Btw-richtlijn – Douanewetboek*

Samenvatting onder: Belastingen, douane en tariefindeling

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 18 februari 2020 – zaak C-9/20 - Grundstücksgemeinschaft Kollaustraße 136*

Verhuur van onroerend goed voor bedrijfsdoeleinden – Tijdstip aftrek voorbelasting

Richtlijn 2006/112/EG. Verzoekster, een vennootschap naar burgerlijk recht, huurde in de betrokken jaren een voor bedrijfsdoeleinden bestemd onroerend goed. Zowel verzoekster als haar verhuurster had rechtsgeldig afstand gedaan van een belastingvrijstelling voor dergelijke handelingen van verhuur en derhalve gekozen voor omzetbelasting. Aan beiden had de Duitse belastingdienst toestemming verleend om de belasting niet op grond van de overeengekomen vergoedingen, maar

van de ontvangen vergoedingen te berekenen. Vanaf 2004 werd uitstel van betaling verleend voor een deel van de door verzoekster verschuldigde huur. Dit had tot gevolg dat verzoekster in de jaren 2013 tot en met 2016 betalingen heeft verricht voor het ter beschikking stellen van het onroerende goed in de jaren 2009 tot en met 2012. Deze betalingen waren telkens inclusief 19 % omzetbelasting. Verzoekster oefende haar recht op aftrek van voorbelasting steeds uit in de aangifteperiode respectievelijk het kalenderjaar waarin de betaling werd verricht. Tegen deze handelwijze werd bezwaar gemaakt tijdens een omzetbelastingcontrole. De inspecteur was van mening dat het recht op aftrek van voorbelasting reeds op het moment van verrichting van de handeling was ontstaan en daarom telkens voor het betreffende tijdvak had moeten worden uitgeoefend. De vraag is o.a. of het recht op aftrek van voorbelasting overeenkomstig artikel 167 van de btw-richtlijn zonder uitzondering steeds pas ontstaat op het tijdstip waarop de aftrekbare belasting verschuldigd wordt, dan wel of de lidstaten mogen afwijken van dit beginsel.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije – 18 februari 2020 – zaak C-4/20 – ALTI*

Richtlijn 2006/112/EG. De vraag is o.a. of de hoofdelijke aansprakelijkheid van een voor btw-doeleinden geregistreerde persoon die de afnemer van een belastbare goederenlevering is, voor de door zijn leverancier niet-betaalde btw, niet alleen ziet op de hoofdschuld van de leverancier maar ook op de accessoire verplichting tot vergoeding van de vertragingsrente.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije - 25 februari 2020 – zaak C-21/20 - Balgarska natsionalna televizia*

Mediadiensten door publieke televisieomroep – Dienst onder bezwarende titel?

Richtlijn 2006/112/EG. Vragen zijn o.a. of het aanbieden van audiovisuele mediadiensten door de publieke televisieomroep worden aangemerkt als een onder bezwarende titel verrichte dienst in de zin van artikel 2, lid 1, onder c, van de btw-richtlijn. Zo ja, moet dan worden aangenomen dat het gaat om vrijgestelde leveringen in de zin van artikel 132, lid 1, onder q? ook wil de verwijzende rechter weten of artikel 168 van de btw-richtlijn zich verzet tegen een handelwijze die het recht op aftrek van voorbelasting niet alleen afhankelijk stelt van het gebruik van een aankoop, maar ook de wijze waarop deze is gefinancierd. Als laatste wil hij weten wat de omvang van het recht op aftrek van voorbelasting over deze aankopen is en welke criteria daarvoor moeten worden gehanteerd.

REGELGEVING EU

- Verordening (EU) 2020/283 van de Raad van 18 februari 2020 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 904/2010 wat betreft maatregelen ter versterking van de administratieve samenwerking om btw-fraude te bestrijden, PB L 62 van 2.3.2020
- Btw: Raad keurt vereenvoudigde regels voor kleine ondernemingen goed (Raad)
- E-handel: Raad neemt nieuwe regels voor uitwisseling betalingsgegevens btw aan (Raad)
- Richtlijn (EU) 2020/284 van de Raad van 18 februari 2020 tot wijziging van Richtlijn 2006/112/EG wat betreft de invoering van bepaalde voorschriften voor betalingsdienstaanbieders, PB L 62 van 2.3.2020

NOOT– bij C-846/19

ECJ C-846/19 – Administration de l’Enregistrement, des Domaines and de la TVA vs LU – Mandates in connection with custody and guardianship cases – Economic activity? (VAT Update)

Belastingen, douane en tariefindeling

HvJ – CONCLUSIE A-G HOGAN – 25 februari 2020 – zaak C-97/19 – Pfeifer & Langen – Duitsland - ECLI:EU:C:2020:108 – conclusie

Wijzigen naam aangever op douaneaangifte – Kennelijke fout - Vertegenwoordiging - Invoer van rietsuiker tegen verlaagd douanetarief

Verordening (EEG) nr. 2913/92 (CDW). In deze prejudiciële verwijzing wordt de vraag gesteld of de douaneautoriteiten op grond van artikel 78, lid 1 van de verordening de naam van de aangever mochten wijzigen voor zover de identiteit van de aangever wegens een kennelijke vergissing te goeder trouw niet correct was opgegeven.

A-G: Artikel 78 van verordening (EEG) nr. 2913/92 dient aldus te worden uitgelegd dat, indien een aangever heeft verklaard uitsluitend in eigen naam te handelen hoewel hem de instructie is gegeven de douaneaangifte in naam en voor rekening van een derde te doen, de aangifte na de vrijgave van de goederen zodanig mag worden herzien dat de volmachtgever als aangever wordt vermeld indien kan worden aangetoond dat een dergelijke machtiging bestond voordat de aangifte werd ingediend.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Tsjechië – 10 februari 2020 – [zaak C-941/19 - Samohýl group*](#)

Tariefindeling van een goed dat een profylactisch effect heeft

Verordening 455/2007. De vraag is of een goed dat een profylactisch effect heeft moet worden ingedeeld onder post 3004 of onder post 3808 van de gecombineerde tariefnomenclatuur.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 18 februari 2020 – [zaak C-7/20 - Hauptzollamt Münster*](#)

"Invoer" van auto uit Turkije naar Duitsland voor privéritten gedurende enkele maanden - Btw-richtlijn – Douanewetboek

Richtlijn 2006/112/EG. Verordening 952/2013 (DWU). Verordening (EEG) nr. 2913/92 (CDW). Uitvoeringsverordening (EU) 2015/2447. Verzoeker woont in Duitsland. In oktober 2017 heeft hij zijn personenwagen met een Turks kenteken uit Turkije naar Duitsland overgebracht zonder deze auto naar een douanekantoor te vervoeren en aan te brengen. Bij een politiecontrole in Duitsland is geconstateerd dat de auto was ingevoerd. In maart 2018 heeft verzoeker de auto weer overgebracht naar Turkije, waar hij de auto weer heeft verkocht. Verweerder, het hoofddouanekantoor Münster heeft verzoeker een heffing van invoerrechten en van btw bij invoer opgelegd. Verweerder stelde zich op het standpunt dat verzoeker de auto op onregelmatige wijze in het douanegebied van de Europese Unie had binnengebracht. Verzoeker is van mening dat er geen sprake is van een belastbare invoer omdat hij de auto gedurende een korte periode uitsluitend als vervoermiddel voor privéritten heeft gebruikt. Naar eigen zeggen heeft hij de auto impliciet onder de regeling tijdelijke invoer geplaatst. De vraag is of artikel 71, lid 1, van de btw-richtlijn aldus moet worden uitgelegd dat de bepaling van artikel 87, lid 4, van verordening 952/2013 naar analogie van toepassing is op het ontstaan van de btw-schuld bij invoer.

Belastingen, vennootschapsbelasting

HvJ – ARREST – 27 februari 2020 – zaak C-405/18 – AURES Holdings – Tsjechië – ECLI:EU:C:2020:127 – conclusie – arrest

Vrijheid van vestiging – Vennootschapsbelasting

Artikel 49 VWEU. In het hoofdgeding heeft een Tsjechische vennootschap zich tot de rechter gewend omdat de Tsjechische belastingdienst weigert verliezen in mindering te brengen. Het gaat om eerder in Nederland geleden verliezen. Vanwege het feit dat de werkelijke bestuurszetel is verplaatst naar Tsjechië en dat dus geen economische activiteit meer wordt verricht in Nederland, kan het verlies echter daar niet meer in aanmerking worden genomen. Volgens het Tsjechische belastingrecht is een overdracht van verliezen uit een eerder belastingtijdvak in beginsel mogelijk. Die mogelijkheid bestaat evenwel alleen voor verliezen die binnen de fiscale bevoegdheid van Tsjechië zijn ontstaan. De vraag is of de vrijheid van vestiging inhoudt dat een belastingplichtige in het geval van verplaatsing van de bestuurszetel fiscale verliezen die in voorgaande jaren zijn geleden in een andere lidstaat, in de lidstaat van bestemming in aftrek kan brengen.

De Grote Kamer van het Hof heeft in 2005 geoordeeld dat in het geval van zogenoemde *definitieve verliezen* op grond van het evenredigheidsbeginsel bij uitzondering moet worden voorzien in de mogelijkheid van een grensoverschrijdende verliesverrekening binnen een bepaald belastingtijdvak. Geldt dit echter ook onafhankelijk van het bestaan van een groepsstructuur en ook voor andere belastingtijdvakken, wanneer er enkel sprake is van een verplaatsing van de zetel (dat wil zeggen een verhuizing) naar een andere lidstaat?

Hof: Artikel 49 VWEU moet aldus worden uitgelegd dat een naar het recht van een lidstaat opgerichte vennootschap die haar feitelijke bestuurszetel naar een andere lidstaat verplaatst, zonder dat deze verplaatsing haar hoedanigheid van naar het recht van de eerste lidstaat opgerichte vennootschap aantast, zich op dat artikel kan beroepen ter betwisting van de weigering in de andere lidstaat om verliezen van vóór die verplaatsing over te dragen.

Artikel 49 VWEU verzet zich niet tegen een regeling van een lidstaat die uitsluit dat een vennootschap die haar feitelijke bestuurszetel en daarmee haar fiscale woonplaats naar deze lidstaat heeft verplaatst, een fiscaal verlies kan opvoeren dat zij vóór deze verplaatsing heeft geleden in een andere lidstaat, waar zij haar statutaire zetel behoudt.

Beroepskwalificaties en beroepen

HvJ – ARREST – 27 februari 2020 – zaak C-384/18 – Commissie/België (Comptables) – ECLI:EU:C:2020:124 – conclusie – arrest

Inbreukprocedure – Belgisch verbod op combineren beroep van boekhouders met andere beroepen in verzekeringen of financiële dienstverlening en andere sectoren

Samenvatting onder: Diensten

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Frankrijk – 11 februari 2020 – zaak C-940/19 Les Chirugiens-Dentistes de France e.a*

Beroepskwalificaties in de gezondheidszorg - Gedeeltelijke toegang

Richtlijn 2005/36/EG. Richtlijn 2013/55/EU. Verzoekers (vakbonden en confederaties van o.a. tandartsen, apotheken en laboratoria) verzoeken de hoogste bestuursrechter van Frankrijk om nietigverklaring, wegens bevoegdheidsoverschrijding, van de artikelen 1, 2, 4 en 6 van de Franse regeling betreffende de erkenning van beroepskwalificaties in de gezondheidszorg. De vraag is of artikel 4 septies, lid 6, van de richtlijn aldus moet worden uitgelegd dat het zich ertegen verzet dat een lidstaat de mogelijkheid invoert van de toekenning van een gedeeltelijke toegang tot een van de beroepen waarvoor de regeling van automatische erkenning van beroepskwalificaties geldt die in titel III, hoofdstuk III, van diezelfde richtlijn is neergelegd.

Brexit

OVERIG

- Commissie presenteert ontwerp-mandaat voor nieuw partnerschap met het VK ([ECER](#))
- P. Hardy en mr. L.E.J. Korsten, Ten key points you need to understand about the Brexit negotiations in: DJ 2020/374, [Bb 2020/10](#)
- Brexit and its Effect on the UK Sanctions Regime ([Bijzonder Strafrecht](#))
- Regulatory divergence post Brexit: Copyright law as an indicator for what is to come ([EU law analysis](#))
- The Withdrawal Agreement Act: Implementing the Brexit Withdrawal Agreement in the UK ([EU law analysis](#))
- Negotiating the future relationship between the UK and EU: the proposed EU negotiating mandate ([EU law analysis](#))
- The UK/EU partnership and human rights: battle-lines and paradoxes ([European law blog](#))
- M. van Herwerden, Arbeid, medezeggenschap en pensioen - De Brexit vanuit arbeidsrechtelijk perspectief, in: [JUDT 2020/21](#)
- N.M.L. D'Hondt, Wat betekent Brexit voor het mededingingsrecht? Aflevering drie: de overgangperiode, [MP 2020/80](#)
- Could there be a Rule of Law Problem at the EU Court of Justice? The Puzzling Plan to let U.K. Advocate General Sharpston Go After Brexit ([Verfassungsblog](#))
- Justice and Home Affairs in the future UK/EU relationship: analysis of the negotiation positions ([EU law analysis](#))
- Negotiating the future relationship between the UK and EU: the EU negotiating mandate ([EU law analysis](#))
- How do you solve a problem like Suella? The legal aspects of breach and termination of the withdrawal agreement ([EU law analysis](#))
- The Fundamental Rights Agency as the conscience of the EU: Is there a role for it in the UK-EU post-Brexit trade negotiations? ([European law blog](#))

Wiki

- [Wiki Brexit](#)

Broeikasgasemissierechten

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 10 februari 2020 – [zaak C-938/19 - Energieversorgungscener Dresden-Wilschdorf*](#)

Geldt verplichting tot handel in broeikasgasemissierechten ook voor hulpinrichtingen die geen broeikasgassen uitstoten?

Richtlijn 2003/87/EG. Richtlijn 2003/87/EG. Besluit 2011/278/EU. Besluit 2010/2/EU. Besluit 2014/746/EU. Gedelegeerde Verordening (EU) 2019/331. Guidance Document n° 3. Guidance Document n° 5. De vraag is o.a. of de uitbreiding van de verplichting tot handel in broeikasgasemissierechten tot hulpinrichtingen die geen broeikasgassen uitstoten, verenigbaar is met de richtlijn. Verzoekster exploiteert in Dresden een energiecentrale (EVC I) die onder de regeling voor de emissiehandel (ETS) valt en uitsluitend de halfgeleiderinstallatie van Globalfoundries (GF), welke onderneming geen onderdeel van verzoekster is, bevoorraadt. Daarnaast horen als hulpinrichting bij de installatie nog in totaal zes absorptiekoelmachines (AKM), die warmte in koeling omzetten. Verzoekster is van mening dat de koelmachines geen onder de ETS vallende onderdeel zijn van haar installatie, zodat de hoeveelheid warmte die door GF in de koelmachines wordt (terug)gevoerd bij de toewijzing niet in mindering mag worden gebracht. Volgens de definitie in § 2, lid 2, van de Duitse wet betreffende de handel in broeikasgasemissierechten (TEHG) vallen onder de werkingssfeer van die wet enkel hulpinrichtingen die van belang kunnen zijn voor het ontstaan van broeikasgassen. Ten onrechte strekt § 2, lid 4, eerste zin, TEHG de werkingssfeer van de handel in emissierechten ook uit tot hulpinrichtingen die geen broeikasgassen uitstoten. Verweerster voert aan dat verzoeksters koelmachines als onderdeel van EVC I moeten worden beschouwd.

Burgerinitiatief

NOOT – bij HvJ 19 december 2019, zaak C-418/18 P

The European Citizens' Initiative: no real right of initiative but at least more significant than a petition to the Parliament? ([European law blog](#))

CETA

KAMERVragen

Antwoord op vragen van het lid Ouwehand over de gevolgen van CETA voor onze rechtsstaat, onze soevereiniteit en de landbouw ([2019-2020, 2020Z00652/1769](#))

OVERIG

CETA – algemene informatie (Europa-nu)

Civiel

EHRM – ARREST - 13 februari 2020 – Sanofi Pasteur t. Frankrijk – persbericht – arrest (niveau 1) - 25137/16

Verjaring van schadevordering productaansprakelijkheid – Geen schending artikel 6 EVRM door verjaringsregeling – Wel schending artikel 6 EVRM door ongemotiveerd afwijzen verzoek prejudiciële vragen te stellen

Artikel 6 EVRM. Verpleegkundige van 19 moet worden ingeënt tegen hepatitis B en ontwikkelt binnen een jaar multiple sclerose (en daarna nog andere aandoeningen). De Franse Code civil bepaalt dat een vordering tot schadevergoeding verjaart door verloop van 10 jaar na manifestatie of verergering van de schade. De Cour de cassation heeft gepreciseerd dat in geval van personenschade de termijn begint te lopen bij stabilisatie daarvan (consolidation). Voor het farmaceutisch bedrijf is er dus bij een progressieve ziekte als MS geen rechtszekerheid. Het bedrijf heeft tevergeefs verzocht de zaak voor te leggen aan het Europese Hof van Justitie voor een prejudiciële beslissing.

Het hof overweegt dat het evenwicht tussen rechtszekerheid en het recht op toegang tot de rechter lastig te bepalen is, wat reden is om de lidstaten een ruime beslissingsbevoegdheid te geven. In het Franse nationale recht is een keuze gemaakt voor de toegang tot de rechter voor slachtoffers van lichamelijke schade boven het recht op juridische zekerheid voor de aansprakelijke partij. Het hof kan hierover geen oordeel geven, maar herinnert wel aan het belang dat het EVRM hecht aan de bescherming van lichamelijke integriteit, blijkens de artikelen 3 en 8 van het Verdrag. Het hof merkt verder op dat het Franse systeem het mogelijk maakt rekening te houden met het feit dat de zorgbehoefte van personen die lijden aan een progressieve ziekte, waarschijnlijk zal toenemen. En in het uiterste geval begint de verjaringstermijn bij het overlijden van het slachtoffer, zodat strikt genomen de vordering wel aan verjaring onderhevig is. Conclusie: geen schending van artikel 6 EVRM door de regeling van de verjaring. Echter doordat geen redenen zijn gegeven voor de afwijzing van het verzoek om een prejudiciële beslissing te vragen aan het HvJEU, is wel artikel 6 lid 1 EVRM geschonden.

- 📌 Tell me more, tell me more: the obligation for national courts to reason their refusals to refer to the CJEU in Sanofi Pasteur ([Strasbourg observers](#))

Computerprogramma's

PREJUDICIËLE VERWIJZING – België – 20 februari 2020 – zaak C-13/20 - Top System*

Bescherming van computerprogramma's – Verbetering fouten

Richtlijn 91/250/EEG. De vraag is o.a. of de gehele of gedeeltelijke decompilatie van een computerprogramma een van de handelingen is als bedoeld in artikel 4, onder a) en b), van de richtlijn, die een rechtmatige gebruiker van een programma kan verrichten om fouten te verbeteren.

Consumenten (C)

HvJ – CONCLUSIE A-G SAUGMANDSGAARD ØE – 27 februari 2020 – zaak C-778/18 – Association française des usagers de banques – Frankrijk – ECLI:EU:C:2020:120 – conclusie

Hypothecair krediet - Koppelverkoop – Verplichting storten loon op betaalrekening

Richtlijn 2007/64/EG. Richtlijn (EU) 2015/2366. Richtlijn 2014/17/EU. Richtlijn 2014/92/EU. De Franse vereniging van bankgebruikers, AFUB komt op tegen een nationale regeling op grond waarvan de kredietgever voor het verstrekken van een hypothecair krediet de voorwaarde kan stellen dat de kredietnemer tien jaar, of gedurende de looptijd van de lening indien die korter is dan tien jaar, al zijn looninkomsten of daarmee gelijkgestelde inkomsten laat storten op een betaalrekening bij de kredietgever, waarbij de kredietnemer als tegenprestatie een geïndividualiseerd voordeel ontvangt.

A-G: Artikel 12, lid 2, onder a), van richtlijn 2014/17/EU verzet zich tegen een nationale regeling op grond waarvan koppelverkoop in de zin van artikel 4, punt 26, van deze richtlijn mogelijk is, waarbij de kredietgever de kredietnemer, als tegenprestatie voor een geïndividualiseerd voordeel, kan verplichten om al zijn looninkomsten of daarmee gelijkgestelde inkomsten gedurende een door de kredietovereenkomst bepaalde termijn, op een betaalrekening te laten storten, voor zover die rekening door de kredietnemer kan worden gebruikt voor dagelijkse betalingstransacties zoals storting, overmaking en geldopname.

Artikel 12, lid 3, van richtlijn 2014/17 moet aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een nationale regeling op grond waarvan koppelverkoop in de zin van artikel 4, punt 26, van deze richtlijn mogelijk is, voor zover die regeling niet waarborgt dat de koppelverkoop voor de consument duidelijke voordelen oplevert, noch dat bij die beoordeling naar behoren rekening wordt gehouden met de beschikbaarheid en de prijs van de op de markt aangeboden producten in kwestie.

Artikel 45, lid 2, van richtlijn 2007/64/EG, artikel 55, lid 2, van richtlijn (EU) 2015/2366, alsmede artikel 12, lid 3, van richtlijn 2014/92/EU verzetten zich niet tegen een nationale regeling, op grond waarvan het beëindigen van een rekening die de kredietnemer bij de kredietgever heeft geopend om daarop zijn inkomsten te laten storten, als tegenprestatie voor een geïndividualiseerd voordeel in het kader van een kredietovereenkomst, leidt tot verlies van dat voordeel indien de rekening wordt beëindigd vóór het verstrijken van de in die overeenkomst bepaalde periode, ook als de beëindiging meer dan een jaar na opening van de rekening plaatsvindt, en waarbij die periode tien jaar kan bedragen of even lang kan zijn als de volledige looptijd van het krediet.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Spanje – 3 februari 2020 – zaak C-869/19 - Banco de Caja España de Inversiones, Salamanca y Soria*

Hypothecaire geldlening – Bodemrentebeding – Werking hoger beroep

Richtlijn 93/13/EEG. De overeenkomst bevatte vooraf door Banco Ceiss vastgestelde algemene voorwaarden en de rentevoet van de lening bedroeg 3,350 % op jaarbasis voor het eerste jaar. Na afloop van het eerste jaar was een variabele rentevoet van toepassing. De overeenkomst bevatte echter een beding volgens hetwelk de rentevoet van de lening nooit lager kon zijn dan 3 % op jaarbasis (bodemrentebeding). Verzoekster heeft een vordering tegen de bank ingesteld tot nietigverklaring van het bodemrentebeding op grond dat het oneerlijk was door gebrek aan transparantie, aangezien de bank haar niet naar behoren in kennis had gesteld van het bestaan van een dergelijk beding en van de gevolgen ervan voor de financiële voorwaarden van de overeenkomst.

De rechter in eerste aanleg heeft geoordeeld dat het bodemrentebeding oneerlijk was wegens gebrek aan transparantie. Hij heeft Banco Ceiss echter alleen veroordeeld tot terugbetaling aan verzoekster van de op grond van voornoemd beding onverschuldigd betaalde bedragen. De vraag is of de rechter die kennisneemt van een beroep dat uitsluitend door de verwerende bank is ingesteld, de volledige terugbetaling moet gelasten van de op grond van het oneerlijke beding betaalde bedragen, wanneer de verzoekende partij geen beroep heeft ingesteld tegen het vonnis, waardoor zij een nadeliger situatie wordt geplaatst.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 7 februari 2020 – [zaak C-904/19 - E.](#)*

Consumentenkrediet – Verstek - Kredietovereenkomst niet bijgevoegd

Richtlijn 93/19/EEG. De vraag is o.a. of er in een zaak betreffende de terugbetaling van een consumentenkrediet op grond van het feitelijk juist geachte betoog van de verzoekende partij een verstekvonnis kan worden gewezen indien de kredietovereenkomst niet bij de dagvaarding is gevoegd.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Hongarije – 14 februari 2020 – [zaak C-932/19 - OTP Jelzálogbank e.a.](#)*

Lening in vreemde valuta – Nietig beding en aanvullend nationaal recht

Richtlijn 93/13/EEG. Naar aanleiding van de arresten van het Hof in de zaken C-118/17 en C-260/18 is thans een groot aantal zaken bij de Hongaarse rechterlijke instanties aanhangig waarin consumenten de rechter steeds vaker verzoeken om vast te stellen dat de overeenkomst wegens het oneerlijke karakter van het beding betreffende de wisselkoersspread in haar geheel nietig is, en te kennen geven dat zij, gelet op de gevolgen van het doorgaan op hen rustende en aanzienlijke wisselkoersrisico, niet wensen dat het nietige beding wordt vervangen door een nationaal voorschrift van aanvullend recht, dat hen naar hun oordeel niet beschermt tegen de uiterst nadelige consequenties van nietigverklaring. Is een situatie waarin een nietig beding betreffende de wisselkoersspread wordt vervangen door een nationaal voorschrift van aanvullend recht, welke de consumenten, volgens hen, niet beschermt tegen uiterst nadelige consequenties, in strijd met de richtlijn?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 26 februari 2020 – [zaak C-19/20 - Bank BPH](#)*

Onerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten

Richtlijn 93/13/EEG. De vraag is o.a. of het, gelet op de vaststelling van het oneerlijke karakter van het contractuele beding in zijn oorspronkelijke redactie, legitiem is om de wettelijk voorgeschreven gevolgen daarvan te doen intreden wanneer het beding door de wilsuiking van de betrokken partijen is gewijzigd.

NOOT – bij conclusie HvJ 30 januari 2020, [zaak C-452/18 Ibercaja Banco](#)

Free and informed consent required to accept an unfair term – AG Saugmandsgaard Øe in Ibercaja Banco (C-452/18) ([ECLB](#))

NOOT - bij Hoge Raad 22 november 2019, [ECLI:NL:HR:2019:1830](#) (ABN AMRO Bank N.V./Stichting SDB & Stichting EURIBAR

Prof.mr. D. Busch, Zijn opslagwijzigingsbedingen in algemene voorwaarden van Euribor-hypotheken onredelijk bezwarend?, in: [Ars Aequi 2020, nr. 2](#)

OVERIG

- 500 online businesses do not comply with consumer rights ([ECLB](#))

Recently, the European Commission released the results of a screening (or 'sweep') of 481 retail e-shops (press release available [here](#)). The main finding was that more than 2/3 of the screened online businesses do not comply with EU consumer rights legislation (particularly the Consumer Rights Directive).

- Paying' with personal data – what rights do consumers have? ([ECLB](#))

Detentie, politiebehandeling en politieonderzoek (S)

EHRM – ARREST – 4 februari 2020 - Bayram t. Turkije – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 3\)](#) – [7087/12](#) - [ECLI:CE:ECHR:2020:0204JUD000708712](#)

Detentieomstandigheden - Schending artikel 3 EVRM

Artikel 3 EVRM. Klager heeft deelgenomen aan terroristische misdrijven. Tijdens een van die misdrijven is hij door een kogel getroffen met als gevolg dat hij blijvend invalide is geraakt. Sindsdien is hij voor 92% lichamelijk gehandicapt en is hij rolstoelafhankelijk. Bovendien heeft hij nier- en obesitas-gerelateerde aandoeningen en lijdt hij aan een depressie. Ondanks zijn beperkingen, werd hij vastgezet in een gevangenis waarbij het leefgebied zich uitstrekte over meerdere verdiepingen. Zijn broer was in dezelfde inrichting gedetineerd en heeft gedurende zijn detentietijd voor de klager gezorgd. Nadat zijn broer op 11 april 2011 is vrijgelaten, werden op 27 april 2011 twee medege-detineerden aangewezen (en betaald) om de klager de trap op te helpen en hem te helpen met zijn persoonlijke hygiëne. Op verzoek van de klager is hij overgeplaatst naar een andere gevangenis, waarbij de leefruimte gelijkvloers was en een medege-detineerde voor de klager zorgde. Klager klaagt over schending van artikel 3 EVRM op basis van de detentieomstandigheden in zijn specifieke geval.

EHRM: sprake van schending van artikel 3 EVRM voor de periode dat de klager niemand had die voor hem zorgde, te weten tussen 11 april 2011 en 27 april 2011.

EHRM – ARREST – 4 februari 2020 - Baysultanov t. Rusland – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 3\)](#) – [56120/13](#) - [ECLI:CE:ECHR:2020:0204JUD005612013](#)

Recht op leven - Gewapende politieoperatie waarbij een dode en een gewonde vielen vormt schending van artikel 2 EVRM

Samenvatting onder: [recht op leven](#)

EHRM – ARREST – 13 februari 2020 - Ibrahimov and Mammadov t. Azerbeidzjan – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [63571/16](#) - [74143/16](#) - [2883/17](#) - [2890/17](#) - [39527/17](#) - [39541/17](#) - [ECLI:CE:ECHR:2020:0213JUD006357116](#)

Vernederende behandeling - Geen effectief onderzoek - Beperking recht - Vrijheid van meningsuiting

Artikel 3, 5, 10 en 18 EVRM. Klagers – onderdeel van oppositiegroep NIDA - zijn aangehouden nadat zij graffiti met politieke slogans hebben gespoten op een stambeeld van de voormalige president van Azerbeidzjan. Als reden voor de aanhouding is aangegeven dat zij verdacht worden van drugshandel. Klagers stellen onrechtmatig te zijn aangehouden voor drugshandel. Onder druk van vernederende behandelingen hebben klagers een valse bekentenis afgelegd. Het EHRM oordeelt dat voldoende aannemelijk is geworden dat klagers zijn onderworpen aan een vernederende behandeling. De advocaat van klagers heeft gezien dat zij zijn geslagen en uit onderzoek blijkt dat op de lichamen van klagers tekenen hiervan zichtbaar zijn. In haar oordeel betreft het EHRM mede dat gedetineerden in Azerbeidzjan systematisch worden onderworpen aan vernederende behandeling. Ook heeft de staat nagelaten effectief onderzoek te doen naar eerdere klachten van vernederende behandeling; nagelaten is effectief forensisch onderzoek te doen of onderzoek te doen naar CCTV opnames. Het onderzoek gaat uit van geschreven verklaringen van

betrokkenen afgelegd op het politiebureau waar de klagers zouden zijn onderworpen aan de vernederende behandeling. Vervolgens oordeelt het EHRM dat de bewijsmiddelen niet voldoen aan de minimumstandaard van een redelijk vermoeden jegens klagers die is vereist voor aanhouding. Het bewijs aan de hand waarvan klagers aan drugshandel kunnen worden gelinkt ontbreekt. Verder oordeelt het EHRM dat de beperking van het recht op vrijheid van beweging op onrechtmatige wijze is toegepast, namelijk met het doel om klagers te straffen voor de graffiti. In dat oordeel betreft het EHRM mede dat uit eerdere zaken blijkt dat oppositieleden van NIDA vaker worden onderworpen aan willekeurige aanhouding en detentie. Tot slot oordeelt het EHRM dat het spuiten van graffiti met politieke slogans onder de bescherming van het recht op vrijheid van meningsuiting valt. Door klagers naar aanleiding van de graffiti aan te houden en te vervolgen voor drugshandel wordt dit recht op onrechtmatige wijze beperkt.

EHRM – DOORVERWIJZING GROTE KAMER - 8 oktober 2019 – Denis en Irvine t. België – persbericht – arrest (niveau 3) – persbericht verwijzing - 62819/17 - 63921/17 - ECLI:CE:ECHR:2019:1008JUD006281917

Geen schending van het recht op vrijheid wanneer de detentie rechtmatig is bevolen op grond van destijds geldende wetgeving.

Artikel 5 EVRM. Klagers zitten beiden in verplichte opsluiting (internering) in België. Beiden klagen over de weigering van de Belgische autoriteiten om hun vrij te laten, hetgeen zou voortvloeien uit destijds geldende wetgeving. Deze wet schrijft voor dat verplichte opsluiting enkel kan worden opgelegd voor strafbare feiten die hebben geresulteerd in lichamelijke of psychologische schade aan andere personen. Klagers, werden vastgehouden op verdenking van diefstal en poging tot gekwalificeerde inbraak, verzochten tevergeefs bij de Belgische autoriteiten om vrijlating op basis van deze wetgeving. In het bijzonder klaagden zij over schending van hun rechten op vrijheid en veiligheid en het recht op een spoedig besluit over de rechtmatigheid van hun detentie.

Het Hof acht de rechten van klagers niet geschonden gelet op het navolgende. Onder verwijzing naar eerdere jurisprudentie van het Europese Hof (Ilseher t. Frankrijk en Rooman t. Duitsland) oordeelt het Hof eerst dat een detentieperiode in principe 'wettig' is als deze is gebaseerd op een rechterlijke beslissing, zoals vastgelegd in nationale wetgeving. Hoewel het in de eerste plaats een taak van de nationale gerechten is om het nationale recht te interpreteren en toe te passen, is dit anders wanneer een verdragsrecht in het geding komt. In het bijzonder is het van wezenlijk belang dat, wat de vrijheidsbeneming betreft, de nationale detentievoorwaarden duidelijk worden omschreven en dat de wet voorspelbaar is in de toepassing ervan. Met betrekking tot de vrijheidsberoving van personen met psychische stoornissen, kan een individu alleen als "krankzinnig" worden beschouwd en van zijn vrijheid worden beroofd als aan de volgende drie voorwaarden is voldaan: ten eerste moet zijn of haar vervreemding overtuigend zijn vastgesteld; ten tweede moet de aanpak van een karakter of omvang zijn dat internering legitimeert; ten derde kan internering niet geldig worden verlengd zonder het voortduren van een dergelijke stoornis. Beide klagers voldoen aan alle drie de criteria.

De zaak moet beoordeeld worden op grond van artikel 5 EVRM. De vraag is of sinds de inwerkingtreding van de nieuwe wetgeving omtrent inbewaringstelling, opsluiting nog steeds gelegitimeerd is nu deze nieuwe wetgeving niet voorziet in de mogelijkheid om personen vast te houden voor feiten zoals door klagers gepleegd en die de basis vormden voor hun opsluiting. Het Hof oordeelt dat klagers destijds op goede gronden zijn vastgezet, alhoewel zij onder de nieuwe wetgeving hiervoor niet op deze wijze zouden kunnen worden gedetineerd. Deze nieuwe wetgeving kent geen overgangsrecht. Het Hof is van oordeel dat artikel 5 EVRM niet van toepassing is op die gevallen waarin een definitieve interneringsmaatregel niet langer regelmatig of juridisch wordt opgelegd omdat de wet tijdens de uitvoeringsfase is veranderd. Het Hof sluit hiermee aan bij het rechterlijke oordeel van de cassatierechter, die oordeelde dat de bewaring van klagers gebaseerd blijft op de rechterlijke beslissingen van destijds. Het Hof is van mening dat de interpretatie door de nationale autoriteiten van de nieuwe bewaringswet in dit geval niet willekeurig of kennelijk onredelijk is.

EHRM – ARREST – 27 februari 2020 - Khadija Ismayilova t. Azerbeidzjan – persbericht – arrest (niveau 3) - [30778/15](#) - ECLI:CE:ECHR:2020:0227JUD003077815

Detentie journalist - Schending artikelen 5, 6 en 18 EVRM

Artikel 5 EVRM. Artikel 6 EVRM. Artikel 18 EVRM. Klaagster doet een beroep op meerdere uit het EVRM voortvloeiende rechten. Zo stelt zij zich onder meer op het standpunt dat haar detentie niet was gebaseerd op een redelijke verdenking. De verdenkingen die jegens haar bestonden waren, volgens klaagster, erop gericht haar te straffen voor haar werk als journalist waarin zij zich kritisch uitliet over de familie van de president en hun betrokkenheid bij criminele activiteiten.

Ten eerste oordeelt het hof dat de beschuldiging van het aanzetten tot zelfmoord van haar voormalig collega gebaseerd was op een valse verklaring van die collega, die hij – zo heeft hij later verklaard – heeft afgelegd onder dwang van de autoriteiten. Bovendien bestond voor de andere beschuldigingen (waaronder verduistering en machtsmisbruik in relatie tot haar werkzaamheden bij een radiostation) onvoldoende bewijs. Het hof concludeert dat de feiten en omstandigheden onvoldoende waren om te kunnen spreken van een redelijke verdenking. De vrijheidsbeneming van klaagster levert een schending van artikel 5 lid 1c EVRM op.

Ten tweede is het hof van oordeel dat de nationale gerechten het bestaan van een redelijke verdenking en daarmee de rechtmatigheid van de detentie van klaagster onvoldoende hebben getoetst, ondanks haar herhaalde verweren op dat punt. Het hof concludeert dat sprake is van een schending van artikel 5 lid 4 EVRM.

Ten derde oordeelt het hof dat de staat heeft gehandeld in strijd met de onschuldpresumptie uit artikel 6 lid 2 EVRM. De openbaar aanklager had – terwijl nog geen onherroepelijke beslissing was genomen in de zaak van klaagster – een artikel gepubliceerd met de titel “illegale activiteiten ontmaskerd”, waaruit volgde dat onderzoek had aangetoond dat de voormalig collega van klaagster een zelfmoordpoging had gedaan als gevolg van bedreiging en dwang door haar. Hierbij benadrukt het hof het cruciale verschil tussen een verklaring waarin wordt gesproken over een *verdenking* van bepaalde feiten en het daadwerkelijk *plegen* van deze feiten, in afwezigheid van een onherroepelijke veroordeling.

Ten slotte is naar het oordeel van het hof sprake van een schending van artikel 18 jo. lid 5 EVRM nu de autoriteiten hebben gehandeld op onjuiste gronden en de maatregelen jegens klaagster als doel hebben gehad haar het zwijgen op te leggen en haar te straffen voor haar journalistieke activiteiten. Hierbij heeft het hof onder meer in overweging genomen dat klaagster oorspronkelijk was gearresteerd wegens de verdenking van het aanzetten tot zelfmoord en, toen aan het daglicht kwam dat die verdenking gebaseerd was op een valse verklaring, voegden de autoriteiten daar nadere beschuldigingen aan toe.

NOOT – bij EHRM 19 december 2010, [Kavala t. Turkije](#) en EHRM 20 november 2018 [Demirtas t. Turkije](#)

Byzantine Manoeuvres ([Verfassungsblog](#))

In both of these cases, the applicants argued not only that their arrests and subsequent pre-trial detentions were manifestly arbitrary and unlawful under Article 5 of the Convention, but also that the detentions pursued ulterior and illegitimate motives. In the case of Demirtas these motives were to silence and punish political opposition; in the case of Kavala they were to silence and punish human rights defenders. Both applicants further stated that the government of Turkey was the actor pursuing these motives through its tight grip on both prosecutors and judges.

The ECtHR Chamber judgments found violations of Article 18 in both cases. In both cases the Turkish judges sitting in Strasbourg dissented, holding that there was no evidence of ulterior and illegitimate purposes to show that judiciaries act in bad faith in Turkey.

EHRM factsheets

- [Hunger strikes in detention](#)
- [Migrants in detention](#)
- [Prisoners' right to vote](#)
- [Prisoners' health-related rights](#)

- [Detention and mental health](#) (januari 2020)
- [Detention conditions and treatment of prisoners](#)

Diensten, elektronische communicatiediensten en kansspelen

HvJ – ARREST – 26 februari 2020 – zaak C-788/18 – Stanleyparma en Stanleybet Malta – Italië – ECLI:EU:C:2020:110 – geen conclusie – arrest

Kansspelen - Uniforme belasting op weddenschappen

Artikel 56 VWEU. België en Tsjechië hebben schriftelijke opmerkingen ingediend. De zaak gaat over de rechtmatigheid van het besluit van het ADM (agentschap voor douane en monopolies), inzake de verplichting om in Italië een uniforme belasting op weddenschappen te betalen die, primair, rust op datatransmissiecentra die zich bevinden in voor het publiek opengestelde lokalen, zoals Stanleyparma, en, subsidiair, op opdrachtgevers zoals Stanleybet Malta als hoofdelijk medeschuldenaar.

Hof: Artikel 56 VWEU verzet zich niet tegen een regeling van een lidstaat op grond waarvan de in die lidstaat gevestigde datatransmissiecentra en – hoofdelijk en subsidiair – de in een andere lidstaat gevestigde aanbieders van weddenschappen die hun opdrachtgevers zijn, aan een belasting op weddenschappen worden onderworpen, ongeacht de plaats van vestiging van deze ondernemingen en ongeacht het ontbreken van een concessie voor de organisatie van weddenschappen.

HvJ – ARREST – 27 februari 2020 – zaak C-384/18 – Commissie/België (Comptables) – ECLI:EU:C:2020:124 – conclusie – arrest

Inbreukprocedure – Belgisch verbod op combineren beroep boekhouders met andere beroepen in strijd met Unierecht

Artikel 49 VWEU. Richtlijn 2006/123/EG. De Commissie brengt België voor het Hof op grond van een inbreukprocedure. De Commissie stelt dat België het EU-recht overtreedt door te verbieden dat boekhouders ook verzekeringsmakelaar, verzekeringsagent of vastgoedmakelaar kunnen zijn, of bank- en financiële dienstverleningen verrichten. Bovendien verbiedt de Belgische wetgeving volgens de Commissie ten onrechte het Beroepsinstituut van Erkende Boekhouders en Fiscalisten (BIBF) de activiteiten van boekhouder en landbouw-, ambachts- en handelsactiviteiten samen uit te oefenen.

Hof: Wat de deontologische regels betreft van het Beroepsinstituut van Erkende Boekhouders en Fiscalisten (BIBF), doet het Hof alleen uitspraak over de situatie zoals die bestond voor 2017. Het ging daarbij om een principiële verbod om de activiteiten van boekhouder samen met elke landbouw-, ambachts- en handelsactiviteit uit te oefenen. Sinds 2017 voorziet de Belgische regelgeving in een voorafgaande toelatingsprocedure. De oude regelgeving is volgens het Hof wel in strijd met het EU-recht.

Wat de activiteiten van verzekeringsmakelaar, vastgoedmakelaar en de verrichting van bank- en financiële activiteiten betreft, geldt thans, ook in de huidige stand van de wetgeving, een algemeen verbod in België. Volgens de Commissie gaat een dergelijk verbod te ver en zijn er andere middelen, zoals interne controleprocedures, om de onafhankelijkheid van externe boekhouders te waarborgen. Het Hof volgt de redenering van de Commissie op dit punt, en oordeelt dat België niet heeft aangetoond waarom een algemeen verbod de enig mogelijk manier is om het doel van onpartijdigheid te verwezenlijken.

Door een verbod in te stellen op het gezamenlijk uitoefenen van de activiteiten van boekhouder en die van verzekeringsmakelaar, verzekeringsagent of vastgoedmakelaar dan wel bancaire activiteiten en activiteiten van financiële dienstverlening, en door de kamers van het Beroepsinstituut van Erkende Boekhouders en Fiscalisten toe te staan het gezamenlijk uitoefenen van de activiteiten van boekhouder en elke ambachts-, landbouw- en handelsactiviteit te verbieden, is het Koninkrijk België de verplichtingen niet nagekomen die op deze lidstaat rusten krachtens artikel 25 van richtlijn 2006/123/EG en artikel 49 VWEU. Het beroep wordt verworpen voor het overige.

- EU-Hof: Belgisch verbod om beroep boekhouder te combineren met andere activiteiten is in strijd met EU Dienstenrichtlijn ([ECER](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 13 februari 2020 – [zaak C-5/20 – Vodafone*](#)

Verordening (EU) 2015/2120 (TSM-verordening). De vraag is of artikel 3 van de verordening het gelijktijdige gebruik van meerdere eindapparaten regelt. Zo ja, moet een clause die is opgenomen in de algemene voorwaarden van een aanbieder van mobielecommunicatiediensten, volgens welke het dataverbruik bij gebruik via tethering wordt aangerekend op het bij het tarief horende basisdatavolume, beschouwd worden als een beperking?

NOOT – bij HvJ 19 december 2019, [zaak C-390/18 Airbnb Ireland](#)

A regulatory conundrum in the platform economy, case C-390/18 Airbnb Ireland ([European law blog](#))

OVERIG

Ruud Veenhof, De invloed van de Dienstenrichtlijn op (onderzoeken bij) bestemmingsplannen), in: [Praktijk omgevingsrecht 2020, nr. 1](#)

De afgelopen periode zijn veel uitspraken van zowel de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State als rechtbanken verschenen, waarin bij de beoordeling van ruimtelijke besluiten de Dienstenrichtlijn een belangrijke rol speelde. In dit artikel zal de recente rechtspraak van de Afdeling over de Dienstenrichtlijn in het kader van bestemmingsplannen (en provinciale verordeningen die hierin doorwerken) worden besproken en geduid aan de hand van de relevante artikelen uit de Dienstenrichtlijn.

Eigendomsrecht

EHRM – ARREST – 11 februari 2020 - Seiko t. Litouwen – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [82968/17](#) - [ECLI:CE:ECHR:2020:0211JUD008296817](#)

Beslag op ouderdomspensioen geen schending artikel 1 van het Eerste Protocol

Artikel 1, Eerste Protocol EVRM. Klager, een Litouws onderdaan, is in een strafprocedure veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf en betaling van een schadevergoeding aan haar bovenburen die zij lastig had gevallen. In het kader van de betaling van deze schadevergoeding is beslag gelegd op een deel (1/5) van de maandelijkse betalingen aan klager van haar ouderdomspensioen. Het hof overweegt dat met dit beslag geen inbreuk is gemaakt op artikel 1 van het Eerste Protocol, nu er sprake is van een gerechtvaardigd belang namelijk voldoening van de schadevergoeding en klaagster bovendien nog andere uitkeringen ontving waardoor zij niet helemaal zonder inkomen zat.

EHRM – ARREST – 11 februari 2020 - Marshall e.a. t. Malta – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [79177/16](#) - [ECLI:CE:ECHR:2020:0211JUD007917716](#)

Procedure ivm eigendomsrecht – Huurbescherming - Schending van de artikelen 6 en 13 EVRM en artikel 1 Eerste Protocol.

Artikel 1, Eerste Protocol EVRM. Klagers zijn eigenaar van verschillende gebouwen in Valletta. Sinds 1958 worden deze gebouwen verhuurd aan een bank, in eerste instantie voor 800 pond per jaar. In 1968 is de bank gefuseerd met de nationale bank van Malta. De overeenkomst is steeds verlengd. In de huurovereenkomst is opgenomen als voorwaarde dat de gebouwen worden gebruikt als vestigingsplaats van de bank en dat onderhuur niet is toegestaan. In 1974 is de Bank van Valletta opgericht, die volledig in overheidshanden is. De huurovereenkomst is van rechtswege overgegaan op de Bank van Valletta. Klagers hebben geprobeerd een nieuwe huurovereenkomst met nieuwe voorwaarden af te sluiten. Dat is niet gelukt. Klagers zijn daarom een procedure gestart tegen de overdracht aan de Bank van Valletta en stelden dat de overname een contractbreuk opleverde.

Volgens klagers was er sprake van een commerciële huurovereenkomst dat te allen tijde beëindigd zou mogen worden. In 2010, 22 jaar later, doet het Hof van Beroep uitspraak en concludeert dat de huur wordt beschermd door nationale huurwetgeving. Klagers starten vervolgens een constitutionele procedure. In eerste aanleg concludeert de rechter dat er sprake is van schending van het eigendomsrecht en kent een schadevergoeding toe van 1 miljoen euro. Voorts oordeelt de rechtbank dat er sprake is van schending van artikel 6 EVRM vanwege de duur van de civiele procedure waarbij de redelijke termijn is geschonden. In hoger beroep is de schadevergoeding verlaagd naar 25.000 euro.

Het Hof oordeelt dat er sprake is van schending van het eigendomsrecht en schending in verband met de lengte van de procedure. Daarnaast concludeert het Hof, alhoewel in theorie een effectief rechtsmiddel bestond, dit in de praktijk niet het geval was, hetgeen een schending van artikel 13 EVRM oplevert.

Gelet op de geschatte huurwaarde van 160.000 euro per jaar en de ontvangen huur van 4277 euro per jaar zijn klagers onredelijk benadeeld. De toegekende schadevergoeding van 25.000 euro is daarom volgens het Hof onvoldoende. Het hof kent een schadevergoeding toe van 500.000 euro en 16.000 euro voor gemaakte kosten.

EHRM – ARREST – 25 februari 2020 - Abukauskai t. Litouwen – persbericht – arrest (niveau 2) – 72065/17 - ECLI:CE:ECHR:2020:0225JUD007206517

Geen flagrante tekortkomingen in onderzoek naar in brand gestoken woning

Artikel 1, Eerste Protocol EVRM. Het huis van de klagers is 's nachts opzettelijk in brand gestoken terwijl de klagers thuis waren. Zij hebben via een raam kunnen ontkomen. Het onderzoek naar de brand duurde zeven maanden. Hoewel een buurman als verdachte in beeld was geweest en bij hem onder meer een huiszoeking is gedaan, leverde het onderzoek geen bewijs op.

EHRM: Klagers hadden in de nationale procedure niet gesteld dat zij verwondingen hadden opgelopen of dat hun leven of gezondheid in gevaar was geweest. Aanvankelijk hebben zij ook bij het EHRM geen klachten over artikel 2 of 3 EVRM ingediend. De toetsing door het EHRM is daarom beperkt tot de vraag of sprake is geweest van flagrante en ernstige tekortkomingen in het strafrechtelijke onderzoek. Klagers hebben erkend dat alle nodige onderzoekshandelingen waren verricht en hebben niet geklaagd over de duur van het onderzoek. Een civiele procedure tegen de buurman zou kansloos zijn vanwege onvoldoende bewijs dat hij de brand had aangestoken, maar dat is niet het gevolg van flagrante tekortkomingen in het onderzoek. Geen schending van artikel 1, eerste protocol bij het EHRM.

Europese subsidies

Praktische aanbevelingen over het nationaal en regionaal beheer van EU-fondsen (Europa decentraal)

Euthanasie

OVERIG

Alive until you aren't (Verfassungsblog)

"The right to kill oneself cannot be denied on the grounds that the suicide divests himself of his dignity because he relinquishes with his life the precondition of his self-determination and thus his position as a subject (...)." This is not an excerpt of a moral philosophy 101 textbook but a translated piece of legal reasoning by the German Constitutional Court. The core of the Bundesverfassungsgericht's argument why the ban on commercial suicide assistance is unconstitutional, to be precise.

Familieleven en familierecht

EHRM – ARREST – 18 februari 2020 – Cinta t. Roemenië - persbericht – arrest (niveau 2) – 3891/19 - ECLI:CE:ECHR:2020:0218JUD000389119

Beperking omgangsregeling wegens psychische stoornis – Discriminatie - Omkering bewijslast

Artikelen 8 en 14 EVRM. Klager heeft de Roemeense rechter om een omgangsregeling verzocht met betrekking tot zijn destijds vierjarige dochter. Op grond van deze regeling is het contact beperkt tot twee keer twee uur per week, in de openbare ruimte en in aanwezigheid van de moeder (met wie klager in een echtscheidingsprocedure is verwickeld). Voorts is bepaald dat het kind bij de moeder verblijft alsmede dat klager alimentatieplichtig is jegens zijn dochter. Aan deze beslissing is ten grondslag gelegd dat uit medisch bewijs volgt dat klager een chronische psychische aandoening heeft alsmede dat de moeder heeft verklaard dat klager als gevolg van zijn aandoening agressief is. Klager is ook in hoger beroep in het ongelijk gesteld.

EHRM: De beperking van klager in de omgang met zijn dochter is (ten dele) gebaseerd op zijn psychische aandoening en niet op het feit dat hij niet in staat zou zijn om voor zijn dochter te zorgen. De Roemeense rechters hebben ook niet vastgesteld dat klager een gevaar vormt voor zijn kind. Verder blijkt niet op welke wijze de belangen van het kind zijn afgewogen. Op grond hiervan en mede gelet op het feit dat de geestelijke gesteldheid van klager onvoldoende is onderzocht, moet worden getwijfeld aan de zorgvuldigheid van de onderliggende besluitvorming. Schending van art. 8 EVRM. Nu de geestelijke gesteldheid van klager onvoldoende is onderzocht, terwijl hij - juist vanwege zijn toestand - anders is behandeld dan andere ouders is er sprake van *prima facie*-discriminatie. Het is dan aan de verdragsstaat om op overtuigende wijze aan te tonen dat het onderscheid in behandeling gerechtvaardigd wordt door het feit dat klager inderdaad niet in staat was voor zijn kind te zorgen dan wel door andere redelijke gronden. Omkering van de bewijslast is gelet op de bijzondere omstandigheden gerechtvaardigd. Het vermoeden van discriminatie is onvoldoende weerlegd. Schending van artikel 14 in verbinding met artikel 8 EVRM.

EHRM – ARREST – 25 februari 2020 – Y.I. t. Rusland - persbericht – arrest (niveau 2) – 68868/14 - ECLI:CE:ECHR:2020:0225JUD006886814

Het ontnemen van het ouderlijk gezag bij een moeder die drugsverslaafd was, zonder een minder drastisch besluit te overwegen, is disproportioneel.

Artikel 8 EVRM. Klagster is een moeder van drie kinderen en is in 2013 gearresteerd op verdenking van drugsmokkel. Tijdens het politieverhoor bekende ze sinds 2004 drugs te gebruiken. Voordat ze haar jongste twee kinderen kreeg was ze gestopt, maar de maand voorafgaand aan de arrestatie had ze een terugval gehad en sindsdien gebruikte ze weer heroïne. Klagsters kinderen zijn bij haar weggehaald. Het oudste kind verbleef vanaf toen bij zijn vader en de jongste twee, van een andere vader die evenals klagster was gearresteerd, werden in een pleeggezin geplaatst. Klagster is in 2014 veroordeeld tot een gevangenisstraf van zes jaren. Inmiddels was haar het ouderlijk gezag ontnomen, met name omdat ze drugsverslaafd en werkloos was.

Klagster doet bij het Hof een beroep op artikel 8 EVRM, waarin ze stelt dat de nationale autoriteiten hebben nagelaten een minder drastische alternatief te overwegen dan ontneming van het ouderlijk gezag. Ook stelt zij dat ze daardoor al het recht op contact met haar kinderen heeft verloren en dat dit disproportioneel is.

Het Hof overweegt dat het uit elkaar halen van een gezin een grote inbreuk is, welke alleen te rechtvaardigen is in buitengewone omstandigheden, waarbij het belang van de kinderen voorop staat. Het Hof neemt daarbij aan dat klagsters drugsverslaving relevante overwegingen waren om haar het ouderlijk gezag te ontnemen, maar is niet overtuigd dat er niet een minder drastische oplossing voorhanden was, terwijl minder ingrijpende maatregelen wel bij wet waren voorzien. Het Hof benadrukt daarbij dat i) de autoriteiten acht hadden moeten slaan op het feit dat klagster stappen had ondernomen om van haar drugsverslaving af te komen en ii) het feit dat klagster werkloos was op zichzelf geen grond is om de band tussen ouder en kind te verbreken.

EHRM factsheets

- [Children's rights](#)
- [Gestational surrogacy](#)
- [International child abductions](#) (januari 2020)
- [Parental rights](#)
- [Protection of minors](#) (januari 2020)
- [Reproductive rights](#)

OVERIG

Change in German International Adoption Law ([conflict of laws](#))

Financiële diensten en markten

HvJ – CONCLUSIE A-G HOGAN – 11 februari 2020 – zaak C-686/18 – Adusbef e.a. – Italië – ECLI:EU:C:2020:90 – [conclusie](#)

Prudentieel toezicht op kredietinstellingen - Coöperatieve banken

Verordening (EU) nr. 575/2013. Gedelegeerde verordening (EU) nr. 241/2014. Verordening (EU) nr. 1024/2013. Artikelen 16, 17 en 52 EU Handvest. Artikelen 49 en 63 VWEU. Verzoekers stellen vragen over de verenigbaarheid van de recentelijk, in 2015, vastgestelde Italiaanse nationale wettelijke regeling met de vereisten van het Unierecht. Deze regeling wordt vooral gekenmerkt door het feit dat daarin een maximum van 8 miljard EUR is gesteld aan het kapitaal dat een coöperatieve bank mag aanhouden.

De prejudiciële verwijzing heeft plaatsgevonden in een geding tussen enerzijds OC e.a., Adusbef, Federconsumatori, PB e.a. en QA e.a., en anderzijds de Banca d'Italia, en de voorzitter van de ministerraad en het ministerie van Economische Zaken en Financiën. OC, PB en QA zijn geanonimiseerde benamingen voor verschillende groepen van onderling verbonden aandeelhouders in verschillende Italiaanse coöperatieve banken.

A-G: Artikel 29 van verordening (EU) nr. 575/2013, artikel 10 van gedelegeerde verordening (EU) nr. 241/2014 en artikel 6, lid 4, van verordening (EU) nr. 1024/2013 waarbij aan de Europese Centrale Bank specifieke taken worden opgedragen betreffende het beleid op het gebied van het prudentieel toezicht op kredietinstellingen, vereisen noch verbieden een nationale bepaling die een vermogensdrempel van 8 miljard EUR oplegt waarboven een coöperatieve bank tot een vennootschap op aandelen moet worden omgevormd.

Artikel 29 van verordening nr. 575/2013 en artikel 10, lid 2, van gedelegeerde verordening nr. 241/2014 staan niet in de weg aan een nationale regeling op grond waarvan een coöperatieve bank de aflossing voor onbepaalde tijd mag uitstellen en het daaraan verbonden bedrag geheel of gedeeltelijk mag beperken totdat op enig tijdstip is voldaan aan de prudentiële eisen van artikel 10, lid 3, van gedelegeerde verordening nr. 241/2014.

De artikelen 49 en 63 e.v. VWEU en de artikelen 16 en 17, lid 1, van het Handvest verzetten zich niet tegen nationale bepalingen die voor de uitoefening van coöperatieve bankactiviteiten een bepaalde vermogensdrempel stellen en vereisen dat de betrokken bank tot een vennootschap op aandelen wordt omgevormd mocht zij deze grens overschrijden, indien de bepalingen zijn vastgesteld om goed bestuur en stabiliteit van de banksector of van een bepaald deel van de banksector in een lidstaat te waarborgen en de door de bepaling opgelegde beperking noodzakelijk is om deze doelstellingen te bereiken en tevens evenredig is.

De artikelen 107 e.v. VWEU inzake staatssteun verzetten zich niet tegen een nationale bepaling op grond waarvan een coöperatieve bank tot een vennootschap op aandelen moet worden omgevormd wanneer zij een bepaalde vermogensdrempel overschrijdt, en die beperkingen stelt aan de aflossing van de aandelen die de aandeelhouders bij uittreding in handen hebben, teneinde de eventuele vereffening van de omgevormde bank te voorkomen, wanneer de betrokken middelen afkomstig zijn van de aandeelhouders van de betrokken bank en dus particulier van aard zijn en geen overheidsmiddelen zijn.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Spanje – 5 februari 2020 – zaak C-910/19 – Bankia*

Prospectus - Effectenhandel

Richtlijn 2003/71/EG. De vraag is o.a. of, wanneer een openbare aanbieder tot inschrijving op aandelen zowel tot kleine beleggers als tot gekwalificeerde beleggers is gericht en er een prospectus wordt uitgegeven voor de kleine beleggers, de vordering inzake verantwoordelijkheid voor het prospectus door beide categorieën beleggers of alleen door de kleine beleggers kan worden ingesteld.

NOOT - bij Hoge Raad 22 november 2019, [ECLI:NL:HR:2019:1830](#) (ABN AMRO Bank N.V./Stichting SDB & Stichting EURIBAR

Prof.mr. D. Busch, Zijn opslagwijzigingsbedingen in algemene voorwaarden van Euribor-hypotheek onredelijk bezwarend?, in: [Ars Aequi 2020, nr. 2](#)

REGELGEVING EU

- Richtlijn (EU) 2020/284 van de Raad van 18 februari 2020 tot wijziging van Richtlijn 2006/112/EG wat betreft de invoering van bepaalde voorschriften voor betalingsdienstaanbieders, [PB L 62 van 2.3.2020](#)
- E-handel: Raad neemt nieuwe regels voor uitwisseling betalingsgegevens btw aan ([Raad](#))

CONSULTATIE

Voorstel voor een richtlijn: Review of the regulatory framework for investment firms and market operators ([EC](#))

ROADMAP

Voorstel voor een verordening: Review of the regulatory framework for investment firms and market operators, 17 februari 2020 - 16 maart 2020 ([EC](#))

LITERATUUR

René Smit, My PhD thesis on the ECB – looking, back after 22 years, in: [Ars Aequi 2020, nr. 2](#)

OVERIG

- Publicatie Leidraad Wwft en Sw ([Bijzonder strafrecht](#))
- EBA acts to improve AML/CFT supervision in Europe ([Bijzonder strafrecht](#))

Gewasbeschermingsmiddelen

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 4 februari 2020 – zaak C-912/19 – Agrimotion*

Parallelhandel

Verordening 1107/2009. De vraag is of een onderneming die in de invoerende lidstaat een in de lidstaat van oorsprong toegelaten gewasbeschermingsmiddel op de markt brengt, zich kan beroepen op de vergunning voor parallelhandel die aan een andere onderneming is verleend.

EUROPESE REKENKAMER

Speciaal verslag nr. 05/2020 Duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen: beperkte vooruitgang bij het meten en beperken van de risico's, *PB C 46 van 11.2.2020*

Gezondheid, geneesmiddelen en etikettering

HvJ – CONCLUSIE A-G SAUGMANDSGAARD ØE – 27 februari 2020 – zaak C-649/18 – A – Frankrijk - ECLI:EU:C:2020:134 – conclusie

Online verkoopdienst van geneesmiddelen – Nationale regels omtrent reclame, gesponsorde links en inhoud website

Artikel 34 VWEU. Artikel 36 VWEU. Richtlijn 2000/31/EG. Richtlijn 2001/83/EG. Communautair wetboek betreffende geneesmiddelen voor menselijk gebruik - Artikel 85 quater, lid 2. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geschil tussen A, een vennootschap naar Nederlands recht, die een in Nederland gevestigde apotheek en een specifiek op de Franse markt gerichte website exploiteert, en verscheidene exploitanten van apotheken en verenigingen die de beroepsbelangen van in Frankrijk gevestigde apothekers behartigen. De website omvat een verkoopportaal waarop geneesmiddelen waarvoor geen doktersvoorschrift is vereist alsook parafarmaceutische producten worden aangeboden. Die exploitanten en verenigingen verwijten A dat zij zich schuldig heeft gemaakt aan daden van oneerlijke concurrentie door die website op de Franse markt te promoten via een grootschalige, langs diverse kanalen gevoerde reclamecampagne. Zij verwijten A ook dat zij de door de Franse regelgeving opgelegde verplichting om elke patiënt vóór de validering van diens eerste bestelling een gezondheidsvragenlijst te laten invullen, naast zich heeft neergelegd.

In deze zaak wordt het Hof verzocht te verduidelijken in hoeverre een lidstaat bevoegd is om regels te stellen voor de reclame die door in andere lidstaten gevestigde apothekers wordt gevoerd voor hun onlineverkoop van geneesmiddelen waarvoor geen doktersvoorschrift is vereist, alsook voor het onlinebestelproces van die geneesmiddelen.

A-G: Artikel 34 VWEU staat niet in de weg aan een wettelijke regeling van een lidstaat die reclame verbiedt voor de onlineverkoopdiensten voor geneesmiddelen van een in een andere lidstaat gevestigde apotheek, voor zover die reclame erin bestaat dat op grootschalige wijze reclamefolders worden verstuurd via de post, in voorkomend geval door ze mee te zenden in de verpakkingen van commerciële partners die actief zijn op het gebied van de onlineverkoop van courante consumptiegoederen, en dat prijsverminderingen worden aangeboden wanneer de prijs van een bestelling een bepaald bedrag overschrijdt, wanneer een dergelijke regeling noodzakelijk is voor en in verhouding staat tot het bereiken van de doelstelling inzake de bescherming van de waardigheid van het beroep van apotheker, wat door de verwijzende rechter moet worden nagegaan.

Artikel 3, lid 4, onder b), van richtlijn 2000/31/EG verzet zich tegen de toepassing, door de lidstaat van bestemming van een onlineverkoopdienst van geneesmiddelen, op een in een andere lidstaat gevestigde verlener van die dienst, van:

- een wettelijke regeling die verbiedt dat op de website van die dienstverlener reclameaanbiedingen worden weergegeven die bestaan in het aanbieden van prijsverminderingen wanneer de prijs van de bestelling een bepaald bedrag overschrijdt,*
- een wettelijke regeling die het gebruik van gesponsorde links in zoekmachines en prijsvergelijkers verbiedt, en*
- een wettelijke regeling die de validatie van de eerste bestelling van geneesmiddelen van een patiënt op de website van de genoemde dienstverlener afhankelijk stelt van het vooraf invullen van een gezondheidsvragenlijst,*

indien de eerste lidstaat de tweede lidstaat en de Europese Commissie niet in kennis heeft gesteld van zijn voornemen om de betreffende regeling op die dienstverlener toe te passen, wat door de verwijzende rechter moet worden nagegaan.

In het geval dat er kennis is gegeven van die regelingen, verzet artikel 3, lid 4, onder a), van richtlijn 2000/31 er zich niet tegen dat zij door de betrokken lidstaat worden toegepast op de in een andere lidstaat gevestigde aanbieder van een onlineverkoopdienst voor geneesmiddelen, mits die toepassing

geschied en noodzakelijk is voor de bescherming van de volksgezondheid, wat door de verwijzende rechter moet worden nagegaan.

NOOT – bij conclusie HvJ 23 januari 2020, zaak C-673/18 Santen

Tjibbe Douma en Alexandra Michel over de conclusie AG in de CJEU Santen-zaak ([IEF19000](#))

The Opinion was eagerly awaited by those wanting to know whether after Neurim and after Abraxis an SPC can be obtained for a new indication of an old active ingredient.

The AG primarily proposes to essentially abandon Neurim and treat this as an exceptional case (a new human indication following a first veterinary indication): a rare wild animal which should never surface again. Only alternatively, does the AG propose a balanced interpretation of Neurim in response to the questions posed. In that case an SPC can be obtained for a new therapeutic indication for an old active ingredient or relate to a use of that active ingredient, in which it should exert a new pharmacological, immunological or metabolic action of its own.

EHRM factsheet

Health

Grondrechten (Handvest) en EVRM, algemeen

NOOT – bij conclusie HvJ 14 januari 2020, zaak C-78/18 Commissie/Hongarije

Niet –nakoming - Hongaarse verenigingen – Donaties uit het buitenland - Kapitaalverkeer

Untangling the inextricable – Advocate General Sánchez-Bordona’s proposal for a new standard of review of Charter infringements in Commission v Hungary (C-78/18) ([European law blog](#))

CONSULTATIE

Mensenrechten – herziening van EU-antifolterverordening (2016-20), 19 februari 2020 – 13 mei 2020 ([EC](#))

LITERATUUR

- Caroline ten Dam, Laura van Heijningen & Mirjam de Mol, Kroniek Europese Unie en Grondrechten, juni – augustus 2019, in: [NTM/NJCM-bull. 2019/30](#)
- Council of Europe Book on 70 Years ECHR ([ECHRblog](#))

EHRM factsheets

- [Conscientious objection](#)
- [Freedom of religion](#)
- [Religious symbols and clothing](#)

OVERIG

- Factsheets EHRM per onderwerp ([EHRM](#))
- Almost Half of ECtHR Judgments Ignored Across Europe ([liberties.eu](#))
- Mensenrechten in het buitenlands beleid; Brief regering; De inzet van het Koninkrijk der Nederlanden in de VN-Mensenrechtenraad (2020-2022), [32735](#), nr. 287 - [Kamerstukken - Brief - Tweede Kamer](#)

- National human rights institutions consult on standards; The Council of Europe is revising its 1997 recommendation on National Human Rights Institutions ([FRA](#))
  - The Fundamental Rights Agency as the conscience of the EU: Is there a role for it in the UK-EU post-Brexit trade negotiations? ([European law blog](#))
  - Kolevi: Bulgaria's 10-Year Cat-and-Mouse Game with the Council of Europe and the Venice Commission ([Verfassungblog](#))
    - *A cat-and-mouse game perfectly describes Bulgaria's stubborn refusal to comply with Kolevi v Bulgaria, which requires a reform of Bulgaria's Prosecutor's Office, and it has been going on for a decade.*
- 🔗 How well does your country implement judgments of the [#ECHR](#)? Today we launch new webpages that show how well each country implements judgments of Europe's human rights court. We think the information is key to understanding human rights in Europe today. <http://www.einnetwork.org/countries-overview> ...

Wiki

- 🔗 [Handvest grondrechten EU](#)
- 🔗 [Europees Hof voor de rechten van de mens \(EHRM\)](#)

Handel

REGELGEVING EU

BNC Fiche: Wijziging verordening handhaving van internationale handelsregels ([Kamerstuk 22112, nr. 2842](#))

Huiselijk geweld

EHRM – ARREST – 11 februari 2020 – Buturuga t. Roemenië – persbericht – arrest (niveau 2) – 56867/15 – ECLI:CE:ECHR:2020:0211JUD005686715

Onvoldoende onderzoek naar huiselijk geweld en cyberpesten levert inbreuk op artikel 3 en 8 EVRM op

Artikel 3 EVRM. In de onderhavige zaak deed klagster aangifte tegen haar (inmiddels) ex-man, waarin zij hem beschuldigde van huiselijk geweld. Ze stelde dat hij had gedreigd haar te vermoorden en overlegde een geneeskundige verklaring. Een maand later deed zij opnieuw aangifte waarin zij stelde opnieuw te zijn bedreigd en opnieuw te zijn mishandeld. Aan het eind van de maand scheidde het stel. Een paar maanden later kwam klagster erachter dat haar ex-man op haar Facebook-account haar privégegevens had gekopieerd. Naar aanleiding daarvan diende zij een derde aanklacht in.

Een jaar later sepondeerde de openbaar aanklager de zaak omdat het gedrag van klagsters ex-man niet zodanig was dat het als een strafbaar feit kon worden aangemerkt. Klagster appelleerde tevergeefs voor de nationale instanties en doet uiteindelijk bij het Hof een beroep op de artikelen 3 en 8 EVRM.

Het Hof komt unaniem tot een schending van beide artikelen. Het Hof oordeelt in het bijzonder dat de nationale autoriteiten geen onderzoek hebben gestart naar het huiselijk geweld en daarmee niet adequaat hebben gereageerd op de aangiften van klagster. Het onderzoek naar de gewelddadige handelingen was gebrekkig geweest en er was geen aandacht besteed aan de gegrondheid van de klachten huiselijk geweld en de daaraan gelinkte inbreuk op haar vertrouwelijke correspondentie. Het Hof wijst erop dat cyberpesten onlangs is erkend als een aspect van geweld inclusief een cyberinbreuk op de privacy, het binnendringen van de computer van het slachtoffer en het buitmaken, delen en manipuleren van gegevens en afbeeldingen, inclusief privégegevens.

- 📌 Failure to protect women from domestic violence is a breach of Article 3 of the Convention – Elliot Gold ([UK human rights blog](#))

EHRM factsheet

Factsheet EHRM over Huiselijk geweld (februari 2020)

IE - Intellectuele eigendom

HvJ – ARREST – 27 februari 2020 – zaak C-240/18 P – Constantin Film Produktion/EUIPO – ECLI:EU:C:2020:118 – persbericht – conclusie – arrest

Uniemerkt – "Fack Ju Göthe" en strijd met goede zeden – Perceptie relevant publiek

Verordening (EG) nr. 207/2009. Het Duitse Constantin Film Produktion wilde het woordteken „Fack Ju Göhte“, tevens de titel van een succesvolle Duitse komedie die zij heeft geproduceerd, als Uniemerkt inschrijven bij het EU-Merkenbureau. De aanvraag werd echter afgewezen wegens strijdigheid met de „goede zeden“. Het Gerecht van de EU heeft de beslissing van het Merkenbureau bevestigd. Thans moet het Hof uitspraak doen.

Hof: Het EUIPO en het Gerecht hebben onvoldoende in aanmerking genomen dat de titel van een komische film door het Duitstalige publiek niet wordt beschouwd als onacceptabel. Het arrest van het Gerecht van de Europese Unie van 24 januari 2018, Constantin Film Produktion/EUIPO (Fack Ju Göhte) in zaak T-69/17 wordt vernietigd.

De beslissing van het Bureau voor intellectuele eigendom van de Europese Unie van 1 december 2016 (zaak R 2205/2015-5) betreffende de aanvraag tot inschrijving van het woordteken „Fack Ju Göhte“ als Uniemerkt wordt vernietigd.

- EUIPO moet nieuwe beslissing nemen over aanvraag Constantin ([IEF19042](#))
- EU-Hof: Duitse filmtitel Fack Ju Göhte niet in strijd met goede zeden ([ECER](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA – 6 februari 2020 – zaak C-833/18 – Brompton Bicycle – België – ECLI:EU:C:2020:79 – conclusie

Auteursrecht - Technisch noodzakelijke verschijningsvorm - Vouwfiets

Verordening (EG) nr. 6/2002. Richtlijn 2001/29/EG. De zaak heeft betrekking op een geschil tussen de bedenker van een vouwsysteem voor fietsen (en het bedrijf dat die fietsen produceert) en een Koreaanse onderneming die soortgelijke fietsen produceert en die door eerstgenoemde wordt beschuldigd van schending van zijn auteursrecht. De verwijzende rechter moet zich uitspreken over de vraag of een fiets waarvan het vouwsysteem vroeger onder een – thans vervallen – octrooi viel, als een auteursrechtelijk beschermbaar werk kan worden beschouwd. Hij wil met name weten of een dergelijke bescherming is uitgesloten wanneer de vorm van het voorwerp „noodzakelijk is om een technisch resultaat te bereiken“ en op basis van welke criteria hij die beoordeling moet maken.

A-G: De artikelen 2 tot en met 5 van richtlijn 2001/29/EG bieden geen auteursrechtelijke bescherming voor de schepping van producten met een industriële toepassing waarvan de verschijningsvorm uitsluitend door hun technische functie wordt bepaald.

Bij de beoordeling of de specifieke kenmerken van de verschijningsvorm van een product uitsluitend door de technische functie van dat product worden bepaald, moet de bevoegde rechter rekening houden met alle relevante objectieve omstandigheden van elke zaak, waaronder het bestaan van een vroeger octrooi of modelrecht op hetzelfde product, de doeltreffendheid van de verschijningsvorm om het technische resultaat te bereiken en de wil om dat te bereiken.

Wanneer de technische functie de enige bepalende factor voor de verschijningsvorm van het product is, is het niet relevant dat er andere alternatieve verschijningsvormen bestaan. De omstandigheid dat de gekozen verschijningsvorm belangrijke niet-functionele elementen bevat die zijn bepaald door de vrije keuze van de maker van het product, kan wel relevant zijn.

- Conclusie A-G over auteursrechtelijke bescherming van technisch bepaalde vouwfiets ([Boek9.nl](#))
- Conclusie AG inzake auteursrecht op vervallen octrooi ([IEF19008](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Voornemen – Hoge Raad – 10 januari 2020 – ECLI:NL:HR:2020:26

Uniemerkerk – Uitzondering uitputtingsregel

Verordening 207/2009. EPAL is houdster van de Uniemerkerkregistratie van het woord/beeldmerk EPAL, voor onder meer 'opnieuw te gebruiken pallets' (klassen 6 en 20). Het merk is aangewezen als collectief merk.

Er bestaat een privaatrechtelijk systeem voor standaardisering van zogeheten EUR/EPAL-pallets (hierna ook: het EPAL-systeem). Dit systeem houdt in dat de pallets, ook na reparatie, aan bepaalde normen en specificaties moeten voldoen. Op grond van dit systeem is de productie en reparatie van europallets en de handel daarin voorbehouden aan bedrijven met een door EPAL afgegeven gebruiksrecht (de licentienemers).

EPAL is belast met het beheer van en de controle op de kwaliteit van de europallets. Deze pallets zijn door middel van een brandmerk op de klos voorzien van de merken EUR en/of EPAL en worden zo in het economisch verkeer gebracht.

De HR is voornemens vragen te stellen over de uitleg van (het destijds toepasselijke) art. 13 lid 2 GMVo dat bepaalt dat de uitputtingsregel niet van toepassing is wanneer er voor de houder gegronde redenen zijn om zich te verzetten tegen verdere verhandeling van de waren, met name wanneer de toestand van de waren, nadat zij in de handel zijn gebracht, gewijzigd of verslechterd is.

- ⊞ Prejudiciële vragen over uitputting en 'gegronde redenen' voor verzet tegen verdere verhandeling merkproducten ([Cassatieblog](#))

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad – 14 februari 2020 – ECLI:NL:HR:2020:258

Octrooirecht. Procesrecht. Is weigering van beroep op centraal beperkt octrooi wegens strijd met de goede procesorde verenigbaar met art. 68 en 105a-105c Europees Octrooiverdrag? Uitleg art. 68 en 105a-105c EOv aan de hand van art. 31-32 Weens Verdragenverdrag. Rechts- en motiveringsklachten over oordeel dat beroep op centraal beperkt octrooi strijdig is met de goede procesorde. Toelaatbaarheid van beroep op centrale beperking als verweer. Vervolg van HR 15 september 2017, [ECLI:NL:HR:2017:2363](#).

- ⊞ Beroep op centrale beperking octrooi in strijd met de goede procesorde ([cassatieblog](#))

Brexit

Regulatory divergence post Brexit: Copyright law as an indicator for what is to come ([EU law analysis](#))

Insolventie

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Slovenië – 25 februari 2020 – zaak C-25/20 – ALPINE BAU*

Secundaire procedure – Termijnen

Verordening 1346/2000. De vraag is of voor de indiening van vorderingen in een secundaire procedure door de curator van de hoofdinsolventieprocedure, de termijnen gelden die van toepassing zijn op de indiening van vorderingen van schuldeisers volgens de regeling van de staat waarin deze procedures plaatsvinden, dan wel of de verordening de curator in artikel 32, lid 2, van de Verordening daarvan een bijzonder recht toekent om zonder tijdslimiet vorderingen in andere insolventieprocedures in te dienen.

LITERATUUR

- Tijdschrift voor Insolventierecht, Wetsvoorstel overgang van onderneming in faillissement: een zeer gewenste bescherming van de werknemer in faillissement ([TVI](#))

- Tijdschrift voor Insolventierecht, Wetsvoorstel rechten van de werknemer bij overgang van een onderneming in faillissement: over het dichten van de kloof van de arbeidsrechtelijke bescherming in en buiten faillissement ([TVI](#))
- Tijdschrift voor Insolventierecht, Consultatiewetsvoorstel wet overgang van onderneming in faillissement: de rol van de OR ([TVI](#))

IPR

HvJ – ARREST – 27 februari 2020 – zaak C-803/18 – BALTA – Litouwen – ECLI:EU:C:2020:123 – geen conclusie – arrest

Geldigheid forumkeuzebeding - Verzekeringsovereenkomst - Grote risico's

Verordening (EU) nr. 1215/2012. Grifs biedt beveiligingsdiensten aan en is gevestigd in Letland. Grifs heeft met Balta een algemene verzekeringsovereenkomst inzake wettelijke aansprakelijkheid gesloten. De algemene voorwaarden van de verzekeringsovereenkomst bepalen dat een geschil door de Letse rechter wordt beslecht overeenkomstig de op het grondgebied van Letland geldende wetgeving. Grifs is de beveiliging van o.a. een juwelierszaak te Litouwen waar op 21 augustus 2012 een diefstal van juwelen en contanten heeft plaatsgevonden. De juwelierszaak en haar verzekeraar, ERGO Insurance, hebben na een procedure bij de Litouwse rechter een schadevergoeding ontvangen. De slotsom luidde dat Grifs een grove nalatigheid had begaan en dat er een rechtstreeks causaal verband bestond tussen de geleden schade en het verzuim van die vennootschap. Grifs heeft bij de Litouwse rechter gevorderd Balta op grond van de verzekeringsovereenkomst te doen veroordelen tot toekenning van een verzekeringsuitkering van 114 941,58 EUR. De Litouwse rechter heeft zich onbevoegd verklaard omdat de Letse bevoegd zou zijn. In hoger beroep heeft de Litouwse rechter geoordeeld dat het feit dat de partijen bij de verzekeringsovereenkomst waren overeengekomen de uit die overeenkomst voortvloeiende geschillen door de Letse rechter overeenkomstig de op Lets grondgebied geldende wetten te doen beslechten, Grifs niet ertoe verplichtte haar vordering uitsluitend bij de Letse rechter in te stellen. Die vennootschap heeft immers de hoedanigheid van „verzekerde” op grond van een verzekeringsovereenkomst, en heeft uit dien hoofde het recht om te kiezen voor een van de in artikel 11 van verordening nr. 1215/2012 genoemde alternatieve bevoegdheidsgronden. De Litouwse cassatierechter heeft vervolgens gevraagd of dit juist is.

Hof: Artikel 15, punt 5, en artikel 16, punt 5, van verordening (EU) nr. 1215/2012 moeten aldus worden uitgelegd dat het forumkeuzebeding in een tussen een verzekeringnemer en een verzekeraar gesloten verzekeringsovereenkomst die „grote risico's” in de zin van laatstgenoemde bepaling dekt, niet kan worden tegengeworpen aan een uit hoofde van deze overeenkomst verzekerde persoon die geen beroepsbeoefenaar in de verzekeringssector is, niet met dit beding heeft ingestemd en zijn woonplaats heeft in een andere lidstaat dan de verzekeringnemer en de verzekeraar.

- ▣ CJEU rules on the opposability of a choice-of-court clause contained in a large-risk insurance contract in relation to the insured: Case C-803/18, BALTA ([conflict of laws](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G BOBEK – 27 februari 2020 – zaak C-41/19 – FX – Duitsland – ECLI:EU:C:2020:132

- ▣ Opinion of Advocate General Bobek in the case C-41/19, FX: Jurisdiction to rule on an application opposing enforcement of a maintenance decision ([conflict of laws](#))

HvJ – BESCHIKKING – 13 februari 2020 – zaak C-606/19 – Flightright – Duitsland – ECLI:EU:C:2020:101 – beschikking

Luchtvaartclaim - Meerdere vluchtsegmenten – Verschillende luchtvaartmaatschappijen – Bevoegde rechter

Samenvatting onder: [Luchtvaart](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 7 februari 2020 – zaak C-913/19 – CNP*

WA- Verzekeringen – Aanrijding auto

Verordening 1215/2012. De vraag is o.a. of artikel 13, lid 2, gelezen in samenhang met artikel 10 van de verordening aldus moeten worden uitgelegd dat niet is uitgesloten dat in een geschil tussen, enerzijds, een handelaar die van een getroffene een schuldvordering jegens een verzekeringsmaatschappij uit hoofde van burgerlijke aansprakelijkheid heeft verworven en, anderzijds, de verzekeringsmaatschappij, de bevoegdheid van de rechterlijke instantie wordt vastgesteld op grond van artikel 7, punt 2, of artikel 7, punt 5, van de verordening.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – VK – 11 februari 2020 – zaak C-946/19 – MG*

Geschil over eigendom van tijdens relatie aangekochte goederen

Verordening (EU) nr. 1215/2012. MG is geboren in de Verenigde Staten. Zij is Unieburger, aangezien zij in februari 2017 Maltees burger is geworden. Zij bezit verder ook het staatsburgerschap van Saint Kitts en Nevis en heeft haar woonplaats op het grondgebied van het Verenigd Koninkrijk. HH is geboren in en burger van Nieuw-Zeeland. Hij is tevens Unieburger, aangezien hij ook in februari 2017 Maltees burger is geworden. MG en HH hadden een liefdesrelatie met elkaar. Zij woonden in deze periode ook samen. Tijdens de relatie zijn verschillende waardevolle roerende en onroerende goederen aangekocht met het geld van MG. Deze goederen staan op naam van MG, MG en HH samen, HH alleen, of op naam van ondernemingen die onder de zeggenschap van HH staan. MG stelt dat HH haar tijdens de relatie fysiek en emotioneel heeft mishandeld en verklaart dat zij de gekochte goederen alleen op naam van HH heeft gezet, omdat HH haar onder ongepaste druk heeft gezet om dit te doen. Op 26-03-2019 heeft MG bij de rechter in eerste aanleg van Engeland en Wales een vordering ingesteld tot verkrijging van verklaringen en bevelen tegen HH dat zij recht heeft op eigendom van de goederen. HH heeft de bevoegdheid van de Engelse rechter om kennis te nemen van de vordering van MG betwist.

De vraag is o.a. of artikel 4, lid 1, van de verordening een rechtstreeks afdwingbaar recht verleent aan een persoon die woonplaats heeft op het grondgebied van een lidstaat.

ROADMAP

International enforcement of court rulings (Judgments Convention), 10.02.2020 - 09.03.2020 (EC)

This initiative proposes that the EU signs the 2019 Hague Judgments Convention. This convention makes it easier for rulings in civil or commercial cases to be recognised and enforced in foreign jurisdictions.

This should ensure that:

- *rulings in favour of EU businesses/citizens by a court in the EU are enforced in countries and territories outside the bloc*
- *rulings affecting EU businesses/citizens that are made outside the EU can be enforced here only if they comply with EU law.*

Landbouw en visserij (B)

HvJ – ARREST – 13 februari 2020 – zaak C-252/18 P – Griekenland / Commissie – ECLI:EU:C:2020:95 – geen conclusie – arrest

EOGFL – Elppo

Verordening (EG) nr. 1782/2003. Verordening (EG) nr. 796/2004. Griekenland verzoekt om vernietiging van het arrest van het Gerecht van de Europese Unie van 1 februari 2018, Griekenland/Commissie (T-506/15) waarbij dit het beroep heeft verworpen dat zij had ingesteld tegen uitvoeringsbesluit 2015/1119/EU van de Commissie houdende onttrekking aan EU-financiering

van bepaalde uitgaven die de lidstaten hebben verricht in het kader van het ELGF of in het kader van het Elfpo.

Hof: De punten 1 en 2 van het dictum van het arrest van het Gerecht van de Europese Unie van 1 februari 2018, Griekenland/Commissie (T-506/15) worden vernietigd voor zover het Gerecht daarbij, ten eerste, het door Griekenland in haar beroep aangevoerde middel heeft afgewezen waarmee zij opkwam tegen de forfaitaire correctie van 25 % die bij uitvoeringsbesluit 2015/1119/EU was opgelegd voor de aanvraagjaren 2009 tot en met 2011 wegens tekortkomingen in de afbakening van en de controle op blijvend grasland en, ten tweede, heeft beslist over de kosten.

De hogere voorziening wordt afgewezen voor het overige.

Uitvoeringsbesluit 2015/1119 wordt vernietigd voor zover daarbij aan Griekenland een forfaitaire financiële correctie van 25 % is opgelegd met betrekking tot de oppervlaktesteun voor de aanvraagjaren 2009 tot en met 2011 wegens tekortkomingen in de afbakening van en de controle op blijvend grasland.

HvJ – ARREST – 27 februari 2020 – zaak C-79/19 P – Litouwen/Commissie – Litouwen – ECLI:EU:C:2020:129 – geen conclusie – arrest

EOGFL, ELGF en Elfpo

Verordening (EG) nr. 1257/1999. Beroep tot nietigverklaring van uitvoeringsbesluit (EU) 2015/1119 houdende onttrekking aan EU-financiering van bepaalde uitgaven die de lidstaten hebben verricht in het kader van het ELGF of in het kader van het Elfpo, voor zover daarbij aan Litouwen een forfaitaire financiële correctie van 5 % is opgelegd en aldus het tussen 16 oktober 2010 en 15 oktober 2013 uit hoofde van de maatregel „Vroegtijdige uittreding” uitgekeerde bedrag van 1 938 300,08 EUR van financiering is uitgesloten. Het Hof wijst de hogere voorziening af.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 3 februari 2020 – zaak C-836/19 – Toropet*

Dierlijke bijproducten – Categorie 3

Verordening 1069/2009. Verzoekster verwerkt dierlijke bijproducten en handelt daarin. Klanten zijn onder andere producenten van diervoeders. Het materiaal waar het in het hoofdgeding om gaat, verkeerde volgens de vaststellingen van de verwijzende rechter in staat van ontbinding en was beschimmeld, respectievelijk met productvreemde elementen vermengd. Verweerder heeft het materiaal ingedeeld in categorie 2. Aangezien verzoekster alleen is geregistreerd als intermediair categorie 3-bedrijf, heeft verweerder de verwijdering van het afgekeurde materiaal gelast, hetgeen hij om verschillende redenen zelf heeft uitgevoerd. De vraag is o.a. of materiaal dat oorspronkelijk geschikt was voor consumptie en respectievelijk geen risico vormde voor de gezondheid, op grond van ontbinding en schimmels, niet meer in categorie 3, maar in een slechtere categorie moet worden ingedeeld.

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

Confédération Paysanne, precaution and GMOs. French High Court issues its final ruling taking CJEU findings to their logical conclusion. ([GAVL](#))

OVERIG

EU agriculture chief under pressure over bid to trim intensive pig farming ([Euractiv](#))

Janusz Wojciechowski, the EU's agriculture commissioner, wants to crack down on the environmental impact of intensive animal farming, but apart from animal welfare groups, his calls have so far met with mixed reactions.

Levenslang

EHRM factsheet

Life imprisonment (december 2019)

OVERIG

Levenslange gevangenisstraf is een zaak van de rechter, niet van politici (Volkscrant)

LHBT-rechten

NOOT – bij EHRM 14 januari 2020, Beizaras en Levickas t. Litouwen

A picture of a same-sex kiss on Facebook wreaks havoc: Beizaras and Levickas v. Lithuania (strasbourgobservers)

NOOT – bij EHRM 16 januari 2020, Alekseyev e.a.t. Rusland

Russia again in violation of ECHR for treatment of LGBT people (ECHRSO)

EHRM factsheets

- Homosexuality: criminal aspects
- Sexual orientation issues (januari 2020)

OVERIG

- Same-sex parentage and surrogacy and their practical implications in Poland (conflict of laws)
- New ECHR case concerning employment discrimination against a gay man in Russia (ECHRSO)

Luchtvaart (C)

HvJ – BESCHIKKING – 13 februari 2020 – zaak C-606/19 – Flightright – Duitsland - ECLI:EU:C:2020:101 - beschikking

Luchtvaartclaim - Meerdere vluchtsegmenten – Verschillende luchtvaartmaatschappijen – Bevoegde rechter

Verordening (EU) nr. 1215/2012. Verordening (EG) nr. 261/2004. De vliegreis, van Hamburg (Duitsland) naar San Sebastian (Spanje), bestond uit drie segmenten. Het eerste segment, van Hamburg tot Londen (Verenigd Koninkrijk), werd uitgevoerd door de luchtvaartmaatschappij British Airways, terwijl Iberia verantwoordelijk was voor de twee andere segmenten, namelijk die van respectievelijk Londen tot Madrid en Madrid tot San Sebastian. De eerste twee segmenten van de reis zijn zonder problemen verlopen, maar het derde segment is geannuleerd zonder dat dit tijdig aan de betrokken passagiers werd meegedeeld.

Als gevolg van die annulering heeft flightright, waaraan de betrokken passagiers hun eventuele recht op compensatie hadden overgedragen, op grond van artikel 5, lid 1, onder c), en artikel 7, lid 1, onder a), van verordening nr. 261/2004 bij de verwijzende rechter (in Duitsland) een vordering tot compensatie ingesteld tegen Iberia. De verwijzende rechter is, ten eerste, niet zeker of hij internationaal bevoegd is om van het hoofdgeding kennis te nemen en, ten tweede, of de betrokken passagiers een vordering kunnen instellen tegen de twee luchtvaartmaatschappijen die deelnamen

aan de uitvoering van de rechtstreeks aansluitende vluchten die aan het hoofdgeding ten grondslag liggen.

Hof: Artikel 7, punt 1, onder b), tweede streepje, van verordening (EU) nr. 1215/2012 moet aldus worden uitgelegd dat, in het geval van een vlucht die wordt gekenmerkt door één enkele bevestigde boeking voor de gehele reis en is opgesplitst in meerdere segmenten, de „plaats van uitvoering” in de zin van die bepaling de plaats van vertrek van het eerste vluchtsegment kan zijn, wanneer het vervoer op die vluchtsegmenten door twee verschillende luchtvaartmaatschappijen wordt uitgevoerd, en de vordering tot compensatie die is ingesteld op grond van verordening (EG) nr. 261/2004 uit de annulering van het laatste vluchtsegment voortvloeit en tegen de voor dat laatste segment verantwoordelijke luchtvaartmaatschappij is gericht.

- Cancellation of connecting flights: whom to sue and where? Case C-606/19 flightright (ECLB)

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 27 februari 2020 – zaak C-754/18 – Ryanair Designated Activity Company – Hongarije - ECLI:EU:C:2020:131 – [conclusie](#)

Unieburger – Schengen - Vrijstelling inreisvisumplicht - Duurzame verblijfskaart – Controle door luchtvaartmaatschappij

Samenvatting onder: [Asiel, migratie en burgerschap](#)

HvJ – CONCLUSIE A-G PIKAMÄE – 27 februari 2020 – zaak C-74/19 – Transportes Aéreos Portugueses – Portugal - ECLI:EU:C:2020:135 – [conclusie](#)

Vertraging door bijtende passagier – Buitengewone omstandigheid? – Door luchtvaartmaatschappij te nemen redelijke maatregelen

Verordening (EG) nr. 261/2004. Een Portugese rechter vraagt het Hof om uitlegging van het begrip „buitengewone omstandigheden”. Als sprake is van buitengewone omstandigheden, hoeven luchtvaartmaatschappijen passagiers geen vergoeding te betalen in geval van vertraging. Is daarvan sprake wanneer een passagier tijdens een vlucht andere passagiers bijt en de bemanningsleden die hem probeerden te kalmeren, aanvalt, zodat het volgens de gezagvoerder van het vliegtuig gerechtvaardigd is om de vlucht om te leiden naar de dichtstbijzijnde luchthaven om de passagier van boord te halen en zijn bagage uit te laden, waardoor het vliegtuig met vertraging aankomt op de bestemming?

A-G: De situatie waarin een passagier tijdens een vlucht andere passagiers bijt en de bemanningsleden die hem proberen te kalmeren, aanvalt, zodat het volgens de gezagvoerder van het vliegtuig om veiligheidsredenen gerechtvaardigd is om de vlucht om te leiden naar de dichtstbijzijnde luchthaven om de passagier van boord te zetten en zijn bagage uit te laden, waardoor het vliegtuig met vertraging aankomt op de bestemming, valt onder het begrip ‚buitengewone omstandigheden’ als bedoeld in artikel 5, lid 3, van verordening (EG) nr. 261/2004.

Een buitengewone omstandigheid die zich voordoet aan boord van een vliegtuig dat wordt gebruikt in het kader van een rotatiesysteem, zoals in het hoofdgeding, rechtvaardigt in beginsel dat de luchtvaartmaatschappij wordt vrijgesteld van haar verplichting om compensatie te betalen voor de annuleringen of langdurige vertragingen die hiervan het gevolg zijn, op grond van artikel 5, lid 3, van verordening nr. 261/2004. De luchtvaartmaatschappij moet echter kunnen aantonen dat zij alle economisch redelijke maatregelen heeft getroffen die nodig waren om de annulering of vertraging te voorkomen.

De ‚redelijke maatregelen’ die de luchtvaartmaatschappij moet treffen op grond van artikel 5, lid 3, van verordening nr. 261/2004 moeten gericht zijn op het voorkomen van de normale gevolgen van buitengewone omstandigheden, dat wil zeggen de annuleringen en de langdurige vertragingen bij aankomst. De maatregelen die in dit verband in concreto van de luchtvaartmaatschappij kunnen worden verlangd om de gevolgen van een buitengewone omstandigheid te voorkomen, te weten in casu langdurige vertraging, moeten van geval tot geval worden beoordeeld.

De verwijzende rechter moet nagaan of de luchtvaartmaatschappij haar middelen naar behoren had georganiseerd zodat zij over voldoende reservetijd beschikte om alternatieve oplossingen te kunnen bieden, op logistiek of technisch gebied, die de vertraging van de vlucht hadden kunnen goedmaken

of op zijn minst aanzienlijk beperken, zoals het gebruik van een vervangend vliegtuig, het verhogen van de snelheid van het vliegtuig of het aanbieden van een andere vliegroute aan de passagier, met of zonder overstap, uitgevoerd door haarzelf of door andere luchtvaartmaatschappijen. De verwijzende rechter moet zijn beoordeling baseren op geschikte bewijsmiddelen, met name voortgangsverslagen en andere analyses van de luchtvaartmaatschappij, zodat hij de redenering achter de vluchtplanning beter kan begrijpen.

- ▣ *Violent passengers = extraordinary circumstances - AG Pikamäe in Transportes Aéreos Portugueses (C-74/19) (ECLB)*

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland - 5 februari 2020 – zaak C-918/19 - GDVI Verbraucherhilfe*

Luchtvaartclaim – Passagiers vanuit derde land

Verordening 261/2004. Beide cedenten hebben via een touroperator vluchten geboekt van Bangkok via Zürich naar Hamburg. De vlucht van Bangkok naar Zürich, die door verweerster werd uitgevoerd, moest om 19.30 uur in Zürich landen. Vervolgens zouden de cedenten met de luchtvaartmaatschappij Eurowings doorvliegen naar Hamburg. Onbetwist is dat de vlucht pas om 20.20 uur in Zürich landde. Hierdoor hebben de cedenten hun aansluitende vlucht naar Hamburg gemist en zijn zij pas de volgende dag met een vertraging van 12 uur en 45 minuten, in Hamburg aangekomen. De vraag is o.a. of de verordening ook van toepassing is op passagiers die met een vlucht vanuit een derde land op een luchthaven in Zwitserland landen om vervolgens een vlucht te nemen naar een luchthaven in een lidstaat.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Zweden – 26 februari 2020 – zaak C-28/20 – Airhelp*

Luchtvaartclaim – Aangekondigde staking - Buitengewone omstandigheden?

Verordening 261/2004. De vraag is o.a. is hoe het begrip „buitengewone omstandigheden” in de zin van artikel 5, lid 3, van de verordening moet worden uitgelegd wanneer er sprake is van een staking die is aangekondigd en wettig is begonnen door de werknemersorganisaties.

CONSULTATIE

Grondafhandelingsdiensten op EU-luchthavens – evaluatie, Raadplegingsperiode 30.01.2020 - 23.04.2020 (2010-2018) (EC)

OVERIG

PNR-overeenkomst EU-Japan: Raad geeft machtiging voor het openen van onderhandelingen (EC)

WIKI

- ▣ [Wiki luchtvaartclaims](#)

Mededinging

HvJ – CONCLUSIE A-G SAUGMANDSGAARD ØE – 27 februari 2020 – zaak C-649/18 – A – Frankrijk - ECLI:EU:C:2020:134 – [conclusie](#)

Online verkoopdienst van geneesmiddelen – Nationale regels omtrent reclame, gesponsorde links en inhoud website

Samenvatting onder: [Gezondheid, geneesmiddelen en etikettering](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – VK – 19 februari 2020 – zaak C-2/20 – Daimler*

Internationale zeevervoerdiensten – Prijsafspraken

Samenvatting onder: [Vervoer](#)

LITERATUUR

- Mr. dr. L.M. van Bochove, Het toepasselijk recht op gebundelde kartelschadeclaims Van mozaïek tot Rubik's Cube, in: *Maandblad voor Ondernemingsrecht, Aflevering 1-2-2020*
- Mr. drs. T.S. Hoyer en Mr. J.W. Fanoy, 'Jurisdictie bij schade als gevolg van een inbreuk op het Europees mededingingsrecht', *NtER 2020-1-2*

Milieu, natuur, duurzame energie

HvJ – ARREST – 27 februari 2020 – zaak C-298/19 – Commissie/Griekenland – ECLI:EU:C:2020:133 – [persbericht](#) – geen conclusie – arrest

Boete voor Griekenland vanwege niet uitvoering geven aan arrest van het HvJ – Verontreiniging nitraten

Richtlijn 91/676/EEG. Volgens de Commissie heeft Griekenland geen uitvoering gegeven aan een arrest van het Hof uit 2015. Griekenland zou met name geen actieprogramma's hebben opgesteld voor kwetsbare zones die worden gekenmerkt door de aanwezigheid van grond- of oppervlaktewater dat verontreinigd is met nitraten uit agrarische bronnen. De Commissie heeft daarom besloten de zaak opnieuw voor het Hof van Justitie te brengen, en vraagt dat Griekenland wordt veroordeeld tot de betaling van een boete en een dwangsom van 23 753 euro per dag dat de inbreuk nog voortduurt na het arrest.

Hof: Door geen uitvoering te geven aan het arrest van het HvJ van 23 april 2015 voor het aflopen van de termijn die de Commissie bij brief van 5 december 2017 had gesteld is Griekenland de verplichtingen die op haar rusten niet nagekomen. Griekenland wordt veroordeeld tot een boete van 3 500 000 euro.

HvJ – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 13 februari 2020 – zaak C-88/19 – Alianța pentru combaterea abuzurilor – Roemenië - ECLI:EU:C:2020:93 – [conclusie](#)

Bescherming van de wolf – Geldt verplichting ook voor wolven die in dorp met honden spelen?

Richtlijn 92/43/EEG (Habitatrichtlijn). De habitatrichtlijn vereist de instelling van een systeem van strikte bescherming voor soorten zoals de wolf (*Canis lupus*), die zijn vermeld in bijlage IV, onder a), ervan. Moet dat systeem van bescherming echter ook worden toegepast wanneer een wolf in een dorp met honden speelt?

*A-G: Het natuurlijke verspreidingsgebied van de wolf (*Canis lupus*) en bijgevolg het ruimtelijke toepassingsgebied van artikel 12 van richtlijn 92/43/EEG kan met betrekking tot deze soort menselijke nederzettingen omvatten.*

De verwijzing naar de natuur (het wild) in artikel 12, lid 1, onder a), van richtlijn 92/43 moet aldus worden uitgelegd dat de erdoor geboden bescherming niet slechts op bepaalde plaatsen geldt, maar zich uitstrekt tot alle specimens van de beschermde soort die in de natuur of in het wild leven en dus een rol vervullen in natuurlijke ecosystemen.

- **B** Canis Lupus in agro hominis ([UK human rights blog](#))

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

The French Constitutional Court on exporting environmental pollution and health hazards. ([GAVL](#))

NOOT – bij Hoge Raad (Urganda)

- Spiegel of lachspiegel? Over het EVRM en het Urgenda-arrest ([European courts](#))
Op Montaigne Blog schrijft [Janneke Gerards](#) over de rol van de adviesprocedure onder Protocol 16 EVRM en de manier waarop de Hoge Raad omgaat met het zogenaamde 'spiegelbeginsel' en de minimumbescherming van artikel 53 EVRM.
- Urgenda. Een pleidooi voor constitutioneel procesrecht ([Montaigne blog](#))
- J. van de Klashorst, in: [JA 2020/29](#)

NOOT – bij conclusie HvJ 30 januari 2020, zaak C-654/18, Interseroh

A language Fest: Sharpston AG on the Basel Convention and mixtures of wastes in Interseroh. ([GAVL](#))

NOOT – bij conclusie HvJ, januari 2020, zaak C-15/19 A.m.a. Azienda Municipale Ambiente

Kokott AG puts the onus on landfill sites' operators in dealing with aftercare costs /legacy issues. ([GAVL](#))

EHRM factsheet

[Environment](#)

EUROPESE COMMISSIE

Commissie kijkt naar mogelijke stikstofprobleem in buurlanden ([Europa-nu](#))

ROADMAP

Illegale handel in wilde dieren en planten – EU-actieplan (evaluatie), feedback mogelijk 19 februari 2020 - 18 maart 2020 ([EC](#))

LITERATUUR

- Mr. R.G.J. Laan, 'Eindeafvalstatus' wordt voortaan eerder bereikt, in: [MenR 2020/3](#)
In de circulaire economie kan de definitie van 'afvalstof' die in de [Europese Kaderrichtlijn afvalstoffen2](#) is opgenomen in de weg zitten. Als allerlei voorwerpen of stoffen te lichtvaardig onder het begrip 'afvalstof' vallen, wordt het voortgezet gebruik daarvan bemoeilijkt door de beperkende regels van het afvalstoffenrecht. De wijziging van [artikel 6](#) van de Kaderrichtlijn afvalstoffen (KRA), betekent dat 'afvalstoffen' gemakkelijker de eindeafvalstatus kunnen bereiken. Daardoor zal met voorwerpen of stoffen die in het afvalstadium zijn beland, onder

de voorwaarden van het nieuwe artikel 6 van de KRA weer als product, brandstof of grondstof kunnen worden omgegaan in de reguliere markt.

- E.R. de Jong, Rechterlijke risicoregulering: over de veranderende publieke rol van de civiele rechter bij gezondheids- en milieurisico's, in: [Themis 2020/1](#)

OVERIG

- Fact-check : Are Germany's nitrate levels false? ([euractiv](#))
- Green Criminology and Environmental Crime: Criminology That Matters in the Age of Global Ecological Collapse ([Bijzonder strafrecht](#))

Nationale veiligheid

EHRM – ARREST – 4 februari 2020 – Bastys t. Litouwen – persbericht – arrest (niveau 2) – 80749/17 – ECLI:CE:ECHR:2020:0204JUD008074917

Weigering veiligheidsmachtiging en inzage staatsveiligheidsnotitie leidt niet tot schending van artikel 13 EVRM - Nationale procedure mogelijk

Artikel 13 EVRM. De onderhavige zaak betreft de weigering van de autoriteiten om een parlamentslid, klager, een veiligheidsmachtiging te verlenen. Klager werd in 2016 herkozen als parlamentslid van het Litouwse parlement en een maand later aangesteld als ondervoorzitter. Als onderdeel van de standaardprocedure verzocht hij de staatsveiligheidsdienst om een veiligheidsmachtiging, waardoor hij toegang zou hebben tot geheime informatie. Omdat de staatsveiligheidsdienst twijfelt aan de betrouwbaarheid van klager, wijst het de veiligheidsmachtiging in een notitie af. De staatsveiligheidsdienst overweegt hiertoe in het bijzonder dat klager banden onderhoudt met verschillende individuen die weer banden hebben met Rusland en wiens activiteiten tegenstijdig zijn met het nationale belang.

Als gevolg van deze notitie treedt klager af. Wanneer hij de notitie van de staatsveiligheidsdienst vraagt teneinde deze aan te kunnen vechten, wordt deze hem geweigerd vanwege geclassificeerde informatie. Bovendien kan het stuk, welke als een voorlopig conformiteitsdocument moet worden aangemerkt, niet worden betwist voor een gerecht, zo werd klager verteld. Zo ook oordeelden de nationale instanties, waar klager tevergeefs klachten indiende met betrekking tot zowel de inhoud van het document als het weigeren deze te verschaffen.

Klager doet bij het Hof een beroep op onder meer artikel 13 EVRM, omdat hij niet in de gelegenheid is gesteld zichzelf te verdedigen tegen de aantijgingen van de staatsveiligheidsdienst in de notitie.

Het Hof verwerpt het beroep omdat het voor de klager mogelijk was een procedure te starten bij de bestuursrechter, maar hij – door ontslag te nemen en niet het uiteindelijke oordeel af te wachten – zichzelf alle rechten daartoe heeft ontnomen.

Nationaliteit en paspoort

HvJ – ARREST – 5 februari 2020 – zaak C-341/18 – Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid – Nederland – Raad van State – ECLI:EU:C:2020:76 – conclusie – arrest

Europese Schengengrenscodes - Uitreisstempels in paspoort zeelieden

Verordening (EU) 2016/399. Het gaat in deze zaken om ruim driehonderd zeelieden die Nederland en daarmee het Schengen gebied zijn ingereisd via de luchthaven Schiphol. Daar hebben zij ook een inreisstempel zoals bedoeld in de Schengengrenscodes in hun paspoort gekregen. De zeelieden zijn meteen doorgereisd naar de Rotterdamse haven om daar aan boord te gaan van verschillende zeeschepen om daar te werken. Die zeeschepen varen onder buitenlandse vlag. Voor hun aanmonstering hebben de zeelieden gevraagd om een uitreisstempel in hun paspoort zoals bedoeld in de Schengengrenscodes. De staatssecretaris van Justitie en Veiligheid heeft de stempels geweigerd, omdat niet bekend was dat en wanneer de zeelieden met de schepen het Schengen gebied zouden

verlaten. Voor de zeelieden is het belangrijk om zo snel mogelijk een uitreisstempel te krijgen. Zonder zo'n stempel mogen zij namelijk maar korte tijd in het Schengengebied blijven. Als zij niet meteen een uitreisstempel krijgen, lopen zij het risico dat ze het Schengengebied moeten verlaten voordat hun werkzaamheden zijn afgerond. Het Hof oordeelt in zijn arrest dat het volgens de Schengengrenscodes zo is dat het uitreisstempel niet op het moment van aanmonstering op het schip moet worden aangebracht, maar wanneer de gezagvoerder van dat schip de bevoegde nationale autoriteiten in kennis stelt van de op handen zijnde afvaart van dat schip.

Hof: Artikel 11, lid 1, van verordening (EU) 2016/399 moet aldus worden uitgelegd dat, wanneer een zeevarende die onderdaan is van een derde land aanmonstert op een schip dat langdurig is afgemeerd in een zeehaven van een staat die deel uitmaakt van het Schengengebied teneinde aan boord van dat schip werkzaamheden te verrichten alvorens die haven te verlaten, de uitreisstempel in de reisdocumenten van die zeevarende – indien deze code in die afstempeling voorziet – niet op het moment van zijn aanmonstering moet worden aangebracht, maar wanneer de gezagvoerder van dat schip de bevoegde nationale autoriteiten in kennis stelt van de op handen zijnde afvaart van dat schip.

- 📌 Europees Hof beantwoordt vraag over uitreisstempels in paspoorten ([persbericht RvS](#))
- 📌 EU-Hof: Aanmonstering op zeeschip is nog geen uitreis uit Schengengebied ([ECER](#))

RECHTSPRAAK NL – EINDUITSPRAAK – Raad van State - na [prejudiciële verwijzing en arrest HvJ zaak C-221/17 Tjebbes - 12 februari 2020 - ECLI:NL:RVS:2020:423](#)

Verlies van Nederlandse nationaliteit - Te laat aangevraagd paspoort

Artikelen 20 en 21 VWEU. Het gaat in deze zaken om zes mensen die een nieuw Nederlands paspoort hebben aangevraagd, maar dat niet kregen. Zij zouden volgens de minister hun Nederlanderschap 'van rechtswege' (automatisch) hebben verloren omdat zij de aanvraag niet op tijd hebben gedaan. De Rijkswet op het Nederlanderschap bepaalt in dat geval dat je automatisch je Nederlandse nationaliteit verliest als je langer dan tien jaar buiten Nederland of de EU woont en je ook de nationaliteit van een ander land hebt. Volgens deze zes mensen is dat automatische verlies van hun Nederlandse nationaliteit in strijd met het Europees recht, omdat zij hierdoor ook geen burger van de EU meer zijn en geen gebruik meer kunnen maken van de rechten die het EU-burgerschap geeft.

De minister van Buitenlandse Zaken moet binnen vier maanden voor zes mensen onderzoeken welke gevolgen het verlies van hun Nederlanderschap heeft, en daarmee ook het verlies van hun burgerschap van de Europese Unie (EU). Als blijkt dat deze gevolgen "uit het oogpunt van EU-recht" onevenredig zijn, moeten zij met terugwerkende kracht weer Nederlander kunnen worden.

De Afdeling bestuursrechtspraak komt tot de conclusie dat de minister op grond van het evenredigheidsbeginsel moet kunnen beoordelen wat de concrete gevolgen zijn als iemand de Nederlandse nationaliteit verliest, en daarmee ook het EU-burgerschap. De Rijkswet op het Nederlanderschap biedt de minister daar op dit moment geen ruimte voor, omdat de wet uitgaat van een automatisch verlies van de nationaliteit. Daarom moet de minister deze beoordeling voorlopig baseren op het Europese verdragsartikel dat het EU-burgerschap regelt, in afwachting van een wijziging van de Rijkswet op het Nederlanderschap.

- 📌 Gevolgen van verlies van Nederlanderschap in individuele gevallen beoordelen ([persbericht RvS](#))
- 📌 Zie cursus van Stichting migratierecht op 24 maart 2020: [Het arrest Tjebbes: gevolgen voor het Nederlandse nationaliteitsrecht in Utrecht](#)
- 📌 Minister moet gevolgen van verlies van Nederlanderschap in individuele gevallen beoordelen ([ECER](#))
- 📌 Gevolgen van verlies van Nederlanderschap in individuele gevallen beoordelen ([NJB](#))
- 📌 Wanneer verliezen Nederlanders in het buitenland hun Nederlandse paspoort? ([Verblijfblog](#))

Ne bis in idem (S)

LITERATUUR

Mr. W. (Willemijn) Albers en mr. T.M. (Tessa) de Groot, De uitzondering bevestigd: het ne bis in idem-beginsel in recente rechtspraak van de Hoge Raad in het licht van de ratio van het ne bis in idem-beginsel en vanuit Europees perspectief, in *NTS 2020, nr. 1*

Dit is de eerste editie van het Nederlands Tijdschrift voor Strafrecht (NTS), uitgereikt aan mr. Willem van Schendel, voorzitter van de strafkamer van de Hoge Raad. NTS is het nieuwe tijdschrift van de redactie van het Tijdschrift Praktijkwijzer Strafrecht (TPWS) en wil een brug slaan tussen de strafrechtspraktijk en de wetenschap. Daarnaast wordt aandacht besteed aan recente jurisprudentie.

EHRM factsheet

Right not to be tried or punished twice

Overlevering en uitlevering (S)

HvJ – CONCLUSIE A-G TANCHEV – 27 februari 2020 – zaak C-897/19 PPU – Ruska Federacija – Grote Kamer – Kroatië - ECLI:EU:C:2020:128 – conclusie

Uitleveringsverzoek van een derde land aan een EU lidstaat ten aanzien van een EER onderdaan

Artikelen 4, 19 en 47 EU Handvest. Moet artikel 18 VWEU aldus worden uitgelegd dat een lidstaat van de Europese Unie die uitspraak doet over de uitlevering aan een derde staat van een onderdaan van een staat die geen lidstaat van de Europese Unie is, maar wel een Schengenlidstaat, deze laatste staat, waarvan die persoon de nationaliteit heeft, in kennis moet stellen van het uitleveringsverzoek?

Indien de vorige vraag bevestigend wordt beantwoord en de Schengenlidstaat om de overlevering van die persoon heeft verzocht met het oog op het voeren van een procedure waarvoor om uitlevering is verzocht, moet die persoon dan op grond van de Overeenkomst tussen de Europese Unie en de Republiek IJsland en het Koninkrijk Noorwegen betreffende de procedures voor overlevering tussen de lidstaten van de Europese Unie en IJsland en Noorwegen aan die Schengenlidstaat worden overgeleverd?

A-G: Een EU-lidstaat die tot uitlevering van een EER-onderdaan aan een derde land wil overgaan moet de desbetreffende EER-lidstaat informeren over het uitleveringsverzoek. Deze informatieverplichting moet de EER-lidstaat in staat stellen te beoordelen of hij een overleveringsverzoek wil indienen. Het negeren van de informatieverplichting is tevens in strijd met het beginsel van wederzijdse erkenning binnen het Gemeenschappelijke Asielbeleid (bron: ECER).

- AG: EU-lidstaat moet EER-staat informeren bij uitlevering EER-onderdaan aan derde land (ECER)

RECHTSPRAAK NL – EINDUITSPRAAK - Rechtbank Amsterdam – 13 februari 2020 – na prejudiciële verwijzing ECLI:NL:RBAMS:2019:6259 - arrest HvJ 12.12.2019, zaak C-625/19 PPU - ECLI:NL:RBAMS:2020:1129

EAB - Uitvaardigende instantie – Zweedse OvJ

Kaderbesluit 2002/584/JBZ. De rechtbank is, gelet op de uitspraak van het Hof, van oordeel dat de Zweedse officier van justitie als uitvaardigende rechterlijke autoriteit kan worden beschouwd en dat het stelsel in Zweden voldoet aan het vereiste van effectieve rechterlijke bescherming. De rechtbank staat toe de overlevering aan the Swedish Prosecution Authority, Unit against Organised Crime.

RECHTSPRAAK NL - EINDUITSPRAAK - 28 januari 2020 (publ. 25.2.2020) – na prejudiciële verwijzing [ECLI:NL:RBAMS:2019:6260](#) – HvJ [zaak C-626/19](#) PPU – [ECLI:NL:RBAMS:2020:1093](#)

EAB - Uitvaardigende instantie – Franse OvJ

Kaderbesluit 2002/584/JBZ. De Franse officier van justitie is bevoegd een EAB uit te vaardigen en daartegen is beroep in rechte mogelijk. De rechtbank staat toe de overlevering aan de openbare aanklager te Tours ten behoeve van het in Frankrijk tegen hem gerichte strafrechtelijk onderzoek naar het feit waarvoor zijn overlevering wordt verzocht.

Prejudiciële verwijzing HvJEU

EHRM – ARREST – 13 februari 2020 - Sanofi Pasteur t. Frankrijk – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 1\)](#) - [25137/16](#) - [ECLI:CE:ECHR:2020:0213JUD002513716](#)

Verjaring van schadevordering productaansprakelijkheid – Geen schending artikel 6 EVRM door verjaringsregeling – Wel schending artikel 6 EVRM door ongemotiveerd afwijzen verzoek prejudiciële vragen te stellen

Samenvatting onder: [Civiel](#)

HvJ – ARREST – 12 februari 2020 – zaak C-704/18 – Kolev e.a. – Bulgarije – [ECLI:EU:C:2020:92](#) – [geen conclusie](#) – [arrest](#)

Uitvoering van een prejudiciële beslissing van het Hof – Bevoegdheid van een hogere rechter om bevelen te geven betreffende de wijze van uitvoering – Procedurele autonomie van de lidstaten

Samenvatting onder: [Strafrecht](#)

WIKI

- [Prejudiciële procedure bij het Hof van Justitie EU](#)

Privacy en persoonsgegevens (B-S)

EHRM – ARREST – 13 februari 2020 - Gaughran t. het VK – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) - [45245/15](#) - [ECLI:CE:ECHR:2020:0213JUD004524515](#)

Bewaring voor onbepaalde tijd van DNA, vingerafdrukken en foto van veroordeelde voor rijden onder invloed schending van recht op privacy.

Artikel 8 EVRM. Het betreft een klacht met betrekking tot het voor onbepaalde tijd bewaren van persoonlijke gegevens (DNA-profiel, vingerafdrukken en foto's) van klager. Klager is in 2008 gearresteerd voor het rijden onder invloed. Op het politiebureau werden, naast een ademtest, zijn foto, vingerafdrukken en een DNA-monster afgenomen. Klager bekende schuld en hem werd een boete en een rijontzegging voor de duur van 12 maanden opgelegd. Op klagers verzoek werd het DNA-monster in 2015 vernietigd, maar de overige gegevens (waaronder een DNA-profiel verkregen uit het DNA-monster) bleven voor onbepaalde tijd bewaard.

Het Hof onderstreept dat de periode waarover het materiaal bewaard blijft *an sich* niet beslissend is voor de vraag of er sprake is van een schending van artikel 8 EVRM, maar betreft daarbij de aan- of afwezigheid van waarborgen. In de onderhavige zaak is geen rekening gehouden met de ernst van de overtreding, is niet gekeken naar de noodzaak om deze gegevens voor onbepaalde tijd in bewaring te houden en ontbrak het aan mogelijkheden om de bewaring te herzien. Gelet hierop heeft het Hof geoordeeld dat met het bewaren voor onbepaalde tijd van klagers persoonlijke gegevens een onjuiste afweging is gemaakt tussen zijn persoonlijk belang en het algemeen belang.

Het Hof concludeert unaniem dat artikel 8 EVRM is geschonden.

 Strasbourg Court rules against UK on police retention of data ([UK human rights blog](#))

EHRM – ARREST – 13 februari 2020 – Trajkovski en Chipovski – persbericht – arrest (niveau 2) – [53205/13](#) – [63320/13](#) – ECLI:CE:ECHR:2020:0213JUD005320513

Schending artikel 8 EVRM – verzamelen en opslaan DNA-materiaal

Artikel 8 EVRM. Bij klagers was DNA-materiaal afgenomen. Zij zijn veroordeeld voor diefstal met geweld. Klagers stellen zich op het standpunt dat er een onrechtvaardige inbreuk is gemaakt op hun recht op privacy nu de wettelijke bevoegdheid om DNA-materiaal te verzamelen en op te slaan niet aan de vereisten van artikel 8 EVRM voldoet.

Het hof stelt vast dat de nationale wetgeving in Macedonië voorziet in de bevoegdheid voor de politie om persoonlijke gegevens (waaronder DNA-materiaal) te verzamelen, te verwerken en op te slaan om de identiteit van een persoon die wordt verdacht van het plegen van een misdaad vast te stellen. De wetgeving bevat echter geen criteria op grond waarvan van de bevoegdheid om DNA-materiaal te verzamelen gebruik kan worden gemaakt en laat de mogelijkheid open om DNA-materiaal voor onbeperkte tijd op te slaan. Bovendien voorziet de wetgeving niet in een specifieke beoordeling van de noodzakelijkheid van de gegevensverzameling, noch van een procedure die de betreffende persoon kan starten om zijn gegevens te laten verwijderen.

Gelet op de algemene en willekeurige omschrijving van de bevoegdheid en het ontbreken van voldoende waarborgen voor de klagers oordeelt het hof dat het opslaan van het DNA-materiaal van klagers een disproportionele inbreuk op hun recht op privacy oplevert en niet kan worden beoordeeld als noodzakelijk in een democratische samenleving.

RECHTSPRAAK NL – Rechtbank Den Haag – 13 december 2019 – [ECLI:NL:RBDHA:2019:13444](#)

Verzoek verwijdering uit BGK register afgewezen na belangenafweging op grond van de AVG

Verordening (EU) 2016/679 (AVG). Verzoeker is op zijn aanvraag, door de gemeente toegelaten tot een schuldhelpverleningstraject voor de duur van tien maanden. Eind 2014 is verzoeker toegelaten tot de WSNP. Vanwege een eerder aangegane lening is hij geregistreerd in het BKR. De vordering uit hoofde van het krediet is op enig moment overgenomen door Hoist. Verzoeker heeft verzocht om verwijdering van de BKR-registratie. Als belang voor de verwijdering voert hij aan dat hij samen met zijn partner hun huidige huurwoning wil kopen, maar dat hij als gevolg van de BKR-registratie geen hypothecaire geldlening kan krijgen. Later heeft verzoeker opnieuw om verwijdering van de BKR-registratie verzocht. In het nieuwe verwijderingsverzoek meldt verzoeker dat zich, naast de eerdergenoemde wens om de huurwoning te kopen, een nieuw feit heeft voorgedaan, namelijk dat zijn huidige auto, die noodzakelijk is voor woon-werkverkeer, moet worden vervangen, maar dat hij vanwege de negatieve BKR-registratie hiervoor geen financiering van een leasemaatschappij kan krijgen. Verzoeker beroept zich voor de verwijdering onder meer op de artikelen 17 lid 1 sub c en 21 lid 1 AVG en stelt dat Hoist niet heeft aangetoond dat aan haar kant gerechtvaardigde belangen bij handhaving van de BKR-registratie bestaan die zwaarder wegen dan de belangen van verzoeker bij verwijdering van de registratie.

De rechtbank oordeelt als volgt: Verzoeker huurt de woning op dit moment al en gesteld noch gebleken is dat hij de huur nu of in de nabije toekomst niet kan betalen of de woning om andere redenen moet verlaten, als hij deze niet koopt. Het is alleen in financieel opzicht voordeliger om de woning te kopen in plaats van te huren. Naar het oordeel van de rechtbank weegt dit financiële belang thans niet op tegen het hiervoor genoemde gerechtvaardigde belang bij handhaving van de BKR-registratie.

Verzoeker beschikt momenteel over een auto die recentelijk is goedgekeurd. Ook beschikt hij nog over voldoende spaargeld om, indien noodzakelijk, voor de korte termijn een andere tweedehands auto te kopen. Een financiering bij een leasemaatschappij is dan ook niet strikt noodzakelijk om een nieuwe auto voor woon-werkverkeer te kunnen aanschaffen.

Het verzoek wordt afgewezen.

 [NJF2020/49](#)

**RECHTSPRAAK NL – Rechtbank Amsterdam – 5 december 2019 –
[ECLI:NL:RBAMS:2019:9271](#)**

Recht om vergeten te worden – Google

Verordening (EU) 2016/679 (AVG). Van bijzondere redenen die rechtvaardigen dat het privacybelang van verzoekster moet wijken voor het belang dat het publiek erbij heeft om toegang tot de betrokken informatie te verkrijgen is niet gebleken. Verzoek tot verwijdering van URL's naar sociale mediaberichten uit Google Search toegewezen.

**RECHTSPRAAK NL – Gerechtshof Den Haag – 24 december 2019 (publ. 7.1.2020) –
[ECLI:NL:GHDHA:2019:3539](#)**

Verordening (EU) 2016/679 (AVG). Recht om vergeten te worden; Bijzondere en strafrechtelijke gegevens; Gegevens over civielrechtelijk contactverbod.

**RECHTSPRAAK NL – Rechtbank Rotterdam – 6 januari 2020 (publ. 7.2.2020) –
[ECLI:NL:RBROT:2020:211](#)**

Hypothecaire instelling - Weigering verwijdering gegevens uit (interne) incidentenregister niet disproportioneel, weigering verwijdering gegevens uit (extern) verwijzingsregister wel disproportioneel

Verordening (EU) 2016/679 (AVG). Kort geding. Eiseres heeft een appartement gekocht met een hypothecaire lening. In het appartement is een hennepkwekerij aangetroffen. De kredietverlener heeft de hypothecaire geldlening beëindigd omdat de aanwezigheid van een hennepkwekerij in strijd is met de algemene voorwaarden. Eiseres heeft het appartement daarop verkocht en de volledige schuld ingelost. De kredietverlener heeft eiseres laten weten dat haar persoonsgegevens zullen worden opgenomen in het incidentenregister en in het Externe Verwijzingsregister en dat deze voor een tijdsduur van maximaal acht jaar worden vastgelegd. Eiseres heeft bezwaar gemaakt tegen opname van haar gegevens in deze registers. De hypotheekverlener heeft in reactie daarop te kennen gegeven dat zij de registratie in de registers in stand houdt, maar dat de duur van de registratie wordt verkort tot vier jaar, omdat er geen achterstanden zijn geweest gedurende de looptijd van de lening en eiseres heeft meegewerkt aan onderhandse verkoop van het onderpand, waardoor er geen restschuld is ontstaan.

Dat opname van deze twee incidenten in het – interne – Incidentenregister in strijd is met het proportionaliteitsbeginsel, acht de voorzieningenrechter onvoldoende aannemelijk. De vordering wordt daarom afgewezen voor zover deze strekt tot verwijdering van de op deze twee incidenten betrekking hebbende gegevens uit het Incidentenregister.

Een mogelijk, nadelig gevolg van opname in het Externe Verwijzingsregister is dat de aanvraag van de betrokkene voor een financieel product, zoals een bankrekening, een geldlening of een verzekering, wordt geweigerd door een financiële instelling die toegang heeft tot het Externe Verwijzingsregister.

De voorzieningenrechter kent – bij wijze van voorlopig oordeel – aan dit mogelijke gevolg voor eiseres een zwaarder gewicht toe dan aan het belang van financiële instellingen bij opname van de persoonsgegevens van eiseres in het Externe Verwijzingsregister. In die afweging betreft de voorzieningenrechter dat de bedoelde – niet strafbare – gedragingen van relatief geringe ernst zijn en dat deze gedragingen geen nadeel hebben toegebracht aan Dynamic Credit. Vaststaat dat nooit sprake is geweest van een achterstand in de betaling van rente en aflossing en ook dat de waarde van het appartement niet zodanig is beïnvloed dat de opbrengst van de onderhandse verkoop van het appartement onvoldoende was om de schuld van [eiseres] aan Dynamic Credit volledig te kunnen inlossen. Nu opname van de persoonsgegevens van [eiseres] in het Externe Verwijzingsregister voorshands disproportioneel wordt geacht, wordt het tweede deel van de primaire vordering ook toegewezen.

RECHTSPRAAK NL - Rechtbank Midden-Nederland - 28 januari 2020 - ECLI:NL:RBMNE:2020:348

Ook privacygevoelig besluit mag naar briefadres worden gestuurd

Eiser heeft geen vaste woon- of verblijfplaats en staat in de BRP met een briefadres geregistreerd. Gedaagde heeft niet onrechtmatig gehandeld door een besluit van haar aan het officiële briefadres van eiser te sturen.

B [SDU nieuws Burgerlijk procesrecht, 2020/52](#)

RECHTSPRAAK NL – 4 februari 2020 - Rechtbank Gelderland - ECLI:NL:RBGEL:2020:622 - ECLI:NL:RBGEL:2020:619

Verordening (EU) 2016/679 (AVG). Verzoek om handhaving tegen overtredingen van de NS van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). Er zijn drie overtredingen gesteld:

a. verplichte identificatie/legitimatie bij inleveren anonieme chipkaart voor uitbetaling van het daarop aanwezige saldo;

b. poging tot misleiding van eiser als klant dat identificatie verplicht zou zijn bij de aanschaf van vervoersbewijzen aan de stationsbalie voor alle internationale treinreizen binnen de EU;

c. het in rekening brengen van servicekosten bij het opladen/opwaarderen van anonieme OV-chipkaart met behulp van contant geld.

De rechtbank komt tot de conclusie dat NS de AVG niet heeft overtreden. Het beroep is ongegrond.

B [Arnhemmer krijgt ongelijk van bestuursrechter over anoniem reizen met het OV \(rechtspraak.nl\)](#)

RECHTSPRAAK NL – Rechtbank Den Haag - 5 februari 2020 - ECLI:NL:RBDHA:2020:865

- SyRI-wetgeving in strijd met het Europees Verdrag voor de Rechten voor de Mens ([Bijzonder strafrecht](#))

SyRI is een wettelijk instrument dat de overheid gebruikt voor de bestrijding van fraude op bijvoorbeeld het terrein van uitkeringen, toeslagen en belastingen. De rechtbank is van oordeel dat de wetgeving die de inzet van SyRI regelt in strijd is met hoger recht. De wetgeving voldoet volgens de rechtbank niet aan artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten voor de Mens (EVRM).

- SyRI maakt inbreuk op privéleven burger ([Europa decentraal](#))
- SyRI-wetgeving in strijd met het Europees Verdrag voor de Rechten voor de Mens ([Rechtspraak.nl](#))
- SyRI-wetgeving in strijd met het Europees Verdrag voor de Rechten voor de Mens ([privacyweb](#))
- T. Abdul-Aliyeva, T. Technologie en privacy - Digitaal fraudeopsporingsstelsel SyRI in strijd met EVRM ([JUTD 2002/22](#))
- Overall ter wereld misbruiken staten persoonsgegevens. In Nederland steekt de rechter daar nu een stokje voor ([de correspondent](#))

RECHTSPRAAK NL – Rechtbank Den Haag - 11 februari 2020 – ECLI:NL:RBDHA:2020:1013

Gebruik e-screener bij jachtvergunning

Verordening (EU) 2016/679 (AVG). Kort geding over het gebruik van de e-screener bij de aanvraag van een jachtakte of wapenverlof. Bij de aanvraag van een jachtakte of wapenverlof moet door de Staat met het oog op de veiligheid (onder meer) worden beoordeeld of er reden is om te vrezen dat de aanvrager misbruik zal maken van wapens of munitie. De Staat heeft daartoe het gebruik van een nieuw toetsinstrument ingevoerd, de e-screener. De e-screener is een gedigitaliseerde vragenlijst die er op is gericht om tien risicofactoren te meten, die gezamenlijk een beeld geven van

de psychische gesteldheid van een aanvrager. De Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging en de Koninklijke Nederlandse Schietsport Associatie vorderen in kort geding de Staat te verbieden nog langer gebruik te maken van de e-screener en de verkregen resultaten te vernietigen. Zij voeren daartoe aan dat de e-screener geen deugdelijk middel is.

De voorzieningenrechter wijst de vorderingen af. De Staat heeft bij de invoering van de e-screener een zwaarwegend en rechtmatig belang en niet gebleken is dat de e-screener ondeugdelijk is.

De vordering tot het verstrekken van afschrift van bescheiden die betrekking hebben op de exacte inhoud en werking van de e-screener wordt eveneens afgewezen. De Staat heeft voldoende aannemelijk gemaakt dat die stukken vertrouwelijk moeten blijven om te voorkomen dat de werking van de e-screener wordt ondermijnd.

NOOT – bij Hof 's-Hertogenbosch 14 november 2019 - [ECLI:NL:GHSHE:2019:4092](#)

Ontslag op staande voet. Is de inzet van de verborgen camera toegestaan of is sprake van onrechtmatig verkregen bewijs?, in: *RAR 2020/30*

NOOT – bij HvJ 24 september 2019, [zaak C-507/17 Google/CNIL](#)

J. Meeusen, Het arrest Google/CNIL: het 'recht op vergetelheid' in Europees en globaal perspectief, in: *SEW 2020/2*

NOOT – bij EHRM 20 januari 2020, [Breyer t. Duitsland](#)

Cartes SIM prépayées : l'état se resserre ([libertés chéries](#))

EDPB

- [Guidelines on Connected Vehicles](#), open for feedback until 20 March 2020

NOOT – bij CBB 14 januari 2020 [ECLI:NL:CBB:2020:3](#)

De ACM kan geen nieuwe verplichtingen introduceren tot verwerking persoonsgegevens ([Dirkzwager](#))

Autoriteit persoonsgegevens (AP)

- Toezicht op algoritmes ([AP](#))

De roep om toezicht op Artificiële Intelligentie (AI) en algoritmes wordt in de politiek en de samenleving steeds sterker. En niet zonder reden. De AP vindt dat burgers erop moeten kunnen vertrouwen dat er op zorgvuldige wijze met hun persoonsgegevens wordt omgegaan.

- AP legt zorgverzekeraar CZ last onder dwangsom op ([AP](#))
De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) heeft na onderzoek bij zorgverzekeraar CZ geoordeeld dat de werkwijze van CZ bij machtingsaanvragen in strijd was met de privacywet. CZ heeft volgens het onderzoek van de AP voor de beoordeling van aanvragen voor een vergoeding van revalidatiezorg in een aantal gevallen meer medische gegevens verwerkt dan noodzakelijk is.
- AP: ook bij faillissement moet privacy goed geregeld zijn - Juridisch kader persoonsgegevens bij faillissement ([AP](#))

LITERATUUR

- B. van der Sloot & S. van Schendel, Tien voorstellen voor aanpassingen aan het Nederlands procesrecht in het licht van Big Data, in: [Computerrecht 2020/2](#)
- N. Orlic en K. Lucassen, De Algemene Verordening Gegevensbescherming – de contouren tekenen zich af, in: [TOP 2020/47](#)
Drs. B.M. van der Sar, Prejudiciële vragen aan het Hof van Justitie EU en het EHRM in het licht van de Nederlandse fiscale geheimhoudingsplicht, in: [FED 2020/21](#)
Het heeft mij altijd verbaasd dat in arresten van het HvJ EU de namen van de belanghebbenden vaak voluit worden vermeld. De vraag die dan direct opkomt, is of dat niet strijdig is met de fiscale geheimhoudingsplicht van art. 67 AWR. Die vraag dient echter bevestigend beantwoord te worden.

EHRM Factsheets

- [Surveillance at workplace](#)
- [Legal professional privilege](#)
- [Mass surveillance](#)
- [Protection of personal data](#)
- [Protection of reputation](#)
- [Right to the protection of one's image](#)

KAMERVragen

Beantwoording Kamervragen over het bericht Regelwoede pakt funest uit voor medisch onderzoek en is slecht voor de patiënt ([Rijksoverheid](#))

OVERIG

- PNR bij de Europese rechter ([Ellen Timmer](#))
- Toezichthouders willen cookieregels ook voor slimme auto's laten gelden ([Dirkzwager](#))
- Corrie Ebbers, De overheid moet de persoonlijke levenssfeer waarborgen, niet uithollen in: [NJB 2020/356](#)
- Vestager: Facial recognition tech breaches EU data protection rules ([Euractiv](#))
- Slachtofferhulp: Privacy van slachtoffers misdrijven niet goed beschermd ([nu.nl](#))
- PNR-overeenkomst EU-Japan: Raad geeft machtiging voor het openen van onderhandelingen ([EC](#))
- Data protection (violations) by default: stakeholder views and new developments in enforcement ([ECLB](#))
- How Do You Deal With Data Protection And Cybersecurity Issues In a Procedural Order? ([Kluwer arbitration](#))
- De AVG staat niet in de weg aan de verwerking van persoonsgegevens door een toezichthouder tijdens een bedrijfsbezoek ([Stibbe blog](#))
- Houden werknemers en de privacywetgeving digitalisering tegen? ([Dirkzwager](#))
- Rights Violations: German Authorities Still Examining Asylum Seekers' Phones ([liberties.eu](#))
- EU Commission Embraces Remote Facial Recognition? ([liberties.eu](#))
- The Use of Live Facial Recognition Technology in Scotland: A New North-South Divide? ([UK human rights blog](#))
- AI and Facial Recognition: Challenges and Opportunities ([EDPS](#))
- Facial recognition is spreading faster than you realise – Garfield Benjamin ([Inforrms](#))

WIKI

- [Wiki AVG](#)

Procesrecht en recht op eerlijk proces – civiel

EHRM – ARREST – 13 februari 2020 – Sanofi Pasteur t. Frankrijk – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 1\)](#) – [25137/16](#) – [ECLI:CE:ECHR:2020:0213JUD002513716](#)

Verjaring van schadevordering productaansprakelijkheid – Geen schending artikel 6 EVRM door verjaringsregeling – Wel schending artikel 6 EVRM door ongemotiveerd afwijzen verzoek prejudiciële vragen te stellen

Samenvatting onder: [Civiel](#)

Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht

EHRM – ARREST – 4 februari 2020 – Alexandru-Marian Iancu t. Roemenië – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [60858/15](#) – [ECLI:CE:ECHR:2020:0204JUD006085815](#)

Beweringen van vooringenomenheid van een Roemeense rechter in procedures waren niet gerechtvaardigd

Samenvatting onder: [Rechtsstaat en rechterlijke macht](#)

EHRM – ARREST – 6 februari 2020 – Felloni t. Italië – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 3\)](#) – [44221/14](#) – [ECLI:CE:ECHR:2020:0206JUD004422114](#)

Schending artikel 6 EVRM beslissing (UOS) onvoldoende gemotiveerd – Geen schending artikel 7 EVRM

Artikel 6 EVRM. Artikel 7 EVRM. Klager, Italiaans onderdaan, is veroordeeld voor rijden onder invloed. Tegen deze beslissing is klager in beroep gegaan met o.a. het verweer dat sprake is van matigende omstandigheden nu hij niet eerder voor een soortgelijk feit is veroordeeld. In hoger beroep is de veroordeling in stand gebleven en is het verweer van klager omtrent de matigende omstandigheden verworpen. Klager klaagt nu bij het hof dat sprake is van schending van artikel 6 EVRM omdat de beslissing in hoger beroep onvoldoende is gemotiveerd en dat sprake is van schending van artikel 7 EVRM wegens het met terugwerkende kracht toepassen van strengere wetgeving.

Het hof overweegt dat sprake is van schending van artikel 6 EVRM nu de verweren in hoger beroep onvoldoende zijn besproken. De beslissing in hoger beroep is aldus onvoldoende onderbouwd. Er is geen sprake van schending van artikel 7 EVRM. De straf is bepaald aan de hand van alle omstandigheden van het geval, waaronder het feit dat klager gedurende de procedure nogmaals hetzelfde feit heeft begaan en geen spijt heeft betuigd aangaande zijn handelen. In dit licht bezien is er niets wat er op wijst dat indien de zaak onder het oude recht was beoordeeld in dit geval de straf was gematigd, wegens het ontbreken van justitiële documentatie. Derhalve is klager niet strenger gestraft onder de nieuwe wetgeving.

EHRM – ARREST – 25 februari 2020 – Paixão Moreira Sá Fernandes t. Portugal – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [78108/14](#) – [ECLI:CE:ECHR:2020:0225JUD007810814](#)

Veroordeling in hoger beroep na vrijspraak in eerste aanleg zonder dat klager en de getuigen door deze hogere rechter zelf zijn gehoord is in strijd met artikel 6 EVRM

Artikel 6 EVRM. Klager, een Portugees onderdaan, is in Portugal veroordeeld voor het opnemen van een gesprek dat hij had met een zakenman die hem geld aanbood om er voor te zorgen dat de broer van klager, lid van de gemeenteraad van Lissabon, zijn oppositie tegen een overeenkomst dat de zakenman zou gaan sluiten met de gemeente zou staken. Deze zakenman is uiteindelijk voor omkoping veroordeeld. De zakenman heeft een klacht ingediend tegen de door klager gemaakte opname van het gesprek. Klager is in eerste aanleg vrijgesproken maar in hoger beroep veroordeeld. Klager klaagt o.a. dat sprake is van schending van artikel 6 EVRM, nu hij in hoger beroep – na vrijspraak in eerste aanleg – is veroordeeld zonder dat de hogere rechter hem of de getuigen heeft gehoord.

Het hof overweegt dat sprake is van schending van artikel 6 EVRM nu klager voor het eerst in hoger beroep is veroordeeld mede op grond van de getuigenverklaringen en de rechter in hoger beroep

niet zelf het bewijs heeft gecontroleerd, in die zin dat klager en getuigen in hoger beroep niet zijn gehoord.

Rechten van het kind

NOOT – bij EHRM 23 januari 2020, L.R. t. Noord-Macedonië

Who can represent a child (with disabilities) before the ECtHR? Locus Standi requirements and the issue of curator ad litem in L.R. v. North Macedonia (Strasbourg observers)

Rechtsstaat en rechterlijke macht

EHRM – ARREST – 4 februari 2020 - Alexandru-Marian Iancu t. Roemenië - persbericht – arrest (niveau 2) – 60858/15 - ECLI:CE:ECHR:2020:0204JUD006085815

Beweringen van vooringenomenheid van een Roemeense rechter in procedures waren niet gerechtvaardigd

Artikel 6 EVRM. Klager was verdachte in twee strafzaken. Het dossier uit de eerste procedure werd gevoegd in het dossier van de tweede procedure, aangezien in beide procedures dezelfde bewijsmiddelen voorkwamen. Klager werd in beide procedures veroordeeld door een combinatie van twee rechters. Een van de rechters nam plaats in beide combinaties. Tijdens het hoger beroep in de tweede procedure heeft de rechter geprobeerd zich terug te trekken om elk vermoeden van zijn mogelijke gebrek aan onpartijdigheid weg te nemen. Zijn verzoek werd afgewezen aangezien het enkele feit dat hij aan de vorige zaak had deelgenomen, geen redelijk vermoeden kon opleveren voor onpartijdigheid en dat er geen bewijs was dat hij zich in de eerste procedure had uitgelaten over de schuld van de klager. Klachten over het vermeende gebrek aan onpartijdigheid van de rechter werden ook afgewezen door de Hoge Raad.

Het Hof herhaalt dat artikel 6, § 1 eist dat een gerecht onpartijdig is en daartoe dient een objectief en een subjectief component beoordeeld te worden. De subjectieve component concentreert zich op de persoonlijke overtuigingen of het gedrag van een rechter, terwijl de objectieve kijkt of er verifieerbare feiten zijn die twijfels over onpartijdigheid kunnen oproepen. Wat de subjectieve toets betreft, is het Hof er niet van overtuigd dat de rechter enig vooroordeel heeft getoond tegenover de klager in de tweede procedure. Evenmin heeft het Hof objectieve redenen gevonden voor de bezorgdheid van klager over de onpartijdigheid van de rechter. Er is derhalve geen sprake van schending van artikel 6.

EHRM – ARREST – 25 februari 2020 - Sigríður Elín Sigfúsdóttir t. IJsland - persbericht – arrest (niveau 3) – 41382/17 - ECLI:CE:ECHR:2020:0225JUD004138217

Schending artikel 6 EVRM - Partijdigheid rechter kan niet worden uitgesloten

Artikel 6 EVRM. Klaagster werd in 2015 veroordeeld door het IJslandse Hooggerechtshof wegens fraude door misbruik van haar positie bij Landsbanki Islands en van hulp en steun bij marktmanipulatie. Het hof constateerde met name dat de aandeelhouders van Landsbanki financieel hadden geleden vanwege haar onvoorzichtige beslissingen over het verstrekken van leningen vlak voor de ineenstorting van de bank (bankencrisis 2008). Na onthullingen in de media in 2016 dat bepaalde rechters van het Hooggerechtshof aandelen bezaten in de IJslandse banken vóór de crash vroeg klaagster om de procedure tegen haar te heropenen.

Wat de subjectieve onpartijdigheid betreft, merkt het Hof op dat er in het dossier geen enkele aanwijzing is dat een van de rechters, om persoonlijke redenen vijandigheid of kwade wil heeft getoond jegens klaagster. Aangezien er geen bewijs van het tegendeel is, moet de subjectieve onpartijdigheid van de rechters worden verondersteld. Wat hun objectieve onpartijdigheid betreft, wordt het Hof in de onderhavige zaak verzocht vast te stellen of de deelnemingen van de rechters in Landsbanki en hun overeenkomstige verliezen ten tijde van de ineenstorting van dien aard waren dat de Hoge Raad in de zaak van klaagster niet onpartijdig was. Met betrekking tot één van de rechters merkt het Hof op dat hij aandelen in Landsbanki had en hij verlies geleden heeft. Zijn verlies

was in absolute termen aanzienlijk. Zijn verlies was ook aanzienlijk ten opzichte van zijn jaarlijkse inkomsten als professor in de rechten in 2008 en 2009. Ook herinnert het Hof in dit verband eraan dat de Commissie Heropening van Gerechtelijke Procedures inderdaad van mening was dat de financiële belangen van de rechter in Landsbanki zodanig waren dat redelijkerwijs de vrees kon worden gerechtvaardigd dat de vereiste onpartijdigheid ontbrak en de heropening van de procedure tegen klaagster derhalve gerechtvaardigd was. Het hof concludeert dat de deelname van de rechter aan die zaak de procedure partijdig heeft gemaakt. In dit verband merkt het Hof ten slotte op dat het feit dat de rechter deel uitmaakte van een combinatie van vijf rechters niet beslissend is voor de objectieve onpartijdigheidskwestie op grond van artikel 6, mede gelet op het feit dat op grond van het geheim van raadkamer niet kan worden vastgesteld wat voor invloed de rechter heeft gehad op de uiteindelijke beslissing. In de context van de onderhavige zaak had de onpartijdigheid van het Hooggerechtshof dus voor twijfel kunnen bestaan. Daarom is artikel 6 EVRM geschonden.

KAMERSTUKKEN

29 279 Rechtsstaat en Rechtsorde, Brief regering; Verdragende factoren in het (straf)procesrecht [nr. 573](#)

KAMERVragen

[Beantwoording vragen over de recente Commissiemededeling 'Versterking van de rechtsstaat binnen de Unie'](#)

LITERATUUR

J.B.M. Franken, Wie beschermt de rechtspraak?, in: [NJB 2020/491](#)

OVERIG

- CDA wil definitief breken met partij van Hongaarse premier Viktor Orbán ([Europa-nu](#))
- Poolse president zet handtekening onder omstreden wet ([Europa-nu](#))
- EU enlargement and the rule of law ([FRA](#))
- For Norway it's Official: The Rule of Law is No More in Poland ([Verfassungsblog](#))
The so-called "muzzle law", adopted by the Polish parliament on January 23, was the last straw. On Thursday 27 February, the board of the Norwegian Court Administration decided to withdraw from its planned cooperation with Poland under the justice programme of the EEA and Norway Grants, due to concerns over the Polish justice reforms.
- Context Matters ([Verfassungsblog](#))
On February 9th, the Armenian parliament authorized a referendum that would allow the Prime Minister of Armenia, Nikol Pashinyan, to remove seven of the current nine justices from the Constitutional Court. Pashinyan has called the decisions of the Court a "threat to democracy". On its face, this seems like yet another example of a populist leader trying to use a referendum to increase his power. Examining the context of the situation in Armenia, however, paints a different picture.
- Could there be a Rule of Law Problem at the EU Court of Justice? The Puzzling Plan to let U.K. Advocate General Sharpston Go After Brexit ([Verfassungsblog](#))

Recht op leven

EHRM - ARREST - 4 februari 2020 - Baysultanov t. Rusland - persbericht - arrest (niveau 3) - [56120/13](#) - ECLI:CE:ECHR:2020:0204JUD005612013

Recht op leven - Gewapende politieoperatie waarbij een dode en een gewonde vielen vormt schending van artikel 2 EVRM

Artikel 2 EVRM. Tijdens een operatie om de militaire leider van een illegale gewapende groep te arresteren kwamen politieagenten naar het huis van klager, omdat de politie meende dat de leider zich daar zou bevinden. Tijdens die operatie werd geschoten op de klager en zijn vrouw en ontplofte een granaat. De vrouw van klager overleed en klager raakte verwond.

EHRM: Pas tweeënehalf jaar na het overlijden van klagers vrouw werd daar strafrechtelijk onderzoek naar gedaan. Het onderzoek was onvoldoende grondig en voortvarend. Het onderzoek verklaarde niet waarom agenten stelden dat klager en zijn vrouw eerst hadden geschoten, terwijl geen hulzen waren gevonden en geen kruitresten op de klager of zijn vrouw waren aangetroffen. Zodra klager en zijn vrouw hun huis hadden verlaten, hadden agenten in totaal zo'n 60 kogels op hen afgeschoten zonder voorafgaande waarschuwing. Noch klager, noch zijn vrouw kregen de kans zich over te geven. Schending van zowel het procedurele als het materiële aspect van artikel 2 EVRM.

EHRM - ARREST - 11 februari 2020 - Vovk en Bogdanov t. Rusland - persbericht - arrest (niveau 2) - [15613/10](#) - ECLI:CE:ECHR:2020:0211JUD001561310

Recht op leven - Kinderen zwaargewond nadat in woonwijk door hen gevonden granaat was ontploft

Artikel 2 EVRM. Klagers waren 13 respectievelijk 7 jaar oud toen zij in 2008 ernstig gewond raakten toen een granaat ontplofte, die zij in een woonwijk hadden gevonden. Uit onderzoek bleek dat de granaat, die eerder was afgeschoten maar niet was ontploft, in een hoop zand was vervoerd naar die omgeving. Het zand bleek afkomstig uit een bouwput in een militair district. Onderzoek door militaire en civiele politie leverde geen verdachte op.

EHRM: aangezien dit type granaat alleen rechtmatig gebruikt kon worden door militaire- of staatsveiligheidsorganisaties had het onderzoek ertoe moeten leiden dat die organisatie en het betrokken personeel was geïdentificeerd. Het onderzoek had moeten uitwijzen of zij de juiste procedure hadden gevolgd nadat dit materiaal was zoekgeraakt of beschadigd. Het is niet duidelijk geworden welke acties de militaire onderzoekers hadden ondernomen. De onderzoekers hadden ook nagelaten op te helderen in hoeverre de militaire persoon had nagelaten de benodigde maatregelen te nemen die noodzakelijk waren bij dergelijke gevaarlijke activiteiten. Klagers' verzoeken om schadevergoeding waren niet succesvol geweest, omdat de nationale rechter de resultaten van de onderzoeken had overgenomen en had geconcludeerd dat er geen bewijs was dat de granaat aan de staat had toebehoord. Er is daarom geen sprake van effectieve rechtsbescherming van de klagers. Schending van artikel 2 EVRM.

Staatssteun

NOOT - bij HvJ 5 maart 2019, zaak C- 349/17 Eesti Pagar

S. Engelen, L. Sente, Eesti Pagar: een duwtje in de rug van steunverlenende autoriteiten en een mes op de keel van begunstigden, in: [SEW 2020/2](#)

OVERIG

- Handleiding Algemene Groepsvrijstellingsverordening gepubliceerd ([Europa decentraal](#))
- Verlaging Duitse vliegbelasting geen staatssteun ([Taxlive](#))

Statuut van het HvJ

HvJ – ARREST – 4 februari 2020 – gevoegde zaken C-515/17 P en C-561/17 P – Uniwersytet Wrocławski / REA en Polen / Uniwersytet Wrocławski en REA – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2020:73 – persbericht – conclusie – arrest

Procesgemachtigde in procedure bij Gerecht EU – Onafhankelijkheid – Statuut HvJ

Artikel 19 Statuut van het HvJ. Artikel 47 EU Handvest. De universiteit van Wrocław, Polen heeft bij het Gerecht beroep ingesteld tegen een besluit van het Uitvoerend Agentschap onderzoek (REA) waarbij de universiteit wordt gelast bepaalde eerder aan haar toegekende middelen terug te betalen.

Het beroep is niet-ontvankelijk verklaard wegens het ontbreken van een behoorlijke vertegenwoordiging in rechte. Volgens het Gerecht voldeed de procesgemachtigde niet aan het vereiste van onafhankelijkheid dat aan het begrip advocaat in de zin van artikel 19, derde alinea, van het Statuut van het HvJ is verbonden. Hoewel de procesgemachtigde naar Pools recht gekwalificeerd is als advocaat en werkzaam is bij een advocatenkantoor, gaf hij als extern docent ook les aan de universiteit van Wrocław en had hij daartoe een civielrechtelijke overeenkomst met de universiteit gesloten. Volgens het Gerecht is als gevolg van deze overeenkomst niet voldaan aan het vereiste van onafhankelijke vertegenwoordiging in rechte.

Hof: Het Gerecht heeft blijk gegeven van een onjuiste rechtsopvatting door te oordelen dat het bestaan van een overeenkomst inzake onderwijstaken tussen een partij en haar advocaat afbreuk doet aan het vereiste van onafhankelijkheid van de procesgemachtigde voor de rechterlijke instanties van de Unie. Het Hof heeft de bestreden beschikking dan ook vernietigd. De beschikking van het Gerecht van de Europese Unie van 13 juni 2017, in zaak T-137/16 wordt vernietigd. Zaak T-137/16 wordt terugverwezen naar het Gerecht van de Europese Unie.

Studiefinanciering

NOOT – bij HvJ 10 juli 2019, zaak C-410/18, Nicolas Aubriet

F. Gremmelprez, Het arrest Aubriet: het vervolg of het einde van de Luxemburgse saga omtrent de meeneembaarheid van studiefinanciering? in: [SEW 2020/2](#)

Strafrecht

EHRM – ARREST – 18 februari 2020 - Jidic t. Roemenië – persbericht – arrest (niveau 2) – 45776/16 - ECLI:CE:ECHR:2020:0218JUD004577616

Onterechte klacht dat niet het voor de verdachte meest gunstige strafrecht was toegepast

Artikel 7 EVRM. In november 2013 startte de politie van Boekarest een strafprocedure tegen klager. De rechtbank veroordeelde hem voor rijden onder invloed in oktober 2015 en paste artikel 336 van het nieuwe Wetboek van Strafrecht, dat in februari 2014 in werking was getreden, toe als het meest gunstige in zijn zaak. Klager kreeg een gevangenisstraf van tien maanden met een uitstel van twee jaren en er werd geen rijverbod opgelegd. Het OM heeft hoger beroep ingesteld. In hoger beroep is klager veroordeeld tot een gevangenisstraf van drie jaar en vier maanden en is een rijverbod opgelegd. De straf werd opgeschort voor de duur van zeven jaren. In het arrest heeft het hof de oude wet, artikel 87 van de Regeringsverordening No. 195/2002 toegepast, als de meest gunstige in de omstandigheden van de zaak vanwege de voorwaarden waaraan moet worden voldaan om een straf op te schorten.

Wat voor het Hof van belang is, is of de reële mogelijkheid bestond dat klager een gunstiger straf had kunnen krijgen als het nieuwe strafrecht in zijn geval was toegepast. De rechter heeft de strafbare feiten niet als gering beschouwd en klager veroordeeld tot de maximale gevangenisstraf van meer dan drie jaar. Het Hof merkt op dat het nieuwe strafrecht vereist dat het onderzochte delict gering is of dat de gevangenisstraffen die zijn opgelegd drie jaar of minder moeten zijn om verschillende manieren waarop de straf ten uitvoer kan worden gelegd van toepassing te kunnen laten zijn. Aangezien in het geval van klager het door hem gepleegde delict en de hem opgelegde

gevangenisstraf niet aan deze vereisten voldeden, zou hij zijn gevangenisstraf hebben moeten ondergaan als het nieuwe strafrecht was toegepast. Bijgevolg vindt het Hof niets ter ondersteuning van klagers bewering dat in hoger beroep het strengere strafrecht in zijn zaak is toegepast. Integendeel, aangezien er geen voor de hand liggende mogelijkheid was dat de toepassing van het nieuwe strafrecht in zijn voordeel zou hebben gewerkt wat zijn veroordeling betreft, kan niet worden gezegd dat hem geen doeltreffende waarborgen tegen het opleggen van een zwaardere straf zijn geboden. Artikel 7 is niet geschonden.

EHRM – ARREST – 18 februari 2020 – Marilena-Carmen t. Roemenië – persbericht – arrest (niveau 3) – 1814/11 – ECLI:CE:ECHR:2020:0218JUD000181411

Geen schending van artikel 6 EVRM – Veroordeling gebaseerd op forensische rapport niet op ogv getuigenverklaringen – Opnieuw horen van getuigen in hoger beroep niet noodzakelijk

Artikel 6 EVRM. Klaagster, een notaris in Roemenië, werd verdacht van fraude (het opmaken van valse overeenkomsten). In hoger beroep is zij vrijgesproken, nadat getuigen waren gehoord en na bestudering van een forensisch rapport aangaande de handtekeningen onder de contracten. De aanklager heeft hiertegen beroep in cassatie ingesteld bij de hoogste rechterlijke instantie. Deze instantie heeft klaagster uiteindelijk wel veroordeeld, voor één vals contract, waarbij het forensische rapport van doorslaggevende betekenis is geweest. Klaagster klaagt dat sprake is van schending van artikel 6 EVRM nu de getuigen niet opnieuw zijn gehoord door de hoogste rechterlijke instantie, terwijl zij eerder was vrijgesproken.

Het hof overweegt dat geen sprake is van schending van artikel 6 EVRM. Het hoogste gerechtshof mocht de bewezenverklaring baseren op het forensische rapport. Het opnieuw horen van getuigen was niet noodzakelijk, nu deze verklaringen niet als bewijsmiddelen zijn gebruikt. Er was overigens ook geen aanleiding om aan de betrouwbaarheid van het rapport en de onafhankelijkheid van de onderzoekers te twijfelen.

HvJ – ARREST – 12 februari 2020 – zaak C-704/18 – Kolev e.a. – Bulgarije – ECLI:EU:C:2020:92 – geen conclusie – arrest

Uitvoering van een prejudiciële beslissing van het Hof – Bevoegdheid van een hogere rechter om bevelen te geven betreffende de wijze van uitvoering – Procedurele autonomie van de lidstaten

Artikel 267 VWEU. De beklaagden worden sinds 2012 strafrechtelijk vervolgd omdat zij in hun hoedanigheid van Bulgaarse douanebeambten aan een criminele organisatie hebben deelgenomen. Aangezien de verwijzende rechter, van oordeel was dat de akten van beschuldiging niet door het bevoegde orgaan waren opgesteld en dat bij de opstelling ervan vormvoorschriften waren verzuimd, werd de zaak naar de bevoegde openbare aanklager van het gespecialiseerde parket terugverwezen met de opdracht nieuwe akten van beschuldiging ten aanzien van de beklaagden op te stellen. De procedure werd onderbroken en de voor het onderzoek gestelde termijnen zijn meermaals verlengd.

Hof: Gelet op de uitlegging die het Hof in punt 2 van het dictum van het arrest van 5 juni 2018, Kolev e.a. (C-612/15, EU:C:2018:392), heeft gegeven van artikel 6, lid 3, en artikel 7, lid 3, van richtlijn 2012/13/EU, moet artikel 267 VWEU aldus worden uitgelegd dat het zich niet verzet tegen een regel van nationaal procesrecht die de verwijzende rechter verplicht om, in de zaak die aanleiding heeft gegeven tot dat arrest, gevolg te geven aan een bevel van een hogere rechter om de zaak na de afsluiting van de gerechtelijke fase van de strafprocedure terug te verwijzen naar de openbare aanklager om de tijdens het strafrechtelijk onderzoek begane procedurele onregelmatigheden te verhelpen, voor zover deze Unierechtelijke bepalingen, zoals uitgelegd door het Hof in punt 2 van het dictum van voormeld arrest, in acht worden genomen in het kader van het strafrechtelijk onderzoek of in het kader van de daaropvolgende gerechtelijke fase van de strafprocedure.

HvJ – ARREST – 13 februari 2020 – zaak C-688/18 – Spetsializirana prokuratura – Bulgarije - ECLI:EU:C:2020:94 – geen conclusie – arrest

Vermoeden van onschuld - Niet verschijnen op de zitting

Richtlijn (EU) 2016/343. Dit verzoek is ingediend in het kader van een strafprocedure tegen TX en UW vanwege hun deelname aan een criminele organisatie. In het proces tegen TX en UW zijn in eerste instantie zeven zittingen gehouden. Op elk van deze zittingen is de zaak verdaagd. Vanwege afwezigheid van verschillende beklaagden wegens ziekte op de datum van de zittingen, heeft de verwijzende rechter geen onderzoeksmaatregelen bevolen en is hij niet overgegaan tot bewijsverkrijging. Deze rechter heeft onderzocht of de reden voor die afwezigheden echt was, maar kon ondanks grote twijfels de gegrondheid van de afwezigheid van deze beklaagden niet in twijfel trekken. De verwijzende rechter heeft zich uitgesproken over de mogelijkheid om in het hoofdgeding een terechtzitting in afwezigheid van deze beklaagden te laten plaatsvinden. In dit verband heeft hij in de eerste plaats vastgesteld dat de aanwezigheid van deze beklaagden niet noodzakelijk is „voor het onderzoek naar de objectieve waarheid”, in de zin van de nationale regelgeving, met betrekking tot de ten laste gelegde strafbare feiten. In de tweede plaats heeft de verwijzende rechter op basis van de nationale regelgeving een aantal voorwaarden vastgesteld voor een behandeling van het hoofdgeding in afwezigheid van een beklaagde. Portugal heeft in deze zaak schriftelijke opmerkingen ingediend. De verwijzende rechter betwijfelt of de nationale regeling in overeenstemming is met het Unierecht, met name in het licht van overweging 35 van richtlijn 2016/343, en dat deze twijfels betrekking hebben op de voorwaarden waaronder op geldige wijze afstand kan worden gedaan van het recht om bij de terechtzitting aanwezig te zijn.

Hof: Artikel 8, leden 1 en 2, van richtlijn (EU) 2016/343 staat niet in de weg aan een nationale regeling die, in een situatie waarin de beklaagde tijdig in kennis is gesteld van de terechtzitting en van de gevolgen van zijn afwezigheid bij die terechtzitting en deze persoon is vertegenwoordigd door een door hem gemachtigde advocaat, bepaalt dat het recht van deze persoon om bij de terechtzitting aanwezig te zijn niet wordt geschonden wanneer:

hij ondubbelzinnig heeft besloten niet te verschijnen op een van de zittingen die in het kader van zijn proces worden gehouden, of

hij op een van die zittingen niet is verschenen om een buiten zijn macht liggende reden, indien hij na die zitting in kennis werd gesteld van de in zijn afwezigheid verrichte handelingen en hij met kennis van zaken heeft besloten en verklaard hetzij dat hij niet met een beroep op zijn afwezigheid de rechtmatigheid van deze handelingen in twijfel zou trekken hetzij dat hij aan deze handelingen wenste deel te nemen, wat ertoe heeft geleid dat de aangezochte nationale rechter deze handelingen heeft herhaald, met name door een aanvullend verhoor van een getuige, waaraan de beklaagde volledig heeft kunnen deelnemen.

- EU-Hof verduidelijkt geldigheid strafzitting bij afwezigheid verdachte (ECER)
- Hof van Justitie verduidelijkt geldigheid strafzitting bij afwezigheid verdachte (Bijzonder strafrecht)

HvJ – CONCLUSIE A-G BOBEK – 6 februari 2020 – zaak C-2/19 – Riigiprokuratuur (Mesures de probation) – Estland - ECLI:EU:C:2020:80 – conclusie

Wederzijdse erkenning vonnissen en proeftijdbeslissingen

Kaderbesluit 2008/947/JBZ. Door het kaderbesluit is er een verschuiving mogelijk van de verantwoordelijkheid voor het toezicht op proeftijdvoorwaarden of alternatieve straffen van de lidstaat die het vonnis heeft gewezen en dergelijke voorwaarden heeft opgelegd, naar de lidstaat waarin de gevonnisde persoon verblijft. In artikel 1 van kaderbesluit 2008/947 is bepaald dat het mechanisme tot doel heeft „de resocialisatie van gevonnisde personen te bevorderen, de bescherming van slachtoffers en de gemeenschap in het algemeen te verbeteren, en de toepassing van passende proeftijdvoorwaarden en alternatieve straffen te vereenvoudigen in het geval van delinquenten die niet wonen in de staat waar zij zijn veroordeeld”. In de onderhavige zaak hebben de Letse autoriteiten de Estse autoriteiten erom verzocht dit mechanisme toe te passen op een vonnis waarin een vrijheidsstraf van drie jaar is opgelegd en waarvan de tenuitvoerlegging is opgeschort op voorwaarde dat de gevonnisde persoon tijdens een periode van drie jaar geen nieuw opzettelijk strafbaar feit pleegt. In het vonnis zijn echter geen specifieke proeftijdvoorwaarden vervat.

In deze context wordt het Hof gevraagd uitspraak te doen over de (materiële) werkingssfeer van het mechanisme van kaderbesluit 2008/947 voor wederzijdse erkenning: moet dit mechanisme ook worden toegepast op een vonnis waarbij enkel een voorwaardelijke straf is opgelegd zonder enige proeftijdvoorwaarde?

A-G: Kaderbesluit 2008/947/JBZ is niet van toepassing op een vonnis dat een voorwaardelijke straf oplegt zonder proeftijdvoorwaarden in de zin van dat kaderbesluit en waarbij de enige verplichting van de gevonniste persoon erin bestaat tijdens de proeftijd geen nieuw strafbaar feit te plegen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Slowakije – 3 februari 2020 – [zaak C-919/19](#) - [Generálna prokuratúra Slovenskej republiky](#)*

Wederzijdse erkenning strafvonnissen – Verzoek tot tenuitvoerlegging straf in land van veroordeling in plaats van in land van nationaliteit

Kaderbesluit 2008/909/JBZ. Verweerder, onderdaan van Slowakije, is wegens het strafbare feit van roofoverval veroordeeld door de Tsjechische rechter, tot een vrijheidsstraf van 8 jaar, die in een penitentiaire inrichting ten uitvoer moet worden gelegd. De rechter in eerste aanleg van Slowakije heeft het vonnis van de Tsjechische rechter in eerste aanleg erkend en uitvoerbaar verklaard. Daarbij heeft deze rechter de gevonniste persoon naar een penitentiaire inrichting met middelzwaar regime gestuurd om zijn straf uit te zitten. Verweerder heeft tegen dit vonnis tijdig hoger beroep ingesteld en heeft daarbij in wezen aangevoerd dat zijn hele familie in Tsjechië woont en werkt en dat zijn familieleden hem iedere maand in de penitentiaire inrichting komen bezoeken. Met zijn zoon en zijn halfbroer, die in Slowakije wonen, heeft hij geen contact omdat zij met hem in conflict zijn. Hij heeft tevens benadrukt dat zijn ouders niet meer in leven zijn en dat hij bijgevolg geen familiebanden of andere verwanten in Slowakije heeft. Verweerder heeft daarom verzocht om de tenuitvoerlegging van de vrijheidsstraf in Tsjechië. De vraag is of artikel 4, lid 1, onder a, van het kaderbesluit in strijd is met een nationale regeling volgens welke een vonnis kan worden erkend en ten uitvoer gelegd op grond van louter de gewone verblijfplaats die formeel in de tenuitvoerleggingsstaat is geregistreerd, zonder in aanmerking te nemen of de gevonniste persoon in deze staat werkelijk banden heeft die zijn reclassering kunnen bevorderen.

NOOT – bij HvJ 17 januari 2020, [zaak C- 310/16 Dzivev](#)

Het Unierecht komt eraan in strafzaken: bewijsuitsluiting verplicht bij Handvest-schending? ([Bijzonder strafrecht](#))

BLOGS

- Artikel: De rechtspositie van de raadsman tijdens het politieverhoor ([Bijzonder strafrecht](#)) *De recente jurisprudentie van het EHRM maakt de vraag of de in het Besluit inrichting en orde politieverhoor neergelegde rechtspositie van de raadsman tijdens het politieverhoor in Nederland niet te beperkt is uitgelegd, weer actueel. Met andere woorden: is het Besluit (nog) wel EHRM-proof?*
- Green Criminology and Environmental Crime: Criminology That Matters in the Age of Global Ecological Collapse ([Bijzonder strafrecht](#))
- Stronger safeguards for victims' rights needed ([FRA](#))
- Kolevi: Bulgaria's 10-Year Cat-and-Mouse Game with the Council of Europe and the Venice Commission ([Verfassungsblog](#))
  - *A cat-and-mouse game perfectly describes Bulgaria's stubborn refusal to comply with Kolevi v Bulgaria, which requires a reform of Bulgaria's Prosecutor's Office, and it has been going on for a decade.*

EHRM factsheets

- [Domestic violence](#) (februari 2020)
- [Police arrest and assistance of a lawyer](#)
- [Protection of minors](#) (januari 2020)

- [Secret detention sites](#)
- [Trafficking in human beings](#)
- [Violence against women](#)

Terrorisme en witwassen

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Roemenië – 12 februari 2020 – zaak C-790/19 – Parchetul de pe lângă Tribunalul Braşov*

Belastingontduiking - Witwassen

Richtlijn (EU) 2015/849. Richtlijn 2005/60/EG. Beklaagde is voorwaardelijk veroordeeld tot een gevangenisstraf van 1 jaar en 9 maanden voor 80 feiten van witwassen. Volgens de rechter kan aan beklaagde worden toegerekend dat hij in een bestuursfunctie belasting heeft ontdoken. Het van belastingontduiking afkomstige geld is hem via zijn levenspartner in handen gekomen. De rechter heeft zijn levenspartner echter vrijgesproken aangezien niet was voldaan aan de voorwaarde van toerekenbaarheid. Er was namelijk niet aangetoond dat zij wist dat beklaagde geld had witgewassen dat afkomstig was uit belastingontduiking. Het Openbaar Ministerie bestrijdt het vonnis onder andere wegens ongegrondheid van de vrijspraak van de levenspartner, maar ook omdat richtlijn 2015/849 niet in Roemeens recht is omgezet, hoewel de omzettingstermijn in 2017 was verstreken, en de feiten zijn gepleegd vóór de vaststelling van die richtlijn. Dient artikel 1, lid 3, onder a, van de richtlijn aldus te worden uitgelegd dat degene die de bij het misdrijf van witwassen behorende gedragingen pleegt, altijd iemand anders is dan degene die het onderliggende misdrijf pleegt?

EHRM factsheet

Terrorism

EUROPESE COMMISSIE

Bestrijding van witwassen: Europese Commissie roept 8 lidstaten op vijfde antiwitwasrichtlijn om te zetten ([Bijzonder strafrecht](#))

OVERIG

- Publicatie Leidraad Wwft en Sw ([Bijzonder strafrecht](#))
- EBA acts to improve AML/CFT supervision in Europe ([Bijzonder strafrecht](#))

Toegang tot documenten

GERECHT EU – ARREST – 6 februari 2020 – zaak T-458/18 – Compañía de Tranvías de la Coruña/Commissie – ECLI:EU:T:2020:35 – arrest

Advies van de Commissie over geldigheid metrolijnenovereenkomst Parijs – Gedeeltelijke afwijzing verzoek tot toegang tot de documenten

Verordening (EG) nr. 1049/2001. Verordening (EG) nr. 1370/2007. Het betreft een verzoek krachtens artikel 263 VWEU dat strekt tot nietigverklaring van het besluit van de Commissie van 7 juni 2018 waarbij gedeeltelijk of volledig is geweigerd om verzoekster toegang te verlenen tot documenten die verband houden met het aan Frankrijk toegezonden advies van de Commissie over de geldigheid van de metrolijnenovereenkomst tot 2039. De Commissie is in wezen van mening dat de niet-openbaarmaking van alle of een gedeelte van de documenten in kwestie gerechtvaardigd was omdat er een voldoende nauw verband bestond tussen deze documenten en de voor het Hof opgeworpen rechtsvragen in de zaken die inmiddels hebben geleid tot het arrest van 21 maart 2019, Mobit en Autolinee Toscane (C-350/17 en C-351/17), alsook dat het bestreden besluit naar behoren gemotiveerd was.

Gerecht: Het besluit van de Europese Commissie van 7 juni 2018 waarbij gedeeltelijk of volledig is geweigerd om toegang te verlenen tot documenten die verband houden met het aan Frankrijk toegezonden advies van de Commissie over de geldigheid van de metrolijnenovereenkomst tot 2039, wordt nietig verklaard voor zover daarbij gedeeltelijk de toegang is geweigerd tot gegevens die geen persoonsgegevens zijn en die vervat zijn in de aan de Franse autoriteiten gerichte brief van de Commissie van 25 oktober 2010 en in de aan de RATP gerichte brieven van de heer Kallas, vicevoorzitter van de Commissie, die dateren van 27 juli 2012 en 5 juni 2013. Het beroep wordt verworpen voor het overige.

HvJ

Besluit van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 26 november 2019 inzake de toegang van het publiek tot documenten die door het Hof van Justitie van de Europese Unie worden gehouden in de uitoefening van zijn administratieve taken, [PB C 45 van 10.2.2020](#)

Vennootschapsrecht

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Finland – 12 februari 2020 – [zaak C-950/19 - Patentti- ja rekisterihallituksen tilintarkastuslautakunta*](#)

Auditkantoor - Financiële overzichten

Richtlijn 2006/43. In casu gaat het om de vraag op welk moment een functie wordt geacht te zijn aanvaard. Verzoeker was van 2014 t/m 12-07-2018 actief als een door Y aangewezen voornaamste vennoot. Y heeft als auditor van X opgetreden. Op 12-07-2018 heeft verzoeker met X een arbeidsovereenkomst gesloten waarbij verzoeker werd aangesteld als financieel directeur en lid van de raad van bestuur (per februari 2019). In het handelsregister staat Z sinds 14-12-2018 geregistreerd als auditor van X. Verzoeker is door de rekenkamer van de nationale raad van patënten en registratie (hierna: rekenkamer) gelast tot betaling van een geldboete van €50.000,- aan de staat. Volgens de rekenkamer is de verplichte wachttijd van twee jaar – in de zin van de wet inzake de financiële controle – pas ingegaan op 12-07-2018 en heeft verzoeker op dezelfde dag nog de functie van een voornamste leidinggevende bij X aanvaard. Op welk moment aanvaardt de voornaamste vennoot een functie in de zin van art. 22bis(1) van de richtlijn? Is dat het moment van het sluiten van de arbeidsovereenkomst, of bij aanvang van de werkzaamheden in de functie?

NOOT – bij HvJ 30 januari 2020, [zaak C-394/18 I.G.Ii/Cicenia](#)

Europees Hof van Justitie: EU-recht verzet zich niet tegen toepassing van de actio pauliana op een juridische splitsing ([WPNR 2020/7271](#))

CONSULTATIE

Niet-financiële rapportage door grote ondernemingen (geactualiseerde regels), 20 februari 2020 - 14 mei 2020 ([EC](#))

Vervoer

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Frankrijk – 6 februari 2020 – [zaak C-906/19 - Ministère public*](#)

Controleapparaat in het wegvervoer

Verordening 3821/85. De vraag is o.a. of bevoegde autoriteiten een sanctie kunnen opleggen aan een onderneming en/of bestuurder voor een inbreuk op deze verordening die zij op hun grondgebied vaststellen en waarvoor nog geen sanctie is opgelegd, ook wanneer die inbreuk is begaan op het grondgebied van een andere lidstaat of van een derde land.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 19 februari 2020 – zaak C-937/19 – Staatsanwaltschaft Köln et Bundesamt für Güterverkehr*

Internationaal goederenvervoer over de weg

Verordening 1072/2009. De vraag is of het vervoer van goederen over de weg van een lidstaat naar een andere lidstaat volgens artikel 1, lid 5, van de verordening tegelijkertijd een inkomend internationaal vervoer in de zin van artikel 8, lid 2, eerste volzin, ervan is.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – VK – 19 februari 2020 – zaak C-2/20 – Daimler*

Internationale zeevervoerdiensten - Prijsafspraken – Niet-EG havens

Artikel 101, lid 1, VWEU. Daimler heeft een vordering bij de verwijzende rechter ingesteld welke is gesteund op een grief dat een aantal ondernemingen tussen 1997 en 2006 inbreuk hebben gemaakt op artikel 101, lid 1, VWEU (voorheen artikel 85, lid 1, EEG/artikel 81, lid 1, EG) en artikel 53 van de EER-Overeenkomst, door deel te nemen aan één enkele en voortdurende inbreuk, namelijk prijsafspraken en toewijzing van klanten met betrekking tot het voorzien van internationaal roll-on, roll-off diepzeevervoer van auto's op wereldwijde routes, waaronder routes tussen niet- EEG/niet-EG/niet-EER-havens. De vraag is o.a. of de nationale rechter bevoegd is uitspraak te doen over een vordering tot schadevergoeding op grond van artikel 85 EEG/artikel 81 EG wanneer de aangeklaagde gedraging betrekking had op het verrichten van internationale zeevervoerdiensten uitsluitend tussen niet-EEG/EG-havens in de periode vóór 1 mei 2004. Zo nee, is een nationale rechter bevoegd om uitspraak te doen over een dergelijke vordering in de periode van 1 mei 2004 tot en met 18 oktober 2006?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 20 februari 2020 – zaak C-12/20 – DB Netz*

Europese spoorwegwet voor concurrerend goederenvervoer

Verordening 913/2010. De vraag is o.a. of de beheersraad met betrekking tot een goederencorridor bevoegd is om zelf de procedure vast te stellen voor het indienen van aanvragen om toewijzing van infrastructuurcapaciteit bij het in artikel 13, lid 1, van de verordening genoemde enig loket. Indien de procedure alleen in de netverklaringen van de bij een goederencorridor betrokken infrastructuurbeheerders mag worden geregeld, dient een toezichthoudende instantie zich bij de toetsing hiervan te laten leiden door artikel 20 van de verordening?

REGELGEVING EU

Besluit (EU) 2020/143 van de Raad van 28 januari 2020 betreffende het standpunt dat namens de Europese Unie moet worden ingenomen in het Administratief Comité voor de Douaneovereenkomst inzake het internationale vervoer van goederen onder dekking van carnets TIR [Transports Internationaux Routiers] ten aanzien van de wijziging van de overeenkomst, *PB L 32 van 4.2.2020*

CONSULTATIE

Measures for the verification and correction of Heavy-Duty Vehicles CO2 emission data, 18 februari 2020 - 17 maart 2020 ([EC](#))

Verzekeringen

HvJ – ARREST – 27 februari 2020 – zaak C-25/19 – Corporis – ECLI:EU:C:2020:126 – geen conclusie – arrest

Vertegenwoordiging van schadeverzekeringsonderneming – Betekening en kennisgeving van gerechtelijke stukken

Richtlijn 2009/138/EG (Solvabiliteit II). Verordening (EG) nr. 1393/2007. Corporis is een in Polen gevestigde verzekeringmaatschappij die was gesubrogeerd in de rechten op schadevergoeding van de eigenaar van een in Polen verzekerd voertuig dat betrokken was bij een verkeersongeval. Gefion Insurance is een in Denemarken gevestigde verzekeringmaatschappij die de risico's van de andere bij dat ongeval betrokken persoon dekt. Gefion Insurance heeft Crawford Polska, met zetel in Polen, overeenkomstig artikel 152 van richtlijn 2009/138 aangesteld als onderneming die bevoegd is haar te vertegenwoordigen tegenover personen die in Polen schade hebben geleden.

Volgens de verwijzende rechter bestaat er twijfel over de vraag of de rechter in eerste aanleg de bepalingen van verordening nr. 1393/2007 juist heeft toegepast door te gelasten dat het stuk dat het geding inleidt werd betekend aan de in Denemarken gevestigde verzekeringmaatschappij en niet aan haar in Polen gevestigde schaderegelaar in de zin van artikel 151 juncto artikel 152, leden 1 en 2, van richtlijn 2009/138. Hij wil weten van het HvJ of de aanstelling, door een schadeverzekeringsonderneming, van een vertegenwoordiger in de lidstaat van ontvangst inhoudt dat deze vertegenwoordiger tevens bevoegd is om een stuk waarmee een geding betreffende een uit een verkeersongeval ontstane vordering wordt ingeleid, in ontvangst te nemen.

Hof: Artikel 152, lid 1, van richtlijn 2009/138/EG gelezen in samenhang met artikel 151 ervan en met overweging 8 van verordening (EG) nr. 1393/2007, moet aldus worden uitgelegd dat de aanstelling, door een schadeverzekeringsonderneming, van een vertegenwoordiger in de lidstaat van ontvangst inhoudt dat deze vertegenwoordiger tevens bevoegd is om een stuk waarmee een geding betreffende een uit een verkeersongeval ontstane vordering wordt ingeleid, in ontvangst te nemen.

HvJ – CONCLUSIE A-G BOBEK – 6 februari 2020 – zaak C-581/18 – TÜV Rheinland LGA Products en Allianz IARD – Grote Kamer – Duitsland - ECLI:EU:C:2020:77 – persbericht – conclusie

Verzekeringopolis – Medische hulpmiddelen – Borstimplantaten met gebreken - Beperking dekking aansprakelijkheid tot bepaalde lidstaat

Artikel 18 VWEU. Een Duitse rechter stelt het Hof vragen over de geldigheid van een clause waarmee een verzekeringmaatschappij de dekking beperkt tot schadegevallen die zich voordoen binnen een bepaalde lidstaat van de Europese Unie. Kan dit worden gerechtvaardigd met het argument dat de hoogte van de premie moet worden begrensd, terwijl de dekking sowieso beperkt is voor een reeks schadegevallen per verzekeringsjaar?

A-G: Artikel 18 VWEU staat er op zichzelf niet aan in de weg dat een verplichting tot afsluiting van een verzekering tegen wettelijke aansprakelijkheid voor het gebruik van medische hulpmiddelen wordt beperkt tot het grondgebied van een lidstaat.

PREJUDICIELE VERWIJZING - Spanje – 24 februari 2020 – zaak C-923/19 - Van Ameyde España*

WA- en motorrijtuigenverzekering – Dekking schade oplegger

Richtlijn 2009/103. Is schade aan de oplegger uitgesloten van dekking door de verzekering van de trekker, omdat de oplegger wordt gezien als een door de trekker vervoerd goed, of vormt de oplegger één enkel voertuig met de trekker wat materiële schade betreft?

Vrijheid van meningsuiting

EHRM – ARREST – 11 februari 2020 - Atamanchuk t. Rusland - persbericht – arrest (niveau 2) - 4493/11 - ECLI:CE:ECHR:2020:0211JUD000449311

Veroordeling voor haatzaaien levert geen schending van artikel 10 van het EVRM op - Het niet oproepen van een deskundige levert ic geen schending op van artikel 6 EVRM

Artikel 6 EVRM. Artikel 10 EVRM. De zaak betreft een artikel dat klager de dag vóór de presidentsverkiezingen van 2008 in een lokale krant publiceerde. In het artikel uitte klager zijn mening over het begrip "volk" en maakte opmerkingen over de etnische kenmerken van niet-Russische groepen. Hij verklaarde met name dat deze groepen vatbaar zouden zijn voor criminaliteit "Slachten, verkrachten, beroven en tot slaaf maken, in overeenstemming met hun barbaarse ideeën" en ze "namen deel aan de vernietiging van het land ". Hij werd veroordeeld voor het aanzetten tot haat en vijandschap en voor het ondermijnen van de menselijke waardigheid van een persoon of groep mensen vanwege hun etniciteit, taal, afkomst en religieuze overtuigingen. Klager heeft in hoger beroep geklaagd dat de rechtbank had geweigerd een specialist filologie op te roepen wiens rapport was gebruikt als bewijs tegen hem.

Het Hof overweegt dat de belastende bevindingen van de filologiespecialist consistent waren met de expertrapporten in taalkunde en psychologie. Er wordt niet beweerd dat klager beperkt was in het betwisten van die deskundigenrapporten. Bovendien is het onduidelijk welke vragen de klager precies had willen stellen. Het Hof concludeert daarom dat er in die omstandigheden geen sprake is van schending van artikel 6.

Voorts overweegt het Hof dat het artikel was gepubliceerd in het kader van een verkiezingscampagne. Het Hof oordeelt echter dat het twijfelachtig is of de uitlatingen in het artikel over niet-Russische etnische groepen, een bepaalde logica ten opzichte van het oorspronkelijke onderwerp had gevolgd of inderdaad had bijgedragen aan een publiek debat. Verder is het Hof met de nationale rechters van oordeel dat de formuleringen in het artikel kunnen worden beoordeeld als opwekkend voor emoties of ingebedde vooroordelen tegen de lokale bevolking van niet-Russische etniciteit, vooral gelet op het feit dat de krant werd verspreid binnen een multi-etnische regio. Hoewel het artikel geen expliciete oproepen tot gewelddaden of andere criminele handelingen bevatte, is het aan de autoriteiten overgelaten ("beoordelingsmarge") om te reageren. Gelet op de proportionele reactie is er geen sprake van een schending van artikel 10.

EHRM – ARREST – 11 februari 2020 - Özer t. Turkije (no. 3) – persbericht – arrest (niveau 3) - 69270/12 - ECLI:CE:ECHR:2020:0211JUD006927012

Inbreuk op vrijheid van meningsuiting – Vaststelling dat de passages zouden leiden tot geweld

Artikel 10 EVRM. Klager werd vervolgd voor het publiceren van propaganda van een terroristische organisatie (PKK) in zijn tijdschrift. EHRM herhaalt de beginselen uit eerdere rechtspraak. De nationale rechter heeft onvoldoende onderzocht of de bestreden passages uit het artikel door de inhoud en de context zouden kunnen leiden tot geweld of gewapend verzet. Zonder die vaststelling kan niet worden vastgesteld dat de inbreuk op het recht van vrijheid van meningsuiting nodig was in het belang van de samenleving. EHRM: unaniem schending van artikel 10 EVRM.

EHRM factsheets

- [Hate speech](#) (februari 2020)
- [Protection of journalistic sources](#)
- [Protection of reputation](#)

Wapens

CONSULTATIE

Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad inzake de controle op de verwerving en het voorhanden hebben van wapens (codificatie), 19.2.2020 ([COM\(2020\) 48 final](#))

Deel II - Algemeen

Algemeen

HvJ

- [Interview met Marc van der Woude in FD](#)
- [Praktische Aanwijzingen voor de Partijen Inzake bij het Hof Aangebrachte zaken, *Pb. L 42I 14.2.2020*](#)
- [Meer kandidaat EU-rechters krijgen negatieve beoordeling \(ECER\)](#)
- [Besluit van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 26 november 2019 inzake de toegang van het publiek tot documenten die door het Hof van Justitie van de Europese Unie worden gehouden in de uitoefening van zijn administratieve taken, *PB C 45 van 10.2.2020*](#)
- [Wiki Hof van Justitie EU](#)

EU justitie scorebord

Routekaart - 2020 EU Justice Scoreboard, 25 februari 2020 - 24 maart 2020

Op routekaarten kunt u vier weken lang feedback geven. Met die feedback wordt rekening gehouden bij de verdere ontwikkeling en afstemming van het initiatief. De Commissie maakt een samenvatting van de ontvangen reacties en legt daarin uit hoe ze de feedback heeft verwerkt, of waarom bepaalde suggesties niet konden worden overgenomen. Alle bijdragen worden op deze site gepubliceerd, en daarom moeten ze voldoen aan de [feedbackregels](#).

Overig

- [Commissie wil verbeteringen in het EU-toetredingsproces \(ECER\)](#)
- [Staat van de Europese Unie 2019; Brief regering; Kabinetsinzet voor de Conferentie over de Toekomst van Europa \(35078, nr. 33 - Kamerstukken - Brief - Tweede Kamer\)](#)

Cursus en opleiding

Dit overzicht staat ook op de [Wikipagina Cursus en opleiding Europees en Internationaal recht](#)

Raad van Europa- Online cursussen over mensenrechten met focus op EVRM ([Help](#))

Datum	Onderwerp	Titel
e-learning	EU Handvest	Toepasselijkheid van EU Grondrechten Digitale zelfstudiemodule over artikel 51 EU Handvest van de Grondrechten, SSR
e-learning	straf	The European Arrest Warrant: 10 Key Questions for Defence Counsel, specialised e-learning course, ERA
e-learning	ie	How to make the best use of the case law of the CJEU on EU copyright in your legal practice? Ten questions on European copyright law, ERA
e-learning	algemeen	The Preliminary Reference Procedure before the CJEU, ERA

Datum	Onderwerp	Titel
webcollege	algemeen	Gratis webcolleges EU-recht beschikbaar op MIJN SSR: Webcolleges EU en haar invloed op het Nederlandse rechtssysteem
webcollege	asiel & migratie	SSR webcollege 'Procedurerichtlijn, het rechterlijk toetsingskader
webcollege	erfrecht	Europese erfrechtverordening, via SSR.nl (alléén voor de rechtspraak)
webcollege	EVRM	Gratis webcollege door docenten Prof. mr. Egbert Myjer en Prof. mr. Martin Kuijer over het EVRM
6 maart 2020	STRAFRECHT	<p>Strafrecht in de (Bermuda) driehoek Luxemburg-Straatsburg-Den Haag: EU recht van A-Z voor de strafrechtspraktijk, 9.30 – 17.00 uur</p> <p>Tijdens deze cursus staat de wisselwerking centraal tussen de jurisprudentie van de Hoge Raad, het EHRM en het HvJ EU. Deze wisselwerking wordt door Jurian Langer & Thom Dieben toegelicht aan de hand van actuele onderwerpen en ontwikkelingen, waarbij ook de 'procedural safeguards' richtlijnen (o.a. recht op vertolking en vertaling; recht op informatie; recht op toegang raadsman; onschuldpresumptie en aanwezigheidsrecht) en enkele 'wederzijdse erkenning'-instrumenten aan bod komen (o.a. Europees executiebevel; en Europees toezichtsbevel).</p>
12 maart 2020	RECHTSSTAAT	NJCM-lustrumcongres: 'Onder populistisch vuur. Als zelfs de rechtsstaat niet meer vanzelfsprekend is', Van 10.00 tot 16.00 uur met aansluitend een borrel, inloop vanaf 09.30 uur De Balie, Kleine-Gartmanplantsoen 10 Amsterdam
12 maart 2020	STAATSSTEUN	Studiemiddag De Algemene Groepsvrijstellingsverordening in het staatssteunrecht, 13:00 - 17:00. Jaarbeurs Utrecht
16 maart 2020	AANBESTEDING EN MEDEDINGING	<p>Themabijeenkomst Aanbestedings- & Mededingingsrecht Kartelschade van de <u>Expertgroep Aanbestedings- en Mededingingsrecht van de hoven</u>, 14.30 – 16.30 uur (inloop vanaf 14u), locatie: Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden</p> <p>Tijdens de themabijeenkomst zal Sylvia Evers, raadsheer van Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, een inleiding houden over het verhaal van kartelschade waarin aan de hand van recente Europese en nationale jurisprudentie onder meer de volgende onderwerpen aan bod zullen komen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dwingende bewijskracht en bewijsvermoedens uit de Richtlijn en de Nederlandse implementatiewet • ondernemingsbegrip: wie is aansprakelijk? • rol van de (economische) deskundige bij de vaststelling van de schade. <p>Het is uitdrukkelijk de bedoeling om na de inleiding ervaringen op dit gebied uit te wisselen.</p> <p>Er zijn maximaal 20 plaatsen beschikbaar en deelname is kosteloos. De rechtspraak kent aan deze themabijeenkomst 3 PE-punten toe.</p>

Datum	Onderwerp	Titel
		Mocht u aan deze themabijeenkomst willen deelnemen, dan verzoeken wij u vriendelijk een mail te sturen naar de secretaris van de Expertgroep Aanbestedings- en Mededingingsrecht van de hoven, J.Burggraaff@rechtspraak.nl
17 maart 2020	LHBT	Pride versus prejudice: LGBTI people in the EU today, FRA en Europese Commissie, Brussel, FRA will present findings from its LGBTI survey. It was the biggest ever EU-wide survey on LGBTI hate crime and discrimination.
20 maart 2020	ASIEL & MIGRATIE	Actualiteiten jurisprudentie Hof van Justitie EU***, Stichting migratierecht, 12.30 uur tot 17.15 uur (12.00 uur inloop met lunch; 12.30 uur aanvang), Utrecht, In de Driehoek
24 maart 2020	Nationaliteit	Het arrest Tjebbes: gevolgen voor het Nederlandse nationaliteitsrecht, Stichting migratierecht, 12.30 tot 17.15 uur (inloop met lunch vanaf 12.00 uur) In de Driehoek, Willemsplantsoen 1c, Utrecht
26 en 27 april 2020	FISCAAL	SAVE THE DATE: European Tax Judges Conference in Cologne, Further informations will follow via www.eutjc.eu
20-23 mei 2020	EUROPEES	NVVR - Congres van de Internationale Federatie van Europees Recht (FIDE) (dat na bijna veertig jaar weer in Nederland plaatsvindt). Den Haag Hoofdsprekers: Koen Lenaerts, Marc van der Woude, Frans Timmermans en Laura Kövesi. Voor meer informatie over het congres: https://fide2020.eu/ . In diverse werkgroepsessies komen de centrale onderwerpen van het congres thematisch aan bod, te weten (i) de nationale rechter en de handhaving van het Europees recht, (ii) de praktijk van het nieuwe Europese gegevensbeschermingsrecht en (iii) het Europese mededingingsrecht en de digitale economie.
29 en 30 okt 2020	RECHTSSTAAT	Rule of Law from Below, Utrecht University's Montaigne Centre for the Rule of Law and Administration of Justice, met het Netherlands Institute of Human Rights (SIM)

Nieuwsbrieven

Algemeen

- [Nieuwsbrief van de persafdeling van het EU-Hof \(ECER website\)](#)
- [EUR-Alert jurisprudentienieuwsbrief van het Belgische GCE-netwerk \(INTRO\)](#)
- [Brussels law societies](#)
- [Information note ECHR](#)

Bestuursrecht

- [Jurisprudentienieuwsbrief bestuursrecht Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak](#)

Dataproductie

- [European data protection supervisor \(EDPS\) nieuwsbrief](#)

Vreemdelingenrecht

- [EASO \(European asylum support office\)](#)
- [Centrum voor Migratierecht van de Radboud Universiteit Nijmegen: CJEU Overview of judgments and pending cases:](#)

[NEMIS: newsletter on European migration issues:](#)

[NEAIS: newsletter on European asylum issues:](#)

NL zaken bij het HvJEU

Dit overzicht staat ook op de Wiki [Prejudiciële procedure bij het Hof van Justitie EU](#).

Arresten, conclusies, einduitspraken

Datum	Zaak-nr.	Naam	NL rechter	NL Prejudiciële verwijzing	Conclusie HvJ	Arrest HvJ	Einduitspraak
28.1.20 (pub.; 25.2.20)	C-626/19 PPU	Openbaar Ministerie	Rb. Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2019:6260			ECLI:NL:RBAMS:2020:1093
12.2.20	C-221/17	Tjebbes	RvS	ECLI:NL:RVS:2017:1098			ECLI:NL:RVS:2020:423
13.2.20	C-625/19 PPU	Openbaar Ministerie	Rb. Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2019:6259			ECLI:NL:RBAMS:2020:1129
27.2.20	C-331/19	Staatssecretaris van financiën	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2019:643	ECLI:EU:C:2020:122		

Prejudiciële verwijzingen

datum	Instantie	ECLI-nummer	onderwerp	zaak nr.	naam	Conclusie/ arrest
24.1.20	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2020:111	Douanerechten			
16.12.19	Rb. Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2019:13451	Asiel & migratie	C-921/19	Staatssecretaris van justitie en veiligheid	
13.12.19	HR	ECLI:NL:HR:2019:1972	consumentenrecht	C-922/19	Stichting Waternet	
8.11.19	HR	ECLI:NL:HR:2019:1730	Consumenten; levering drinkwater			
25.9.19	ABRVS	ECLI:NL:RVS:2019:3262	Detentie; onrechtmatig verblijf	C-719/19	Staatssecretaris van justitie	
20.9.19	HR	ECLI:NL:HR:2019:1400	IPR	C-709/19	Vereniging Effectenbezitters van	
19.9.19	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2019:7062	Huurrecht ; Consumenten; oneerlijk beding	C-738/19	A.	

Rechtspraak Europa, 2020, nummer 3 (maart)

18.9.19	Rb. Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2019:9966	Mededinging	C-819/19	Stichting cartel compensation	
4.9.19	Raad van State	ECLI:NL:RVS:2019:3053	Asiel en migratie; vreemdelingenbewaring	C-673/19	M.	
22.8.19	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2019:2782	SZ; medische behandeling in andere lidstaat			
22.8.19	Rb. Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2019:6316	EAB; OvJ	C-627/19 PPU	Openbaar Ministerie	arrest 12.12.19 Conclusie 26.11.19
22.8.19	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2019:6259	EAB; OvJ	C-625/19 PPU	Openbaar Ministerie	Einduitspraak 13.2.20 Arrest 12.12.19 conclusie 26.11.19
22.8.19	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2019:6882	EAB; OvJ	C-626/19 PPU Gevoegd met C-566/19 PPU	Openbaar Ministerie	Einduitspraak 28.1.20 Arrest 12.12.2019 conclusie 26.11.19
12.6.19	Rb. Den Haag, Zittingsplaats Den Bosch	ECLI:NL:RBDHA:2019:5967	Asiel en migratie	C-441/19	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	
7.6.19	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2019:849	IE, elektronische handel	C-442/19	Stichting Brein	
23.4.19	CBB	ECLI:NL:CBB:2019:168	Electriciteitsrichtlijn	C-360/19	Crown van Gelder	
23.4.19	CBB	ECLI:NL:CBB:2019:152	Landbouw, randvoorwaarden	C-361/19	V.o.f. de Ruiter	
19.4.19	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2019:631	Douane, actieve veredeling	C-330/19	Exter	
19.4.19	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2019:643	Btw tarief sekslustopwekkende middelen	C-331/19	Staatssecretaris van Financiën	
2.4.19	Hof Den Haag	ECLI:NL:GHDHA:2019:630	Onerlijk beding	Gevoegde zaken C-229/19 en C-289/19	Dexia NL	
5.3.19	Hof Amsterdam	ECLI:NL:GHAMS:2019:657	Onerlijk beding	Gevoegde zaken C-229/19 en C-289/19	Dexia NL	
5.3.19	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2019:2097 - ECLI:NL:RBDHA:2019:2095	Visumcode	C-225/19 C-226/19	Minister van buitenlandse zaken e.a.	

Rechtspraak Europa, 2020, nummer 3 (maart)

22.2.19	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2019:292	IPR	C-186/19	Supreme Site Services e.a.	
12.2.19	Hof	ECLI:NL:GHAMS:2019:1170 (publ. 6.5.19)	Tariefindeling	C-192/19	Rensen shipbuilding	
8.2.19	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2019:152	Anti-dumping	C-104/19	Donex Shipping and Forwarding	
30.1.19	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2019:260	Omgevings-vergunning; tankstation	LPG C-120/19	X	
21.12.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:2361	IPR			
21.12.18	Rb.Limburg	ECLI:NL:RBLIM:2018:12159	milieu	C-826/18	Stichting varkens in Nood	
19.12.18	Hof Arnhem-Leeuwarden	ECLI:NL:GHARL:2018:11244	EVOA, dierlijke bijproducten	C-21/19, C-22/19 en C-23/19	XN	
18.12.18	CBb	ECLI:NL:CBB:2018:662	Visserijfonds	C-814/18	Ursa Major services	arrest 22.1.2020
14.12.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:2309	btw	C-791/18	Stichting Schoon-zicht	
14.12.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:2322 ECLI:NL:HR:2018:2174 (voornemen)	arbeid; detachering; diensten	C-815/18	Federatie vakvereniging NL	
29.11.18	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2018:8550	consumenten	C-750/18	A B	beschikking 8.2.19 doorgehaald
27.11.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:2027	Terugkeer-richtlijn	C-806/18	JZ	
6.11.18	Gerechtshof Amsterdam	ECLI:NL:GHAMS:2018:4063 (voornemen)	consumenten			
2.11.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:2027	Gemeenschapsmodelverordening	C-678/18	PG van de HR	arrest 21.11.19
20.9.18	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2018:2878	SZ- vrachtwagenchauffeurs	C-610/18	AFMB	Conclusie 26.11.19
18.9.18	CBb	ECLI:NL:CBB:2018:500	biociden	C-592/18	Darie BV	conclusie 17.10.19
27.7.18	Rb. Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2018:5389	overlevering	C-492/18 PPU	TC	arrest 12.2.19
17.7.18	CBb	ECLI:NL:CBB:2018:341	landbouw; tarieven NVWA	C-477/18	Gosschalk	Conclusie 18.9.19
3.7.18	CBb	ECLI:NL:CBB:2018:308	Gewasbeschermingsmiddelen	C-445/18	Vaselife	arrest 14.11.19

Rechtspraak Europa, 2020, nummer 3 (maart)

						conclusie 27.6.19
21.6.18	Hof Den Bosch	ECLI:NL:GHSHE:2018:2685	btw	C-420/18	IO	arrest 13.6.19 geen conclusie
12.6.18	CBB	ECLI:NL:CBB:2018:283	gasverordening	C-399/18	Vereniging Gasopslag Nederland	beschikking 18.1.19 doorgehaald
6.6.18	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2018:1737	Schengengrenscore	C-380/18	A.P.	arrest 12.12.19 conclusie 11.7.19
6.6.18	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2018:1738 ECLI:NL:RVS:2018:1739 persbericht	Schengengrenscore	C-381/18 en C-382/18	G.S. en V.G.	arrest 12.12.19 Conclusie C-381/18 en C-382/18 11.7.19
5.6.18	CBB	ECLI:NL:CBB:2018:260	subsidie visserij	C-386/18	Coöperatieve Producentenorganisatie en Beheers-groep Texel	arrest 19.12.19 conclusie 26.6.19
9.5.18	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2018:1503	Schengencode	C-341/18	J. e.a.	arrest 5.2.20 conclusie 17.10.19
1.5.18	Rb. Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2018:2835	Overlevering en uitlevering	C-314/18	SF	conclusie 16.5.19
20.4.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:630	Douane, tariefindeling	C-288/18	X	arrest 11.4.19
19.4.18	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2018:1307	asiel& migratie	C-269/18 PPU	C, e.a.	beschikking 5.7.18
11.4.18	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2018:1120	SZ	C-257/18	Güler	
11.4.18	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2018:1121	SZ	C-258/18	Solak	
6.4.18	Rb. Noord-Holland	ECLI:NL:RBNHO:2018:4729	douane, antidumping	C-251/18	Trace	Arrest

Rechtspraak Europa, 2020, nummer 3 (maart)

						19.9.19 conclusie 9.4.19
6.4.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:522	douane, invoerrechten	C-249/18	CEVA Freight	<u>Einduitspraak</u> 8.11.19 <u>Arrest</u> 10.7.19 <u>conclusie</u> 26.3.19
28.3.18	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2018:3455	IE; e-books	C-263/18	Nederlands Uitgeversverbond et Groep Algemene Uitgevers	<u>Arrest</u> 19.12.19 <u>Conclusie</u> 10.9.19
23.2.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:265	Cif-invoerprijs	C-160/18	X	<u>Arrest</u> 13.6.19
21.2.18	Rb. Noord-NL	ECLI:NL:RBNNE:2018:598	Luchtvaartclaim	C-163/18	Aegean airlines	<u>Arrest</u> 10.7.19 <u>conclusie</u> 28.3.19
6.2.18	CBb	ECLI:NL:CBB:2018:10	landbouw, slacht	C-98/18	Boer en zonen	<u>arrest</u> 2.5.19
2.2.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:126 ECLI:NL:HR:2018:127	SZ, vo.148/71	C-95/18 en C-96/18	van den Berg & Giesen e.a.	<u>PG advies</u> <u>einduitspraak</u> 14.11.19 <u>Arrest</u> 19.9.19 <u>conclusie</u> 26.3.19
1.2.18	Rb Noord-Nederland	ECLI:NL:RBNNE:2018:1193	strafrecht	C-97/18	ET	<u>arrest</u> 10.1.19 geen conclusie
31.1.18	ABRVs	ECLI:NL:RVS:2018:347	Migratie; privacy en persoonsgegevens	C-70/18	A.	<u>Arrest</u> 3.10.19 <u>Conclusie</u> 2.5.19
1.12.17	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2017:4338	SZ	C-677/17	Çoban	<u>arrest</u> 15.5.19

Rechtspraak Europa, 2020, nummer 3 (maart)

						<u>conclusie</u> 28.2.19
30.11.17	Rb Den Haag, zittingsplaats Utrecht	<u>ECLI:NL:RBDHA:2017:14187</u> <u>ECLI:NL:RBMNL:2017:5960</u> (e-archief)	Visumcode	C-680/17	Vethanayagam e.a.	<u>conclusie</u> 28.3.19
14.11.17	Rb Den Haag	<u>ECLI:NL:RBDHA:2017:13124</u>	asiel;	C-635/17	E.	<u>arrest</u> 13.3.19 <u>conclusie</u> 29.11.18
10.11.17	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2017:2820</u>	antidumping	C-644/17	Eurobolt	<u>Einduitspraak</u> 29.11.19 <u>Arrest</u> 3.7.19 <u>conclusie</u> 28.2.19
27.10.17	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2017:2681</u>	SZ; zeevarende	C-631/17	Inspecteur van de belastingdienst	<u>arrest</u> <u>8.5.19</u> <u>conclusie</u> 10.1.19
12.10.17	Hof Den Bosch	<u>ECLI:NL:GHSHE:2017:4323</u>	fiscaal; dividend	C-598/17	A-Fonds	<u>arrest</u> 2.5.19 <u>conclusie</u> 19.12.18
4.10.17	Raad van State	<u>ECLI:NL:RVS:2017:2669</u>	asiel; nieuw motief	C-586/17	D. en I	<u>Beschikking</u> 15.11.18 ingetrokken
28.9.17	Rb Amsterdam	<u>ECLI:NL:RBAMS:2017:7037</u>	overlevering/uitlevering	C-571/17 PPU	Ardic	<u>arrest</u> 22.12.17 <u>conclusie</u> 19.12.17
28.9.17	Rb Amsterdam	<u>ECLI:NL:RBAMS:2017:7038</u>	overlevering/uitlevering	C-573/17 PPU	Poplawski	<u>arrest</u> <u>24.6.19</u> <u>conclusie</u>

Rechtspraak Europa, 2020, nummer 3 (maart)

						27.11.18
27.9.17	Raad van State	ECLI:NL:RVS:2017:2571 ECLI:NL:RVS:2017:2572	asiel; internat. bescherming	Gevoegde zaken C-582/17 C-583/17	H. ea.	arrest 2.4.19 conclusie 28.11.18
22.9.17	Gerechtshof Den Haag	ECLI:NL:GHDHA:2017:2815	milieu; strafrecht; eveo	C-624/17	Tronex	arrest 4.7.19 conclusie 28.2.19
22.9.17	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2017:2431	btw; webcam	C-568/17	Geelen	arrest 8.5.19 conclusie 12.2.19
20.9.17	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2017:2492	Asiel en migratie; verblijfsrecht door fraude	C-557/17	Y.Z.	arrest 14.3.19 conclusie 4.10.18
8.9.17	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2017:2269	Insolventie; EEX	C-535/17	NK	arrest 6.2.2019 conclusie 18.10.2018
4.8.17	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2017:2914	SZ; vo 883/2004; schaatsers	C-477/17	Balandin	arrest 24.1.2019
4.8.17	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2017:2119	Gezinsherenigingsrichtlijn; inburgerings-examen	C-484/17	K.	arrest 7.11.18 geen conclusie
4.7.17	Gerechtshof Den Haag	ECLI:NL:GHDHA:2017:1935	Geneesmiddelenrichtlijn	C-423/17	Warner-Lambert Company	arrest 14.2.19 conclusie 4.10.18
21.6.17	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2017:1609	Gezinshereniging; termijn	C-380/17	K en B	arrest 7.11.18 conclusie 27.6.18
15.6.17	Rb Noord-Holland, zittingsplaats Haarlem	HAA 15/2526 (e-archief)	tariefindeling	C-372/17	Vision research Europe	arrest 13.9.2018 geen conclusie

8.6.17	Rb Rotterdam	ECLI:NL:RBROT:2017:4362	Karkassen	C-347/17	A ea.	Arrest 12.9.19 conclusie 29.11.18
24.5.17	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2017:1370	kenteken-bewijzen	C-326/17	RDW	arrest 24.1.19 conclusie 20.9.18
23.5.17	Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden	ECLI:NL:GHARL:2017:6697	IE	C-310/17	Levola	arrest 13.11.18 conclusie 25.7.18
18.5.17	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2017:3348	EAB; overlevering	C-270/17 PPU	Tupikas	arrest 10.8.17 conclusie 26.7.17
18.5.17	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2017:3355	EAB; overlevering	C-271/17 PPU	Zdziaszek	arrest 10.8.17 conclusie 26.7.17
17.5.17	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2017:1259 ECLI:NL:RVS:2017:1260	Milieu; habitatrictlijn	C-293/17 C-294/17	Coöperatie ME en Vereniging Leefmilieu; Werkgroep behoud de Peelen	arrest 7.11.18 conclusie 25.7.18
12.5.17	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2017:849	SZ	C-272/17	Zyla	arrest 23.1.2019 conclusie 11.7.18
11.5.17	Rb Rotterdam	ECLI:NL:RBROT:2017:3625	diensten; Postrichtlijn	C-256/17	Sandd	beschikking 2.7.18 conclusie 20.6.18
10.5.17	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2017:1252	asiel & migratie	C-257/17	C en A	arrest

Rechtspraak Europa, 2020, nummer 3 (maart)

						7.11.2018 <u>conclusie</u> 27.6.18
20.4.17	Rb. Den Haag	<u>ECLI:NL:RBDHA:2017:4032</u>	asiel	C-213/17	X	<u>arrest</u> 5.7.18 <u>conclusie</u> 13.6.18
19.4.17	ABRvS	<u>ECLI:NL:RVS:2017:1098</u>	nationaliteit	C-221/17	Tjebbes ea.	Einduitspraak 12.2.20 <u>Arrest</u> 12.3.19 <u>conclusie</u> 12.7.18
29.3.17	ABRvS	<u>ECLI:NL:RVS:2017:858</u> <u>ECLI:NL:RVS:2017:869</u>	asiel	C-175/17 C-180/17	X	<u>24.1.18</u> 26.9.2018 <u>arrest</u> (C-175/17) <u>arrest</u> (C-180/17)
3.3.17	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2017:346</u> (ingetrokken) <u>ECLI:NL:HR:2017:342</u> (deels ingetrokken)	dividendbelasting	C-156/17 C-157/17	Köln-Aktiefonds Deka	<u>Arrest</u> 30.1.20 <u>Conclusie</u> 5.9.19 <u>Beschikking</u> 12.12.18 C-157/17 ingetrokken
26.1.17	Rb Den Haag	<u>ECLI:NL:RBDHA:2017:872</u>	Asiel	C-48/17	X	<u>arrest</u> 13.11.18 <u>conclusie</u> 22.3.18
23.1.17	Rb Den Haag	<u>ECLI:NL:RBDHA:2017:873</u>	Asiel	C-47/17	X	<u>arrest</u> 13.11.18 <u>conclusie</u> 22.3.18
20.12.16	CBB	<u>ECLI:NL:CBB:2016:440</u>	Landbouw	C-667/16	Nooren	<u>arrest</u> 6.6.18 <u>conclusie</u> <u>21.2.18</u>

Rechtspraak Europa, 2020, nummer 3 (maart)

9.12.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:2834	IE	C-644/16	Synthon	Beschikking 23.1.18 doorgehaald
26.10.16	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2016:12824	Asiel & migratie	C-550/16	A en S	arrest 14.4.2018 conclusie 26.10.17
26.10.16	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2016:4101	SZ	C-551/16	Klein Schiphorst	arrest 21.3.18 conclusie 2arrest9.11.17
30.9.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:2195	invoerrechten kippenvlees	C-522/16	X	arrest 19.10.17 Geen conclusie
2.9.16	Rb. A'dam	ECLI:NL:RBAMS:2016:5710	EAB	C-477/16 PPU	Kovalkovas	arrest 10.11.16 conclusie 19.10.16
16.8.16	Rb A'dam	ECLI:NL:RBAMS:2016:5206	EAB	C-452/16 PPU	Poltorak	arrest 10.11.2016 conclusie 19.10.16
16.8.16	Rb A'dam	ECLI:NL:RBAMS:2016:5207	EAB	C-453/16 PPU	Özçelik	arrest 10.11.2016 conclusie 19.10.16
12.8.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:1866	btw	C-463/16	Stadion Amsterdam	arrest 18.1.18 Geen conclusie
8.7.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:1351	vennootschapsbelasting	C-398/16	X BV	arrest 22.2.2018 conclusie 24.10.17
8.7.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:1350	vennootschaps- belasting	C-399/16	X NV	arrest 22.2.2018 conclusie 24.10.17

Rechtspraak Europa, 2020, nummer 3 (maart)

4.7.16	CBb	ECLI:NL:CBB:2016:258	landbouw	C-383/16	Vion livestock	arrest 19.10.17 conclusie 29.6.17
9.6.16	Rb Den Haag	ECLI:RBDHA:2016:6389	asiel & migratie	C-331/16 en C-366/16	K. ea.	arrest 2.5.18 conclusie 14.12.17
18.5.16	Rb Noord-Nederland	ECLI:NL:RBNNE:2016:4032	luchtvaartclaim	C-302/16	Krijgsman	arrest 11.5.17 Geen conclusie
18.5.16	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2016:1351	Habitatrichtlijn	C-281/16	Vereniging Hoeksche waards Landschap	arrest 19.10.17 conclusie 15.6.2017
19.4.16	Hof Arnhem-Leeuwarden	ECLI:NL:GHARL:2016:3097	landbouw	C-227/16	Arts	arrest 9.11.2017 geen conclusie
29.3.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:515	asiel & migratie	C-225/16	Ouhrami	arrest 26.7.17 conclusie 18.5.17
9.3.16	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2016:2350	IE	C-163/16	Louboutin	arrest 12.6.18 conclusie 22.6.17
24.2.16	Rb Midden-NL	ECLI:NL:RBMNE:2016:954	arbeid	C-126/16	FNV Smallsteps	arrest 22.6.2017 conclusie 29.3.17
29.1.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:133	douane	C-59/16	The Shirtmakers	arrest 11.5.17 geen conclusie

NL zaken bij het EHRM

Links en documenten van het EHRM over NL zaken

- [Website COE Impact of the ECHR \(Nederland\)](#)

- [European Court of Human Rights profile for Netherlands](#) (oktober 2019) bevat een overzicht van het totaal aantal NL zaken bij het EHRM.
- [Internationale Mensenrechtenprocedures 2018](#)

Cijfers

In 2018 zijn 429 klachten tegen NL in behandeling genomen.

In 2018 is er in totaal op 462 klachten tegen NL een beslissing genomen of een arrest geweest: Op 429 klachten is beslist door een Single Judge; op 27 klachten door een Comité en op 2 klachten door een Kamer-formatie. In 4 zaken is een arrest geweest.

Begin 2019 waren er in totaal 237 zaken tegen NL aanhangig bij het Hof.

Actuele stand van zaken

Onderstaand een overzicht van NL gecommuniceerde zaken, ontvankelijkheidsbeslissingen en arresten van het EHRM. Het overzicht is nog niet compleet. Daar wordt de komende tijd nog aan gewerkt.

Arresten Kamer/Comité (sinds 1 januari 2018)								
Naam	Datum	Uitkomst	Body	Level	Zaaknr.	Artikel	Onderwerp	NL rechter
A.S.N.	25.02.20	No violation	Chamber	3	68377/17	3 EVRM	Asiel en migratie	
Van de Kolk	28.05.19	Violation	Committee	3	23192/15	6 EVRM	Strafrecht – Geen juridische bijstand politieverhoor	Hoge Raad 18.11.2014 (niet-ontvankelijk)
Corallo	09.10.18*	Violation	Committee	3	29593/17	3 EVRM	Uitlevering en overlevering – Belastingfraude – Sint Maarten - Detentie	Hof Den Haag Hoge Raad 21.3.2017 (niet-ontvankelijk)
Cabral	28.08.18	Violation	Chamber	3	37617/10	6 EVRM	Strafrecht - Getuigenverhoor	Hoge Raad 5.1.2010
X.	10.07.18	No violation	Chamber	3	14319/17	3 EVRM	Uitzetting naar Marokko	Hoge Raad 9.5.2017
Baydar	24.04.18	No violation	Chamber	2	55385/14	6 EVRM	Mensensmokkel - Weigering HR prejudiciële vragen te stellen aan HvJEU	Hoge Raad 21.3.2017

Beslissingen Kamer/Comité (sinds 1 januari 2018)						
Naam	Datum	Beslissing	Zaaknr.	Artikel(en)	Onderwerp	NL rechter
Z.H. v. the Netherlands	30.1.20	Strike-out	45582/18	3 EVRM	Asiel & migratie	-
El Khalloufi v. the Netherlands	26.11.19	Inadmissible	37164/17	6 EVRM	Blaastest; recht op advocaat	Rb Amsterdam; Gerechtshof Amsterdam; Hoge Raad (28.3.17)
Omar Mohamud v.	14.11.19	Strike-out	42922/18	8 EVRM	Asiel & migratie	-

Rechtspraak Europa, 2020, nummer 3 (maart)

the Netherlands						
Magassouba v. the Netherlands	24.10.19	Strike-out	<u>37153/17</u>	3 en 8 EVRM	Asiel & migratie	-
Ahmed Sheek v. the Netherlands	12.9.19	Strike-out	<u>80450/13</u>	8 EVRM	Asiel & migratie	-
T.E. v. the Netherlands	3.9.19	Inadmissible	<u>43462/16</u>	4 EVRM	Asiel & migratie	Rechtbank Den Haag Raad van State
A.A. and Others v. the Netherlands	29.8.19	Strike-out	<u>28190/18</u>	3 EVRM	Asiel; Libië	
Nevé v. the Netherlands	25.6.19	Inadmissible	<u>59133/16</u>	6 EVRM	Strafrecht; vermoeden van onschuld; inbewaringstelling	Rechtbank Amsterdam 27.9.16
Badullah v. the Netherlands	25.6.19	Inadmissible	<u>54892/16</u>	6 EVRM	Strafrecht; vermoeden van onschuld; inbewaringstelling	Rechtbank Rotterdam 21.3.2016
N.K.	6.6.19	Strike-out	<u>58572/14</u>	3 EVRM	Asiel & migratie	-
Said v. the Netherlands	12.3.19	Inadmissible	<u>34299/14</u>	8 EVRM 14 EVRM	Inkomensafhankelijke toeslagen Koppelingsbeginsel	Raad van State 18.04.2013
Heerawi v. the Netherlands	12.3.19	Inadmissible	<u>36558/14</u>	8 EVRM 14 EVRM	Inkomensafhankelijke toeslagen Koppelingsbeginsel	Raad van State 22.10.2014
Aghmadi and Yaghubi v. the Netherlands	12.3.19	Inadmissible	<u>70475/14</u> <u>70530/14</u>	8 EVRM 14 EVRM	Inkomensafhankelijke toeslagen Koppelingsbeginsel	Raad van State 22.10.2014
Dorani and Khawati v. the Netherlands	12.3.19	Inadmissible	<u>71815/14</u> <u>71827/14</u>	8 EVRM 14 EVRM	Inkomensafhankelijke toeslagen Koppelingsbeginsel	Raad van State 22.10.2014
A.J. v. the Netherlands	17.1.19	Strike-out	<u>82077/17</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Irak	-
A.R.B. v. the Netherlands	17.1.19	Strike-out	<u>8108/18</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Afghanistan	-
Yeshtla v. the Netherlands	15.1.19	Inadmissible	<u>37115/11</u>	8 EVRM 14 EVRM	Huurtoeslag en immigratie	Raad van State 28.11.2009
Vidgen v. the Netherlands	8.1.19	Inadmissible	<u>68328/17</u>	6 EVRM	Strafrecht	Hoge Raad 06.06.2006
A.I. v. the Netherlands	20.11.18	Inadmissible	<u>36196/16</u>	3 EVRM	Asiel – Risico bij uitzetting naar Sudan niet aangetoond	Rb Den Haag, zittingsplaats Den Bosch, 28.2.2014
A.S. v. the Netherlands	20.11.18	Inadmissible	<u>20102/13</u>	3 EVRM	Asiel – Risico bij uitzetting naar Sudan niet aangetoond	Raad van State 11.3.2013
W.M. v. the Netherlands	20.11.18	Inadmissible	<u>12708/16</u>	3 EVRM	Asiel – Risico bij uitzetting naar Sudan niet aangetoond	Raad van State 2.9.2015
Herrie v. the Netherlands	20.11.18	Inadmissible	<u>44116/12</u>	6 EVRM	Strafrecht - Werknemer AIVD geeft info door	Rb Den Haag Hof Den Haag Hoge Raad

Rechtspraak Europa, 2020, nummer 3 (maart)

Zaloilo v. the Netherlands	15.11.18	Strike-out	<u>23179/12</u>	5 EVRM	Strafrecht – Voorarrest, duur	
M.A. v. the Netherlands	16.10.18	Strike-out	<u>42572/15</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Myanmar	Raad van State 25.02.2015
Cüzdan v. the Netherlands	25.9.18	Strike-out	<u>6315/08</u> en <u>9597/12</u>	8 EVRM 13 EVRM	Asiel & migratie	-
Cernea v. the Netherlands	25.9.18	Strike-out	<u>62318/16</u>	5 EVRM	Strafrecht – Voorarrest, duur	-
Voicu v. the Netherlands	25.9.18	Strike-out	<u>34414/17</u>	5 EVRM	Strafrecht – Voorarrest, duur	-
Kake and Camara v. the Netherlands	4.9.18	Strike-out	<u>63913/17</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
Barry v. the Netherlands	4.9.18	Strike-out	<u>66238/16</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
P.N. v. the Netherlands	10.7.18	Strike-out	<u>10944/13</u>	3 EVRM 8 EVRM 13 EVRM	Asiel – Uitzetting Rwanda	-
Orbulescu v. the Netherlands	10.7.18	Strike-out	<u>1704/17</u>	5 EVRM	Strafrecht – Europees aanhoudingsbevel Roemenië – Detentie, duur	-
Breijer v. the Netherlands	3.7.18	Inadmissible	<u>41596/13</u>	6 EVRM	Strafrecht – Onmogelijkheid getuige a charge horen	Hoge Raad 29.01.2013
Touré v. the Netherlands	3.7.18	Strike-out	<u>14778/18</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
A.G. and M.M. v. the Netherlands	26.6.18	Inadmissible	<u>43092/16</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Iran/Afghanistan	-
Zaloilo v. the Netherlands	12.6.18	Inadmissible	<u>60035/12</u>	5 EVRM 6 EVRM	Strafrecht – Immigratiedetentie, rechtmatigheid - Horen getuigen a décharge	-
Ahdour v. the Netherlands	5.6.18	Strike-out	<u>45140/10</u>	8 EVRM 14 EVRM	-	-
Soumah v. the Netherlands	5.6.18	Strike-out	<u>61452/15</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
Cerci v. the Netherlands	10.4.18	Strike-out	<u>25392/14</u>	8 EVRM 13 EVRM	Asiel – Criminele vreemdeling, inreisverbod	-
Said Good v. the Netherlands	23.1.18	Inadmissible	<u>50613/12</u>	3 EVRM 5 EVRM	Asiel – Opvangfaciliteiten asielzoeker	-
Haddaouchi v. the Netherlands	16.1.18	Inadmissible	<u>4965/10</u>	2 Protocol 4	Omgevingsrecht – Huisvestingsvergunning	-

Aanhangige gecommuniceerde zaken

Rechtspraak Europa, 2020, nummer 3 (maart)

Naam	Datum	Nr.	Artikel	Onderwerp	NL rechter
V.A. e.a. t. Nederland en Italië	16.1.20	<u>48062/19</u>	3 EVRM	Asiel - Dublinverordening	
F.O e.a. t. Nederland en Italië	16.1.20	<u>48125/19</u>	3 EVRM	Asiel - Dublinverordening	
M.T.	11.10.19	<u>46595/19</u>	3 EVRM	Asiel	
Koomen	17.9.19	<u>298/15</u>	2 EVRM	Politiegeweld - Onderzoek - Recht op leven	10.7.14 Hof Amsterdam
R.B. en N.R.	2.9.19	<u>45067/18</u>	2 EVRM	Politiegeweld - Onderzoek - Recht op leven - Psychiatrie	4.4.18 Hof Amsterdam
M.Ö.	30.8.19	<u>45036/18</u>	2 EVRM	Politiegeweld - Onderzoek - Recht op leven	15.3.18 Hof Den Haag
Eikenaar	30.8.19	<u>52053/18</u>	2, 3 EVRM	Politiegeweld - Onderzoek - Recht op leven	9.5.18 Hof Den Haag
Z.J.	12.7.19	<u>45582/18</u>	3 EVRM	Asiel - Afghanistan - Risico op behandeling in strijd met 3 EVRM?	
M.J.	12.7.19	<u>49259/18</u>	3 EVRM 13 EVRM	Asiel - Afghanistan - Risico op behandeling in strijd met 3 EVRM?	
Y.F.C. and Others	25.6.19	<u>21325/19</u>	3 EVRM 5 EVRM 4 Prot. 4	Vreemdelingendetentie op Curacao - Uitzetting Venezuela	
Muse Shire and Others	15.5.19	<u>9922/18</u>	8 EVRM	Asiel - Afwijzing visa familieleden, middelenvereiste	-
Omar Muhamud	9.4.19	<u>42922/18</u>	8 EVRM	Asiel - Afwijzing visa familieleden, middelenvereiste	-
Nelissen	5.3.19	<u>585/19</u>	6 EVRM	Strafrecht - Redelijke termijn	Hoge Raad 28.8.18 Rb Limburg 27.7.15
T.M. en S.Y.M.	18.2.19	<u>33515/16</u>	3 EVRM	Asiel - Uitzetting Pakistan	-
Ships Waste Oil Collector B.V. v. the Netherlands	14.12.18	<u>2799/16</u>	8 EVRM	Bestuursrecht - Verstrekking strafvorderlijke gegevens door OM aan NMa	Rb Rotterdam CBb (151) CBb (192)
Burando Holding B.V. v. the Netherlands	14.12.18	<u>3124/16</u>	8 EVRM	Bestuursrecht - Verstrekking strafvorderlijke gegevens door OM aan NMa	Rb Rotterdam CBb (151) CBb (192)
Port Invest B.V. v. the Netherlands	14.12.18	<u>3205/16</u>	8 EVRM	Bestuursrecht - Verstrekking strafvorderlijke gegevens door OM aan NMa	Rb Rotterdam CBb (151) CBb (192)
Janssen de Jong Groep B.V. and Others v. the Netherlands	13.12.18	<u>2800/16</u>	8 EVRM	Bestuursrecht - Verstrekking strafvorderlijke gegevens door OM aan NMa	Rb Rotterdam CBb
N.K. v. the Netherlands	26.10.18	<u>58572/14</u>	3 EVRM	Asiel - Uitzetting Soedan	-
X v. the Netherlands	15.10.18	<u>72631/17</u>	6 EVRM	Strafrecht - Diefstal - Afwijzing aanhoudingsverzoek	Hoge Raad 9.5.2017
Dijkhuizen v. the Netherlands	3.9.18	<u>61591/16</u>	6 EVRM	Strafrecht - Detentie in Peru - uitlevering - deelname aan proces via video	-
A.A. and Others v. the Netherlands	31.8.18	<u>28190/18</u>	3 EVRM	Asiel - Uitzetting familie naar Libië	Raad van State 4.1.2018

Rechtspraak Europa, 2020, nummer 3 (maart)

Azerkane v. the Netherlands	30.05.2018	<u>3138/16</u>	8 EVRM	Asiel – Afwijzing verblijfsvergunning – Criminele vreemdeling	-
G. and Others v. the Netherlands	16.01.2018	<u>530/18</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Afghanistan – Sikh	-
Soumah and others v. the Netherlands	15.12.2017	<u>61452/15</u>	3 EVRM	Asiel - Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
de Legé v. the Netherlands	24.11.2017	<u>58342/15</u>	6 EVRM	Belastingrecht – Fraude inkomstenbelasting – Bewijsvergaring, zelfincriminatie	Hoge Raad 29.05.2015
Stichting Landgoed Steenberg en Others v. the Netherlands	22.11.2017	<u>19732/17</u>	6 EVRM	Bestuursrecht – Toegang tot de rechter – Bekendmaking besluit online, onvoldoende kenbaar	-
A.S.N. and T.K.M. v. the Netherlands Arrest 25.2.2020	22.11.2017	<u>68377/17</u>	2 EVRM 3 EVRM	Asiel – Uitzetting Afghanistan – Sikh familie	-
Canword v. the Netherlands	20.10.2017	<u>21464/15</u>	3 EVRM	Strafrecht – Levenslang – Herbeoordeling/Pardon	Constitutioneel Hof St Maarten 08.11.2013
Lake v. the Netherlands	20.10.2017	<u>2445/17</u>	3 EVRM	Strafzaak – Levenslang - Herbeoordeling/pardon	Constitutioneel Hof St Maarten 08.11.2013
Zohlandt v. the Netherlands	29.08.2017	<u>69491/16</u>	5 EVRM	Strafzaak – Voorarrest – Ontbreken rechtvaardigingsgrond vrijheidsbeneming	Gerechtshof Den Haag 18.08.2016
Hasselbank v. the Netherlands	29.08.2017	<u>73329/16</u>	5 EVRM	Strafzaak – Voorarrest – Duur en rechtmatigheid	Gerechtshof Den Haag 01.09.2016
Badullah v. the Netherlands	24.05.2017	<u>54892/16</u>	6 EVRM	Strafzaak – Vermoeden van onschuld - Voorarrest	Rechtbank Rotterdam 31.03.2016
Nevé v. the Netherlands	19.05.2017	<u>59133/16</u>	6 EVRM	Strafzaak – Voorarrest – Vermoeden van onschuld	Rechtbank Amsterdam 09/12/2014
M.B. v. the Netherlands	08.03.2017	<u>71008/16</u>	5 EVRM	Strafzaak – Voorarrest – Duur en rechtmatigheid	Rechtbank Rotterdam 19.11.2016
T.E. v. the Netherlands	28.07.2016	<u>43462/16</u>	4 EVRM 8 EVRM	Asiel – Mensenhandel – familieleven	-
Keskin v. the Netherlands	28.06.2016	<u>2205/16</u>	6 EVRM	Strafzaak – Klacht motiveringsplicht (80a RO) – Oproep getuigen	Hoge Raad 08.09.2015
Pormes v. the Netherlands	13.11.2014	<u>25402/14</u>	8 EVRM	Asiel – Afwijzing verblijfsvergunning – Criminele vreemdeling	Raad van State 13.11.13